

**A NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA
keretein belül, a Magyar Turizmus Zártkörűen Működő Részvénytársaság
számára feladatként megfogalmazott**

**LOVAS TURIZMUS
TERMÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA
2007-2013**

2009. február

Készítette:

Magyar Turizmus Zrt., Termék Csoport

Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség

TARTALOMJEGYZÉK

1. HELYZETELEMZÉS

1. 1. Versenyképesség

1. 1. 1. *A turistafogadás feltételei*

1. 1. 2. *Kínálat és promóció*

1. 1. 3. *Kereslet*

1. 1. 4. *Emberi erőforrás*

1. 1. 5. *Működési rendszer*

1. 1. 6. *Minőség*

1. 1. 7. *Versenyképesség – összefoglalás*

1. 1. 8. *SWOT-analízis*

1. 2. A lovas turizmus helye a magyar turisztikai piacon

1. 3. A lovas turizmus jogi környezete

1. 4. Támogatások és fejlesztések

2. A STRATÉGIA CÉLJAI ÉS EZEK ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

2. 1. Emberközpontú és hosszú távon jövedelmező fejlődés

2. 1. 1. *Iskoláskorúak lovas oktatásának megszervezése*

2. 2. A turistafogadás feltételeinek javítása

2. 2. 1. *Időjárástól független lovaglási lehetőségek biztosítása*

2. 3. Attrakciófejlesztés

2. 3. 1. *Túralovaglás*

2. 3. 2. *Vadászlovaglás*

2. 3. 3. *Lovas üdülés*

2. 3. 4. *Fogathajtás és fogathajtás oktatása*

2. 3. 5. *Lovardai szolgáltatások*

2. 3. 6. *A lovas terápiás lovaglás*

2. 3. 7. *Lovas íjászat*

2. 3. 8. *A fogattúrák szervezése*

2. 3. 9. *Lovasbemutatók*

2. 3. 10. *Lovas klubok*

2. 4. Emberi erőforrás fejlesztés

2. 4. 1. *Lótenyésztő szakmunkás*

2. 4. 2. *Belovagló (beregő)*

2. 4. 3. *Lótenyésztő szaktechnikus*

2. 4. 4. *Lovas-túra-vezető*

2. 4. 5. *Sportoktató*

2. 4. 6. *Szakember*

2. 4. 7. *Lovaskultúra-oktató*

2. 5. PR és marketing

2. 5. 1. *Belföldi marketing eszközök*

2. 5. 2. *Külföldi marketing eszközök*

2. 6. Hatósági szabályozás bevezetése

2. 6. 1. *A lovas turisztikai szolgáltatókra vonatkozó hatósági rendelet*

2. 6. 2. *Patkós minősítési rendszer folyamatosságának ill. a minőségi szolgáltatások meglétének biztosíthatósága*

2. 6. 3. *Istállók átalakítása, lótartás körülményeinek javítása*

2. 6. 4. *Szabad tereplovaglás lehetőségének biztosítása jogszabályi alapon*

2. 6. 5. *Lóállomány feljavítása a magyar lófajták térnyerésével*

3. FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS FELADATOK MEGHATÁROZÁSA AZ EGYES RÉGIÓKBAN

4. MELLÉKLETEK

1. HELYZETELEMZÉS

A lovas turizmus alakulása hazánkban

Magyarország neve évszázadok óta összefonódik a lóval, a hazai lovas turizmus évtizedeken keresztül Európa legszínvonalasabb szolgáltatását nyújtotta. A lovas turizmus területén vezető szerepet töltöttünk be a 80-as évek közepéig, köszönhetően a kiváló terepadottságoknak, a szabad mozgás lehetőségének és a rendkívül olcsó áraknak. A 80-as évek közepétől gyors változások következtek be, mind külföldön, mind belföldön, melyek a lovas turizmus hanyatlásához vezettek. Az okok közt szerepel a hirtelen árnövekedés, a szolgáltatások színvonalának súlyos leromlása, képzetlen lovak, kevésbé képzett személyi állomány, gyenge infrastruktúrális háttér és a megbízhatatlan értékesítési lehetőségek. Mindezek ellenére más lovas tevékenységek fokozatosan fellendültek, a lovaglás, a lótartás népszerűvé válásával egyre több hazai magánszemély, vagy kisvállalkozás döntött úgy, hogy nem elégszik meg a saját célra történő „lovazással”, hanem olyan lovas létesítményt alakít ki, melynek egyidejűleg jövedelemtermelő szerepet is szán, vagyis lovas turisztikai szolgáltatást indít. Ezt a folyamatot nagyban gyorsította, hogy az ilyen vállalkozás indításához hivatalosan sem szakmai előképzettség, sem vállalkozási és egyéb engedély nem szükségeltetett (ma sem). Egyre gyakoribbá vált a némi induló tőkével rendelkező, de a lovas idegenforgalmi szakmában járatlan, minden hozzáértést nélkülöző vállalkozások nagyszámú megjelenése, mely elkerülhetetlenül visszavetette a magyar lovas szolgáltatások jó hírnevét, ami természetesen jelentős mértékben csökkentette a lovas vendégforgalmat is. Szükséges megemlíteni, hogy a 90-es évek lovas turisztikai fejlesztései szinte kizárólag magánerőből valósultak meg, ami a magánszektor különleges befektetési hajlandósága mellett tanúskodik. Ugyanakkor magában hordozza azt a veszélyt, hogy a szakmailag nem megalapozott beruházások, hozzá nem értők által történő spontán fejlesztések alacsony és életképtelen hatékonyságú működéssel párosulnak.

Szintén hozzájárult hazánk lovas turizmusának hanyatlásához az a tény, hogy 1985-1990 között a fő küldő országainkból érkező törzsvendégek egyre nagyobb hányada szerzett be (többségében magyar) lovat, így ezután már nem Magyarországon hódolt lovas szenvedélyének, hanem saját lovon saját országában tette azt. Ezen kívül - a fiatalabb korosztályt tekintve – szintén ebben az időben jött divatba a póni lovaglás, illetve újra divatba jött a western lovas stílus is, amely tevékenységek gyakorlására hazánkban akkor még nem volt lehetőség.

A 90-es évekig a lovas turista szinte kizárólag szervezeten érkezett országunkba. A magyar utazási piac átalakulását - ezen belül is a külföldi irodai képviseltek megszűnését - követően viszont a szervezett utak és azok által érkezett vendégek elmaradását sokáig nem pótolta semmi. Napjainkban sem létezik igazán komoly online megrendelési lehetőség.

Mindezek mellett hazánkban a lovas turizmus a hagyományos turisztikai vonzerők egyik kiemelkedő területe lehet napjainkban is. Lovas turisztikai létesítmények és szolgáltatások az ország egész területén rendelkezésre állnak, azonban általános minőségük sok kivétnivalót hagy maga után. A komplex szolgáltatásokat nyújtó létesítmények alacsony száma egyértelműen determinálja a lovas turizmus további fejlődésének korlátait.

A világon több mint százmillió embernek, kontinensünkön mintegy 45 milliónak van kapcsolata a lovaglással. A lovas turizmus, a lovas sport és a hozzá kapcsolódó gazdasági ágazatok: a mezőgazdaság, a kézműipar, az építő- és járműipar, a gyógyszeripar világszerte több millió embernek ad munkát és sok százmilliárd euróval járul hozzá a világ fejlődéséhez. Magyaror-

szág az európai lovas turizmus úttörője, már a hatvanas-hetvenes években több ezer külföldi turista érkezett lovas- és fogathajtó programokra, valamint több százezer idelátogató vendég nézte meg az ország különböző területein szervezett bemutatókat. Magyarország a vendégküldő országok szerint – az érdeklődés szempontjából – az első három legkedveltebb hely egyike. Ez a kiemelkedő érdeklődés azért is figyelemre méltó, mivel mind a jövedelmezőséget, mind a területfejlesztési szempontokat tekintve kedvező képet mutat a lovas turizmus.

A magyar lakosság hozzáállása a lovas turizmushoz – kutatási eredmények vizsgálata

A lovas turizmussal kapcsolatos **2006. évi** közvélemény-kutatás keretében a magyar lakosság körében a lovaglás, lovassport általános megítélésének alakulását vizsgálta. A felmérés választ keresett arra is, milyen indokok, okok húzódnak meg annak háttérében, hogy a felnőtt lakosság döntő többsége sohasem lovagolt. Figyelmet érdemel, hogy a válaszadók 19,8%-a anyagi okokra hivatkozva utasítja el a lovaglás lehetőségét.

Magyarázat	Említések száma (db)	Említések aránya (%)	Rangsor*
Nem érdeklődik iránta	304	44,6	1.
Eszébe se jutott, hogy megtehetné	163	23,9	2.
Anyagi okok	135	19,8	3.
Életkora nem engedi	116	17,1	4.
Egészségügyi okok	107	15,8	5.
Fél a lovaktól	98	14,4	6.
Nincs a közelben rá lehetősége	63	9,3	7-8.
Időhiány	63	9,3	7-8.
Sok speciális felszerelést kíván	31	4,5	9.
Túl bonyolult a megszervezése	29	4,3	10.
Családi okok	10	1,5	12.
Információhiány	9	1,4	13.
Allergiás a lószőrre	6	0,9	14.
Nem tudja	2	0,2	15.
Nem divatos sport	1	0,1	16.
Egyéb ok	18	2,7	11.
Összesen	680	169,8	

Kifejezett egyetértéssel találkozott az az állítás, hogy "Magyarország híres a lovassportjáról", a megkérdezettek 84,5%-a részben, vagy teljesen osztja ezt a véleményt.

A lovaglás túlzottan nagy anyagi ráfordítással jár kijelentés is az elfogadott állítások közé tartozik. Ugyanakkor "A magyar lovaglási lehetőségek csak a külföldiek számára megfizethetők" állítás határozottan megosztotta a válaszadókat: 29,3% elutasította, 43,6% egyetértett vele, míg 27,5% a skála középső értékét választotta.

A lovaglást alapvetően divatos tevékenységnek tartják a megkérdezettek, viszont a „Csak a sznobok lovagolnak” állításnak volt a legalacsonyabb az egyetértési indexe, az ötfokozatú egyetértési skálán mindössze 2,6-es átlagértéket kapott. A megkérdezettek 46,7 százaléka nem értet egyet ezzel a kijelentéssel.

A következő 12 hónapra vonatkozó lovaglási szándékok

A válaszadók döntő többsége (83,6%) határozottan elzárkózik attól, hogy a következő egy évben lovagoljon, 9,1 százalékuk viszont biztosan vagy valószínűleg lovagolni fog a következő 12 hónapban. Az interjúalanyok 1,8 százaléka nem tudott állást foglalni ebben a kérdésben.

Az átlagosnál nagyobb bizonyossággal indulnak lovagolni

- a férfiak (3,7%),
- a 18-24 év (7,3%) és a 25-30 év (5,4%) közötti korcsoportok tagjai,
- a felsőfokú végzettséggel (5,9%) rendelkezők,
- a négyfős (5%) és a legalább ötfős (5,4%) háztartások tagjai,
- a kisgyerekes házaspárok (5,9%),
- az átlag feletti jövedelműek (5,1%),
- az emeletes családi házban (5,5%) lakók,
- akiket a lovaglás aktíven érdekel (8,8%),
- a Dél-Alföld (5,3%) és az Észak-Magyarország (24,9%) tervezési-statisztikai régióban lakók.

Tapasztalatok szerint a korábban lovaglók szignifikánsan nagyobb valószínűséggel fognak lovagolni a jövőben is. A korábban is lovaglók 24,1%-a biztosan vagy valószínűleg lovagolni fog a következő 12 hónapban.

1. 1. Versenyképesség

Előzmények:

A lovas turizmus kezdeti időszakában a szolgáltatást igénybevevők 80-90%-a külföldről érkezett. A Magyar Lovas Turisztikai Szövetség 2000-ben történt felmérése alapján a külföldi és belföldi résztvevők aránya csaknem azonos, azaz 50-50% volt. 2004-ben 90%-ban belföldiek - elsősorban ifjúsági korosztály, 18 éves korig - vették igénybe a magyarországi lovas turisztikai szolgáltatásokat. A Szövetség utolsó adatai alapján csaknem 8000 gyerek töltött több mint egy hetet a magyarországi lovardákban. Ez azt jelenti, hogy a magyarországi lovas turizmus résztvevőinek száma jelentős mértékben növekedett, fiatalodott. A lovardák számára azonban gondot okoz, hogy gyakorlatilag kezdő lovasokkal kell foglalkozniuk, így az árakban nem realizálható a ráfordított munka. Nyilvánvalóan látszik, hogy *szükséges a kezdők és a gyerekek oktatásának támogatása, tekintettel arra, hogy középtávon is a belföldi kereslet növekedése várható, prognosztizálható*, ám az ilyen szolgáltatást nyújtó vállalkozások pillanatnyilag nem képesek rentábilisan működni. Néhány év alatt azonban lassan kialakulni látszik egy olyan belföldi lovas közönség, amely a magasabb árú szolgáltatásokat is igénybe tudja venni.

1. 1. 1. A turistafogadás feltételei

A Magyar Turizmus Zrt. támogatásával a magyarországi lovas turisztikai kínálat elemeinek felmérését 2005. évben a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség végezte el. A kutatás idevonatkozó eredményét az alábbi táblázat tartalmazza.

	Budapest és Közép-Dunavidék	Észak-Magyarország	Alföld és Tisza-tó	Dunántúl	Balaton	Összesen
Ló létszám	1300	481	2157	1919	667	6.524
Ágy (fő)	702	309	1868	1409	254	4.542
Étkezés (fő)	3961	250	7066	5490	1190	17.957
Vendéglátó férőhely	330	245	825	517	161	2.078
Fedeles lovarda (létesítmény)	8	3	15	13	1	40
Fogatozás (létesítmény)	18	9	44	30	13	114
Bemutató (létesítmény)	13	2	20	10	5	50
Verseny (létesítmény)	12	5	27	23	3	70

1. 1. 2. Kínálat és promóció

Kínálat

A lovas turizmus szolgáltatásait két fő területre bontjuk: az aktív és passzív lovas turisták számára nyújtható szolgáltatásokra. Az aktív lovasok a lovaglást, fogathajtást veszik igénybe, a passzív lovasok a lovasbemutatókat, fogattúrákat élvezhetik, nekik a ló látványa a vonzerő.

A Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség (a Magyar Turizmus Zrt. támogatásával) 1998 óta - önkéntes alapon - minősített az ország lovas szolgáltatóit. A minősítés mindenkori

eredménye tekinthető az egyetlen olyan tanulmánynak, amely alapján reális képet kaphatunk a magyarországi lovas kínáltról, igaz, a teljesség igénye nélkül. Magyarországon a minősített lovas szolgáltatók mellett jó néhány, a szolgáltatási feltételeknek meg nem felelő istálló és lovas fogadó is működik, bár ezek száma az elmúlt időszakban jelentősen csökkent. Míg 1998-ban, a szolgáltatói felmérések kezdetekor kb. 680 hellyel találkozhattunk, addig mára a jelentkezők száma 200-ra csökkent. Az évek során egyértelműen bebizonyosodott azonban, hogy a szolgáltatói bejelentkezések elsősorban a leendő pályázati pénzek elnyerésének reményében fogantak. A patkós minősítés több alkalommal történt elvégésével és a pályázati kiírásokra beadott anyagokkal egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy sokan nem a valós turisztikai szolgáltatásokra, hanem vagyongyarapodásra próbálták felhasználni a lovas turizmus ügyét.

A passzív lovas turizmus tekintetében, hazánkban számos lehetőség áll az eziránt érdeklődők számára, ahol komplex lovas turisztikai szolgáltatásokat vehetnek igénybe. Ilyen bemutatóhelyek – a 28 minősítetből csak néhányat említve - találhatók például Lajosmizsén, Domonyvölgyben, Bugacon, stb. A témában mindenképp meg kell még említeni a budapesti Ügetőt. Teljesen új kezdeményezésként az Ügető vezetősége – egy utazásszervező irodával együtt - a már meglévő színvonalas és változatos lovas programok mellé számos újdonságot tervez bevezetni, így például az oda érkező csoportok részére a versenynapoktól különböző napokon is szervez versenyt. Minden egyes versenynapon egy-egy régiónak, illetve a régió lovas turizmusának biztosítana bemutatkozási lehetőséget, ezzel hazánk különböző térségeinek lovas jellegzetességeit egy helyen tenné elérhetővé a nagyközönség számára. A csak néhány említett kezdeményezés az Ügető központi elhelyezkedése végett a főváros turizmusára nézve is kiemelkedően pozitív hatást gyakorolhat.

Promóció

Hazánkban lovas promóciós tevékenységgel ma non-profit módon a Magyar Turizmus Zrt. és a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség foglalkozik.

Együttműködésük főbb területei a következők:

Kiállítás, vásári jelenlét

A két szervezet 1999. óta évente részt vesz bel- és külföldi kiállításokon, így például a budapesti Utazás Kiállításon, az OMÉK-en, Münchenben a BayernPferd-en, Veronában a Fiera Cavalli kiállításon, Offenburgban az EuroCheval szakvásáron, a bécsújhelyi Apropos Pferd közönségvásáron, illetve a Csehországban Lysa nad Labem-ben megrendezett lovas parádén és szakkiállításon. Ezen kívül mintegy további 80 bel- és külföldi vásáron kerül terjesztésre a közös kiadvány, illetve egyéb általános turisztikai kiadványok.

Év	Kiállítás
1999	Apropos Pferd – Bécsújhely; Fiera Cavalli – Verona
2000	BayernPferd - München (MT Zrt. biztosította a standot); EuroCheval Offenburg; Apropos Pferd – Bécsújhely; Fiera Cavalli – Verona
2001	A 103. veronai Fiera Cavalli-n; Equitania Essen
2002	Offenburgi EuroCheval; Aachen
2003	Aachen; Ausztriai ProPferde-n az Equitriangulum szervezettel közösen; Önállóan a csehországi Lysa nad Labemben megrendezett cseh lovas kiállításon (MLTSZ mint díszvendég kapott meghívást)
2004	BayernPferd - München
2005	Május: BayernPferd - München (MT Zrt. biztosította a standot)

Online együttműködés

A Magyar Turizmus Zrt. www.itthon.hu (és www.hungary.com) honlapján a teljes lovas kínálat megtalálható, illetve ugyaninnen a lovas katalógus is letölthető (magyar, német és angol nyelven). A régiós honlapok mindegyike, és a külképviseleti honlapok túlnyomó része is találó a lovas ajánlatok között. Ezen kívül megújulás előtt áll a MLKTSZ szakmai honlapja is. (www.equi.hu). Tárgyalások folynak a nemzetközi lovas szervezetekkel is a szorosabb elektronikus együttműködésről.

Tanulmányutak

Bel- és külföldi újságírók és média képviselők fogadása rendszeres, részükre évente több study-tour is indul a leghíresebb túra útvonalakon, ezen belül bemutatásra kerülnek a legjobb istállók és lovas farmok is. A lovas tour operátorok részére is rendszeresek a study-tour-ok, de emellett az egyéni szervezésű szakmai utak is népszerűek. A passzív lovas ajánlatok, bemutatóhelyek az MT Zrt. egyéb tanulmányútjaiba is be vannak építve, így a már említett Lajosmizsére, Bugacra, Domonyölgybe, vagy Bábolnára mintegy 160 újságíró jutott el 2005-ben. Rendszeresek a ritkaságokat bemutató újságíró meghívások is, így pl. lovas íjászok, harci bemutatók, gyermektáborok, nyitott porták is bemutathatják ajánlataikat.

Kiadványok

Hazánkban jelenleg egyetlen hivatalos országos lovas turisztikai kiadvány van, az MLKTSZ minősítése és gyűjtése alapján elkészült „Lóháton Magyarországon” c., Magyar Turizmus Zrt. által készített kiadvány. A három nyelven olvasható anyag - egyéb hasznos információk mellett - tartalmazza a 160 minősített lovas szolgáltató adatait és kínálatát. A régiók többsége szintén ad ki a lovas szolgáltatókat összefogó katalógust, illetve más, ajánlati kiadványaikban is szerepeltetik a régiós táborok, lovas udvarok és istállók anyagait.

A szolgáltatók úgyszintén adnak ki saját kiadványokat, ezek is terjesztésre kerülnek a non-profit szervezet keretein belül.

Az egyéb marketing együttműködéshez sorolható még a Talent for entertaining* kampány is, vagy a rendszeresen kiadásra kerülő eseménynaptár, az 'Itthon otthon van' turisztikai melléklet, a Napkelte TV programajánló, illetve a honlap címlapján kiemelt eseménynaptár ellátása hírekkel, újdonságokkal. Az online megújuláshoz tartozik egy alkalmi elektronikus hírlevél útnak indítása, kiváltva az eddigi lovas körleveleket, felhívásokat.

Ugyanitt kell megemlíteni a szakmai jellegű rendezvényeken a közös megjelenést, illetve együttműködést, mind az előkészítésben, mind pedig a kivitelezésben. A lovas világtalálkozók, regionális lovas ünnepek, illetve nagyobb lóvásárok alkalmával szintén közösen jelenik meg a két szervezet.

*Talent for entertaining

A Magyar Turizmus Zrt. 2005. májusától új turisztikai imázskampányt indított el Európában és a tengerentúlon Magyarország népszerűsítéséért, amelyben 11 világhírű magyar adja nevét és arcát a 9 európai nagyváros - London, Párizs, Berlin, Amszterdam, Koppenhága, Frankfurt, Madrid, Milánó, Brüsszel - 12 repülőterén látható világító poszterekhez, úgynevezett 'city light' plakátokhoz, és a világ 21 országában megjelenő sajtóhirdetésekhez. A kampány négy

társszervezet - a Magyar Turizmus Zrt., a Malév Zrt., a BTH Budapesti Turisztikai Szolgáltató Kht., és a Budapest Airport Zrt. - összefogásával valósult meg.

A „Talent for entertaining” kampány a hazai kiemelkedő tehetségekre épül, a plakátokon, napilapokban, magazinokban világhírű honfitársaink az ország kiemelkedő értékeit népszerűsítik, többek közt Magyarországot, Budapestet, Balatont, az egészségturizmust, a konferenciaturizmust, a **lovassport turizmust**, a magyar gasztronómiát, magyar bort.

A magyar lovas turizmus fontosságát érzékelteti, hogy a Magyar Turizmus Zrt. e kampányorozatának egyik arca *Lázár Vilmos*, fogathajtó világbajnok, aki a hazai lovas turizmusra hívja fel a külföld figyelmét.

Külön említendő az eddigi legnagyobb lovas turisztikai megjelenés Aachenben, Európa legjelentősebb lovas fesztiválján, amely hazánk díszvendégségével zajlott 2003. június 17-22. között.

Az esemény patinás történettel büszkélkedhet, hiszen a három számban - díjlovaglásban, díj-ugratásban és négyes-fogathajtásban - szervezett nemzetközi lovas verseny 1898-re vezethető vissza. A verseny jelentőségét jól mutatja az összdíjazása, amely 2002-ben a világon a legmagasabb, 1,3 millió Euro volt. 1987 óta minden évben elnyeri a versenyzők szavazata alapján a világ legjobb lovas versenye címet, 2003-ban közel 500 akkreditált újságíró volt jelen az eseményen, a fesztivál egy hete alatt 313.500 látogató kereste fel a versenypályát.

Magyarország 2003-as díszvendégi címét 2001-ben Spanyolország, 2002-ben pedig Hollandia bemutatkozása előzte meg. A díszvendégséggel járó feladatokat a Magyar Turizmus Zrt. vállalta fel, az általa szervezett színes bemutatkozáson 125 táncos, zenész és 110 lovas vett részt. A versenypálya területén és a belvárosban felállított információs pontokon folyamatos tájékoztatást kaptak az érdeklődők Magyarország láttnivalóiról, utazási ajánlatokról és általános tudnivalókról. A fesztivál egy hete alatt a Magyar Turizmus Zrt. informátorai mintegy 60.000 kiadványt és szóró-ajándékot, valamint 10.000 db nemzetiszínű/piros-fehér-zöld zászlót osztottak ki a látogatók között. Külön bemutatkozási lehetőséget kaptak a tradicionálisan magyar termékeket forgalmazó Hungarycum Club és a Magyar Lovas Kör kézművesei. A magyaros ízek kedvelőit egy magyaros 200 fős étterem várta.

A hét során folyamatos magyar program jellemezte az eseményt, így - a hagyományoknak megfelelően - a nyitás előtti vasárnapon, június 15-én a díjlovagló stadionban 5.100 fő számára tartott ökumenikus istentiszteleten, az esemény hivatalos megnyitásának előestéjén az Aachen város főterén tartott zenével és tánccal tarkított lovasbemutatón, s a további napokon is naponta 10-15 programok során. Nagy sikert aratott a publikum körében a Debreceni Népi Együttes Pulykakakas Gyermektáncsoportja, a Budapesti Bem Gyermektáncsoport és a BM Duna Művészegyüttes. A fesztivál hivatalos megnyitásának előestéjén, június 16-án mintegy 5.000 érdeklődő aacheni tekintette meg a Magyar Turizmus Zrt. által szervezett 120-szereplős kulturális- és lovas bemutatót a város főterén. A magyar programok teljessége mégis az esemény június 17-i, keddi megnyitónapszámán volt igazán látványos, ahol mind a 110 lovas és 125 táncos, illetve zenész több mint egy órás, összefüggő, valódi show-t adott elő.

A sajtószemlék alapján közel 500 Magyarországot is említő sajtócikket tallóztak, a sajtóközpontba több mint 500 újságíró akkreditáltak. A szervezők a rendezvény ideje alatt összesen 635 millió fős elérést becsültek a "lovassport Wimbledonjából", az aacheni arénából.

1. 1. 3. Kereslet

Külföld

Magyarország külföldön elsősorban lovas túráiról híres, de fontos szerepe van a kis szegmenseknek szóló lovas tevékenységeknek is (pl. vadászlovaglás). Ezen kívül - a kedvező árak miatt - új kereslet Európából a nem teljesen kezdőknek szánt lovas továbbképzés, vagy vizsgára való felkészítés is.

Nagy igény van a komplex lovaglásra épülő turisztikai csomagokra. Azonban a teljesen nomád túra kiment a divatból, elsősorban a „napközben Robinson, este maga a császár” program kezd elterjedni. A vendégek nem akarnak minden nap máshol aludni, így nagyon fontosak az adott szolgáltató környékét bebarangoló túrák (nem összekeverendő a csillagtúrával).

Korábban fő küldő országainknak Svájc és Németország számítottak, napjainkban azonban az utóbbiból érkező vendégek száma jelentősen visszaesett, helyette (2002 óta) Anglia vette át a vezető szerepet. Nagy piac lehet még Skandinávia, sorrendben Svédország, Finnország, Norvégia, Dánia.

Az olasz, illetve francia vendégekre jellemző, hogy bár nagy keresletet támasztanak Európa irányába, Magyarországra csábításuk - marketing tevékenység ellenére – ez idáig eredménytelennek bizonyult.

Szóba jöhetnek még az említett országokon kívül a volt szovjet tagköztársaságok is, amely piacok nagy a potenciált jelenthetnek országunk számára.

Belföld

A belföldi vendégek körében rengeteg a kezdő lovas és a gyerek. Egyelőre ezen célcsoport kiszolgálására kell törekedni, belőlük kell teljes körű lovas turistát képezni.

Új célcsoport lehet ezen kívül az ún. elitréteg, azonban ezen réteg lovaglási kedvének élénkítéséhez nélkülözhetetlen egy találó marketing kampány.

1. 1. 4. Emberi erőforrás

Magyarország a 60-70-es években vezető szerepet töltött be a világ lovas turizmusában, amely kitűnő ismertségi alapot biztosít az újabb fejlesztésekhez is. Nemzetünk ismert arról, hogy tradicionálisan szereti, és magas szinten tud bánni a lovakkal, katonai célú tenyésztésünk is világhírű volt. A fogathajtó világ- és Európa bajnokaink által keltett élénk érdeklődés is hasznosítható a lovas turisztikai szolgáltatások között.

Az 1998 óta készült felmérések során bebizonyosodott, hogy a megfelelő tudással rendelkező lovas szakemberek elsősorban az oktatók képzésének hiányossága miatt nem állnak megfelelő számban rendelkezésre. Kétségtelen azonban, hogy magyar emberek érzelmi kötődése a lóhoz rendkívül erős, és nyilvánvaló, hogy egy tudatosan felépített oktatási program keretében - amelyet megfelelő arányban központilag is támogatunk - teljes mértékben kielégíthető a lovas turizmus emberi munkaerő igénye. Szükség van tehát részben a lovaglást oktatók többszintű képzésére, a klasszikus lovas szakmák felélesztésére (lovász, belovagló) és a lótarással kapcsolatos ősi mesterségek és szükségszerű tevékenységek oktatására is (kovács, szíjgyártó, nyerges).

Szakemberképzés

Jelenleg Magyarországon több felsőoktatási intézmény, illetve továbbképző intézet keretein belül is folyik **lovas-túravezető** képzés.

Lovas-túravezető vizsgáztatást végző intézmények:

- Nemzeti Lovarda, FVM Szakiskola (Budapest);
- Debreceni Agrártudományi Centrum Továbbképzési és Távoktatási Intézet (Debrecen);
- Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskola És Kollégium (Kaposvár);
- Veszprémi Egyetem Tanácsadó, Tanárképző és Távoktatási Intézet (Keszthely);
- Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Középiskola és Szakiskola (Kiskunfélegyháza);
- Liphay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium (Szécsény);
- Jávorka Sándor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakiskola (Tata);

Az említett képzés kapcsán beszélhetünk iskolarendszerű-, illetve felnőtt képzésről, az előbbi érettségi után 2 évet (2000 óra) jelent, míg a felnőttképzést a már régebb óta a szakmában jártas, illetve abban tevékenykedők számára indítanak, ezáltal az rövidebb idő alatt - az alap tárgyakat átugorva, mint például a lovaglásoktatást – elvégezhető (400 óra, illetve 170 óra).

Az elmúlt évek adatait nézve megfigyelhető, hogy a felnőtt képzést évről évre többen végzik el: 2003-ban 7 személy (Nemzeti Lovarda), 2004-ben 12 személy (Debrecen), 2005-ben pedig összesen 17 személy (Veszprémi Egyetem Keszthelyi Karán 11, Nemzeti Lovardában 6 személy) szerezte meg a lovas túravezetésre vonatkozó kormányrendelet alapján elvileg(!) nélkülözhetetlen okiratot/ engedélyt.

A lovas-túravezető szakképesítés a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a Gyermek-, Ifjúsági- és Sportminisztérium hatáskörébe tartozik, 1993-ban került az Országos Képzési Jegyzékbe. Szakmai és vizsgakövetelményei a 64/1994. (XII. 15.) FM rendeletben kerültek kiadásra. A képzés főbb témaköreit szemügyre véve - állategészségügy, munka-, tűz- és környezetvédelem, gazdálkodási és szervezési ismeretek, idegenforgalmi ismeretek, idegen nyelv, lóhasználat, lótakarmányozás, lótenyésztés, vendéglátási ismeretek, viselkedéskultúra, lovasetika - jól látható, hogy a lovas-túravezető képesítést csak igen széles körű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezők szerezhetik meg.

A 134/2004 (IX. 15.) FVM rendeletnek megfelelően jelenleg hét intézmény rendelkezik a lovas-túravezető szakképesítés vonatkozásában vizsgaszervezési jogosultsággal. Oktatást több felsőoktatási intézmény keretein belül is végeznek, csak néhányat felsorolva a Veszprémi Egyetemen, a Jászberényi Főiskolán, vagy a már említett Nemzeti Lovardában.

2005 óta új, felsőfokú szakképzettséget biztosítva **lovaskultúra-oktató** másoddiplomás képzés folyik a SOTE Testnevelési és Sporttudományi kar keretén belül.

A lovaskultúra-oktató felsőfokú szakirányú továbbképzési szak célja a felsőfokú alapidiplomát szerzett szakemberek továbbképzése. A képzés célja, hogy a képzésben részt vevők különböző szektorokban (állami, egyesületi és magán), a lovas kultúra különböző területein – a kép-

zés eredményeként –képesek legyenek alkalmazni a feladatok ellátásához szükséges legújabb elméleti és gyakorlati ismereteket.

1. 1. 5. Működési rendszer

A lovas turisztikai szolgáltatások és azok létesítményei az ország szinte minden területén megtalálhatók. A lovas turizmusban érdekelt szervezettsége magas színvonalú, a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség integrálja a minősített lovas szolgáltatók teljes körét, és lefedi a piac döntő részét. Ennek ellenére a szolgáltatók közötti együttműködés és információáramlás nem megfelelő, ma még többnyire egymástól elszigetelten működnek. Európában egyedülálló módon, még 1998-ban elkezdődött a lovas szolgáltatók önkéntes, szakmai minőségi besorolása (patkós rendszer). 1998 óta kormányzati támogatással, a Magyar Turizmus Zrt. segítségével az MLKTSZ négy alkalommal minősítette a lovardákat.

1. 1. 6. Minőség

A minőségi szolgáltatáshoz vezető út első lépcsője a patkós minősítés bevezetése volt. A turista fogadás feltételeinek felmérése elsőként 1998-ban történt meg, önkéntes alapon, amelyet a GKM támogatott (erre a felmérésre épülhet a turisztikai védjegy kategória).

Az első felmérés alkalmával 680 lovas tevékenységet végző hely jelentkezett. Ez a szám egyrészt a gyenge kritériumrendszernek volt köszönhető (a rendszerváltás után a lovas létesítmények 98%-a magán kézbe került, így bárki bármilyen tevékenységet végezhetett, és végzett is, pl. gyógy-lovagoltatás, stb.), ennek ellenére csak a fele kapta meg az egy patkós minősítést. Másrészt a nagy számú jelentkezés betudható annak is, hogy akkortájt számítani lehetett egy lovas szolgáltatókat érintő támogatásra, amely pályázat tényleges kiírását követően a lovas létesítmények száma még inkább megugrott. Első körben a lovakat nem, csak a létesítmények lettek minősítve.

Az ezt követő felmérések alkalmával ezen létesítmények száma folyamatos csökkenést mutatott, a feltételek szigorodásának, illetve a pályázati pénzek hiányának köszönhetően.

Összefoglalva: a tényleges helyzetről, pontos számokról reális képet addig nem kaphatunk, amíg erre vonatkozóan nem történik hatósági szabályozás. Jó hír, hogy a felmérések minőségi javulásról tanúskodnak, a minőségre való törekvés egyre inkább tudatosává válik. Elmondható tehát, hogy a korábban kiosztásra került támogatások megtették hatásukat a minőségre, és ez által a belföldi keresletre vonatkozóan is.

2001-es katalógusban megjelent minősített lovardák megoszlása

Régiók	5 patkós	4 patkós	3 patkós	2 patkós	1 patkós	egyéb	Össz:
Budapest és Közép-Dunavidék	4	3	9	11	11	8	46
Alföld és Tisza-tó	4	12	10	8	11	11	56
Észak -Magyarország	3	1	1	3	1	1	10
Dunántúl	6	5	17	22	15	8	73
Balaton	3	1	10	5	9	2	30
Összesen							215

2002-es katalógusban megjelent minősített lovardák megoszlása

Régiók	5 patkós	4 patkós	3 patkós	2 patkós	1 patkós	egyéb	Össz:
Budapest és Közép-Dunavidék	5	-	8	7	8	3	31
Alföld és Tisza-tó	3	10	14	12	8	7	54
Észak-Magyarország	2	-	2	2	4	-	10
Dunántúl	7	7	19	13	12	3	61
Balaton	3	2	5	3	1	-	14
Összesen							170

2003-as katalógusban megjelent minősített lovardák megoszlása

Régiók	5 patkós	4 patkós	3 patkós	2 patkós	1 patkós	egyéb	Össz:
Budapest és Közép-Dunavidék	1	-	7	7	5	4	24
Alföld és Tisza-tó	8	8	10	7	6	9	48
Észak-Magyarország	2	1	2	2	3	2	12
Dunántúl	6	8	12	12	7	6	51
Balaton	-	2	8	3	3	1	17
Összesen							152

2006-os katalógusban megjelent minősített lovardák megoszlása (három 2005-ben minősített létesítmény nem kívánt megjelenni a katalógusban: 1 db 2 patkós (Alföld) és 2 db 1 patkós (Alföld és Dunántúl))

Régiók	5 patkós	4 patkós	3 patkós	2 patkós	1 patkós	egyéb	Össz:
Budapest és Közép-Dunavidék	2	3	8	9	3	5	30
Alföld és Tisza-tó	5	14	11	7	7	11	55
Észak-Magyarország	1	1	-	4	7	2	15
Dunántúl	7	7	8	8	9	5	44
Balaton	-	4	5	1	2	4	16
Összesen							160

1. 1. 7. Versenyképesség - összefoglalás

A lovas turizmus szolgáltatásainak döntő többsége Európában bonyolódik. A nagy beutaztató országok, azaz a magyar lovas turizmus vetélytársai: Spanyolország, Írország, Portugália és Nagy-Britannia. A szolgáltatást igénybevevők elsősorban Németország, Svájc és Anglia, kisebb számban ugyan, de növekvő érdeklődést mutat Svédország és Finnország. Bár fizetőképes kereslettel rendelkezik, de Magyarországon alig jelenik meg Norvégia, Dánia, illetve Amerika. Új színteret, de egyben konkurenciát is jelentenek az arab országok a sivatagi lovas

túrákkal, Dél-Amerika (Argentína) a pampalovaglással, Chile a cowboy kempinggel, illetve (Ecuador) lovas túrákkal az Andokban, a vulkánoknál, és ami speciális, hogy a túrákra az angol nyereg mellett western-, ill. annak klasszikus változatát, az ún. 'Vaquero' nyeret is lehet rendelni. Ezen kívül jelen van a piacon Ausztrália is a lovas túráival.

A magyar lovas szolgáltatások árai a lovas túrák tekintetében 20%-kal olcsóbbak a nemzetközi trendeknél, az egyéb lovas szolgáltatások terén 40-50%-kal alacsonyabb az ár (a hazai lovas turizmus elismerése, hogy a Harpers magazin 2002-ben szakértő újságírók által rangsorolta a világ 5 legjobb lovas túráját, és ebből kettő Magyarországon, az Észak-Magyarországi illetve az Észak-Alföldi régióban van).

Adottságaink közé sorolhatjuk a túra- és tereplovagláshoz ideális tájainkat: nagy kiterjedésű, lovaglásra és lótenyésztésre alkalmas területekkel rendelkezünk, a növény- és állatvilág igen változatos, éghajlatunk a lovas turizmushoz ideális, mérsékelt szárazföldi. A nyugat-európaihoz képest kevésbé szigorú tulajdonosi tudat, valamint a mezőgazdasági vidékeken megmaradt földutak hálózata nem korlátozza annyira a tereplovaglást, mint a nyugat-európai országokban. Pusztáink, nemzeti parkjaink, erdeink talaja tavasztól ősziig jól lovagolható.

A kiváló magyar lófajták alkalmasak a változatos igények kiszolgálására. Történelmünk során a ló mindig az ember társaként jelent meg, a magyar lófajták kétséget kizáróan a legalkalmasabbak a lovas turizmus céljaira. Köszönhetik ezt annak a tenyésztői munkának, amely megőrizte acélosságukat, vitalitásukat, a terepen való mozgásbiztonságukat, valamint azt a fejlett szociális érzéküket, ami által méltó szabadidős partnerré válhatnak a lovas turisták számára.

A lovas turizmus gazdasági jelentősége, versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai közül kiemelkedik az átlagosnál magasabb költségi hajlandóság, a területi- és szezonális koncentrált-ság oldása.

Azt nem kell bizonyítani, hogy országunk imázsában fontos helyet foglal el a lovas-nemzet kép. A csikós-gulyás romantikán alapuló hagyományos országgépünkben rejlő üzleti lehetőség jobb kihasználása mellett érdemes ápolnunk és megjelenítenünk huszár- és általános katonai hagyományainkat is, amelyek szintén jelentősek és jellemzőek a magyarságra.

1. 1. 8. SWOT-analízis

Erősségek

- kedvező földrajzi helyzet
- táj változatossága és szépsége
- a nyugaton már teljes hiánynak számító tereplovaglási lehetőségek Magyarországon
- jó talaj minőség
- egyelőre szabadon használható erdő- és földutak
- a magyar „lovas” nemzet
- növekvő érdeklődés a lovak, a lovaglás iránt mind belföldön, mind külföldön
- növekvő igény a szabadidő természetes környezetben való eltöltésére
- a szolgáltatás árszínvonala
- kitűnő ár-minőség arány
- a lovak teherbírása, képessége, szakmai tudása
- kisebb hiányosságoktól eltekintve a szakmai személyzet felkészültsége
- a külföldiekben kialakult Magyarország-kép

Gyengeségek

- a lovas létesítményekben tapasztalt szűkös vagy teljesen hiányzó vendégkapcsolatok (eligazító táblák, programlehetőségek, ártájékoztatás)
- lótartási körülmények (ápoltság, istálló környezet)
- idegenforgalmi és marketing szaktudás hiánya
- Niche marketingre épülő termék
- nyelvtudás hiánya
- biztosítások megoldatlansága
- a szakmában tapasztalható összefogás hiánya
- kiegészítő programok hiánya
- központi támogatások hiánya vagy meglévő pályázatok esztelensége
- országos lovastúra – útvonal térkép
- nem piacorientált termék és kommunikáció
- minden tekintetben elégtelen kommunikáció külföldön
- tőkehiány miatt a lovak felszereltségének hiányosságai
- lovasturizmushoz tartozó szakmák (pl. kovács, szíjgyártó, stb.) szervezett oktatásának hiányosságai

Lehetőségek

- turisztikai szezon nyújtása
- összekapcsolva más turisztikai termékekkel kínálati csomagokat kialakítva növelhető a tartózkodási idő
- a vidéki élet megismertetéseinek lehetősége
- Európa szerte hiányzó termék, így tudatos marketing munkával akár piacvezető is lehet az ország
- belföldi turizmus élénkítése

Veszélyek

- erdő- és természetvédelmi törvény
- a lovas szakma összefogása nélkül nem lehetséges az egységes kínálat kialakítása
- magánkézbe kerülő erdő- és földterületek
- a jelenlegi ÁFA-kulcsok kedvezőtlen helyzetbe hozzák a lovaglási lehetőséget szolgáltatásként nyújtó cégeket, a mezőgazdasági tevékenységként lovak kiképzésének művelése hasonló tevékenységet takar kedvezőbb ÁFA-kulccsal

1. 2. A lovas turizmus helye a magyar turisztikai piacon

A lovas turizmus kereslete:

A lovas turizmus kereslete a vendégek motivációja alapján két nagy csoportra osztható, és ezen két kategória alapján jellemezhetők az ágazat kapcsolódási pontjai a turizmus más területeihez. Más szolgáltatásokat keresnek ugyanis azok, akik elsősorban a lovaglás miatt keresnek fel egy turisztikai desztinációt, és más azok, akik szeretnek és tudnak lovagolni, de az utazási motivációjuk adott esetben családi, vagy wellness üdülés, esetleg üzleti út.

1. kategória: a lovaglás az utazás fő motivációja

Mivel a vendég azért utazik, hogy a szabadidejében a hobbiját gyakorolhassa, ennek megfelelően a helyszínválasztását a lovaglási feltételek határozzák meg, például van-e szervezett túra, milyen a lóállomány, milyen a lovas infrastruktúra a környéken. Ezekben az esetekben a lovas bázis a fő szolgáltatás, ez befolyásolja a vendég döntését, az egyéb tényezők háttérbe szorulnak. Azoknál a lovas vendégeknél, akik kimondottan a lovaglás miatt keresnek fel egy úti célt, a turizmus egyéb formáit, mint kiegészítő, az utazási élményt gazdagító szolgáltatásoknak kell tekinteni, amelyeknek mégis jelentős szerepük lehet a vendég elégedettségében. Ebben az esetben is gyakori ugyanis, hogy előnyt élveznek azok a helyszínek, ahol pl. wellness szolgáltatások, egyéb aktív, vagy kulturális programok is elérhetők, hiszen változatosabbá teszik az ott tartózkodást, emellett a nem feltétlenül szenvedélyes lovas családtagok, lovas események/ bemutatók kísérői is találnak megfelelő kikapcsolódást.

2. kategória: az utazás fő motivációja nem a lovaglás (üdülés, munka, családlátogatás, egyéb aktív időtöltés, stb.)

Ezeknél a vendégeknél a környékben található lovaglási lehetőség kapcsolódó, kiegészítő szolgáltatás, amely ugyanakkor hozzájárulhat a tartózkodási idő hosszabbításához, a költség növeléséhez, a szolgáltatási kínálat változatosabbá tételéhez. Ebben az értelemben a lovas szolgáltatások gyakorlatilag valamennyi turisztikai formához kapcsolhatók, mindegy, hogy mi volt a vendég elsődleges motivációja, ha az adott környéken található a lovarda.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a lovas szolgáltatások és a többi egyéb turisztikai szolgáltatás jól egészítheti ki egymást, nagyban hozzájárulhatnak egymás versenyképességének javításához, azáltal, hogy a desztinációba érkező vendég szélesebb turisztikai kínálatból választhat.

Turisztikai kínálat:

Ma Magyarországon fél millió ember érhető el a lovas turizmuson keresztül, ezek egy része aktív lovas, ill. a lovas iparágat kiszolgáló ember: állatorvos, takarmánykészítő, szerszámkészítő, kereskedelmi és a vendéglátóipari dolgozó.

A lovas turizmus legfőbb kínálati elemei Magyarország egész területén gyakorolhatóak. Eltérés mutatkozik azonban a vidék és a nagyobb városok *lovas turizmusa* között. A nagyobb városokban - elsősorban Budapest és környékén - található lovardák elsősorban lovardai szolgáltatásokkal foglalkozhatnak a nagyvárosi feltételek, adottságok miatt. A tereplovaglás lehetőségei leginkább vidéken találhatóak meg, rövidebb, hosszabb időtartamú lovas túrákban megnyilvánulva. Ebből következően, a *falusi turizmussal* való kapcsolatát tekintve, a különbség, hogy a falusi turizmus a kiemelt üdülőtérületek és a nagyvárosok területére nem irányul,

így itt e tekintetben kapcsolatot kimutatni nem lehet. Eltérést mutat a két turizmus ág a célcsoport tekintetében is, főként azért, mert a lovas turizmus fajlagos költségi mutatója lényegesen magasabb a turizmus más ágazatainál, így a falusi turizmusénál is. A falusi turizmussal való kapcsolatot elsősorban ott lehetne megfelelőképpen érzékeltetni, amikor arról beszélünk, hogy a vidéki környezetben a lovas szolgáltatást igénybe vevők a falusi vendéglátás által kínált szolgáltatásokat veszik igénybe (szállás, étkezés, esetleg turisztikai rendezvények). Terve azonban a szemléletmód, miszerint a lovas turizmust a falusi turizmus részeként célszerű definiálni. Az elmúlt évek során világossá vált, hogy a lovas turizmus önálló turisztikai terméként való megjelenítése indokolt és helyénvaló. Különösen igaz ez annak tükrében, hogy a jelenlegi falusi turizmus kínálatában csak elvétve találunk olyan szolgáltatókat, akik a lovas turizmus speciális igényeit teljes mértékben ki tudják elégíteni. A túralovaglás - mint elsődleges piaci termék - során számításba jöhető falusi szálláshelyeknél ugyanis a lovak elhelyezése, takarmányozása nem biztosított.

A *vízi- és kerékpáros turizmussal* vidéken a túraútvonalak mentén találhatunk kapcsolódási pontokat, leginkább a közös szállás és pihenőhelyek kialakításánál, illetve egyéb kiegészítő szolgáltatások estében. A lovas szolgáltatók nem kihasznált szálláskapacitásait is ezen túrázók veszik még igénybe.

A *bor és gasztronómia* nemcsak a kiváló közös marketingje miatt érdekes, de a lovas turista az igényes vendégkör egyik meghatározója, így e termék fő fogyasztója is. Ez érvényes a örökségturizmusra, a világörökségi helyszínek, a Nemzeti és Natúr Parkok és a búcsújáráshelyek látogatására is.

A lovas turizmusnak meghatározó szerepe van a vidéki népesség megtartásában, tekintettel arra, hogy a lovas iparág az előbb említett módon számtalan más tevékenység bevonásával működtethető. Az is ismert tény, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozással nagy kiterjedésű mezőgazdasági területet kell a szántóföldi művelés alól kivonni, így ezen területek hasznosítása részben a lovas turizmussal biztosítható, ezzel alternatív jövedelemszerző forrást teremtve a vidék lakosságának.

1. 3. A lovas turizmus jogi környezete

✓ Közigazgatási intézményrendszer

A lovas szolgáltató tevékenység jogi szabályozásával kapcsolatos kormányzati felügyeletet az önkormányzati és területfejlesztési miniszter látja el, aki a Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium javaslatai alapján hozza meg az ezzel kapcsolatos döntéseket. A lovas turizmus marketing feladatait országos szinten a Magyar Turizmus Zrt. végzi. A lótenyésztéssel, lótarással, állategészségüggyel, lovas oktatással kapcsolatos kérdésekben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az illetékes.

✓ Szakmai szervezetek

A szakma legfőbb szervezete a **Magyar Lovas Szövetség**, amely ma a lovas sportok fő intézményévé vált, így a díjugratás, díjlovaglás, military, fogathajtás, lovas torna, távlovaglás és a reining versenyeinek bonyolítása, illetve a sportágak szabályozása a legfőbb feladata. Szakmai lapja a Lovasfutár.

A **Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)** Lovas tagozatának tevékenységei között szerepel többek közt a szakma és a nagyközönség közötti kapcsolatépítés. Erre jó példa a 'nyitott istálló napja' rendezvénysorozat megszervezése. Az egyesület főbb céljai között ennek megfelelően szerepel a turizmus sokoldalú - gazdasági, társadalmi, környezeti, kulturális és életminőséget javító - szerepének elismertetése, tartós és tudatos fejlődésének biztosítása hazánkban a benne dolgozók, valamint az egész ország gazdasági-társadalmi fellendülése érdekében; a lakosság megnyerése a turizmus ügyének, illetve turisztikai szemléletének formálása; hozzájárulás Magyarország valós képének kialakításához a világban.

A **Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség** integrálja a lovas turisztikai szolgáltatók mintegy 80%-át. A szövetség 1998 óta önkéntes alapon végzi a szolgáltatók szakmai minőségét, és intézi a lovas turisztika szakmai ügyeit.

Ezen szakmai szervezetek feladata a lovas turizmusra vonatkozó jogszabályok és hiányosságok (KRESZ, állattartási önkormányzati rendeletek, erdőtörvény) felülvizsgálata, és ezen jogszabályok a lovas turizmust lehetetlenné tevő elemeinek módosítására javaslatok kidolgozása. Ilyen például, hogy az erdőtörvényben a ló és a motoros jármű azonos kategóriába sorolandó, ezáltal az erdőtörvény úgy rendelkezik, hogy az erdőt csak kijelölt utakon lehet használni. A végrehajtási rendelet viszont nem szabályozza, hogy kinek kell kijelölni és rendben tartani ezeket az utakat (például az erdőgazdaságok bizonyos helyszíneken egyszerűen megtiltják a mozgást).

Az állatvédelmi szabályozás

Közismert tény, hogy a lovas turizmusban résztvevő aktív vagy passzív vendégkör fokozott figyelmet fordít arra, hogy a számára társként használt ló milyen körülmények között van elhelyezve, hogyan bánnak vele, hogyan gondoskodnak róla. Nemcsak a haszonállatok szintjén történő gondoskodásról van szó, hanem nyilvánvalóan érzelmi kapcsolatokról is.

Nagy hiánya van egy etikai kódexnek, amely alatt részben a lovas turizmus etikai előírásrendszerét - részben ennek önálló fejezeteként és kiemelt fő területeként kezelve - a lovak állatvédelmi szabályai értendők, amely nem egyezik meg a haszonállatokra vonatkozó állatvédelmi szabályokkal, hanem azon lényegesen túlmutat. Az állatvédelmi szabályozásnak nem csak a lovakra kell kiterjednie, hanem olyan egyéb állatokra is, amelyek a lovas szolgáltató környezetében élnek, és így szereplői a lovas szolgáltatásnak - részvételükkel, vagy látványértékükkel.

Döntő fontosságú, más szóval a lovas turizmus létfeltétele a szabad tereplovagolhatóság lehetőségének megteremtése. A privatizáció kezdetekor felmerült, hogy korlátozódhat a korábban a magyarországi lovas turizmus legnagyobb előnyének tartott - és számunkra Európában monopolhelyzetet biztosító - szabad tereplovaglás. Megdöbbentő tény, hogy a korlátozások döntő mértékben nem a magántulajdonok oldaláról jelentkeztek, hanem elsősorban az állami vagyongazdálkodók oldaláról. Az erdészeti hatóság, vízügy, természetvédelmi hatóság, önkormányzatok sok esetben olyan akadályokat gördítenek a lovas szolgáltatók útjába, amelyek nehezítik, alkalmanként ellehetetlenítik a szolgáltatókat.

A szövetségek és az egyes hatóságok közötti megállapodások eredménytelensége következményeként, ha nem akarjuk a lovas turizmust végképp a lovardák udvarára beszorítani, úgy a helyzet sürgős jogi rendezésére van szükség.

1. 4. Támogatások és fejlesztések

Előzmények

1995-ben a magyar kormány és az Európai Unió megállapodása értelmében a PHARE program keretében a magyar turizmus fejlesztése is támogatásban részesült. Ennek eredményeképp 1998-ban elkészült egy tanulmány a magyar lovas turizmus helyzetéről. A tanulmány az akkori helyzet elemzése mellett javaslatot dolgozott ki a magyar lovas turisztikai termék továbbfejlesztésének stratégiájára, valamint tartalmazott egy lovas létesítményekre vonatkozó felmérést és egy piackutatást.

A tanulmány és a Magyar Turizmus Zrt. szakmai munkacsoportjának véleménye alapján OIB előterjesztés született a lovas turizmussal kapcsolatos feladatokról, majd ennek alapján elkészült a lovas turizmus ötéves fejlesztési koncepciója. A koncepció az alábbi pontokat tartalmazta:

- Minőségi védjegy kialakítása
- A környezet és a biológiai, kulturális értékek megóvása
- Információs rendszer kialakítása
- Termékfejlesztés: lovastúra-útvonal hálózat kialakítása és a kapcsolódó térképek elkészítése
- Kiegészítő szolgáltatások fejlesztése
- Lovas turisztikai szolgáltatók képzése
- Marketing

1998-ban létrejött a Magyar Lovas Turisztikai Szövetség.

Ugyanebben az évben PHARE támogatásból két program valósult meg: egy lovas turisztikai képzés és egy kiadvány megjelentetése.

1999 augusztusában elkészült a magyar lovas létesítmények első teljes körű felmérése és minősítése. A minősítést a Gazdasági Minisztérium megbízásából a Magyar Lovas Turisztikai Szövetség végezte el. A mintegy 300 lovas turisztikai szolgáltató mindegyike regisztrált lett, közülük 170 minősített (patkós besorolás).

Pályázati rendszer:

A fejlesztési koncepció céljai alapján pályázati rendszerben kezdődött meg a lovas turizmus fejlesztésének támogatása.

1998 őszén az IKIM által, a Magyar Turizmus Zrt. közreműködésével kiírt pályázat céljai:

- infrastruktúrafejlesztés
- lovastúra-útvonalhálózat kialakítása
- kiállításokon való megjelenés támogatása.

1999-ben a pályázat céljai bővültek. Az infrastruktúrafejlesztés fedeles lovardák építésére és kiegészítő szolgáltatások fejlesztésére vonatkozott. A kiállításokon való megjelenés kiegészült lovas rendezvények támogatásával, valamint szakemberek oktatásának, továbbképzésének támogatásával. A pályázat keretében 35 pályázó részesült összesen mintegy 100 M Ft támogatásban.

2000-ben a GKM az FVM-mel közös pályázatot hirdetett meg a vidéki vendégfogadás keretében a lovas turizmus fejlesztésének támogatására. A pályázat keretében 86 pályázó részesült összesen mintegy 410 M Ft támogatásban.

2001-ben a Széchenyi Turizmusfejlesztési Program keretében Lovasturizmus Fejlesztési Alprogram készült.

Az alprogram célja:

- a lovas turizmus bevételeinek növelése (a külföldi piac megtartása, fejlesztése, a belföldi piac kiépítése),
- nemzetközileg is rangos színvonalú fogadókapacitás kiépítése,
- a gyermeklovagoltatás széles körben való elterjesztése.

Célterületek:

- Vállalkozások infrastrukturális fejlesztése (lovas turisztikai bázisokon fedeles lovarda építése), költsési lehetőséget közvetlenül biztosító szolgáltatásbővítés (szállás, vendéglátás, fitness), a lótartás körülményeinek korszerűsítése
- Piackutatás, fejlesztési tanulmányok
- Szabályozás
- Lovas oktatás elterjesztése
- Humán erőforrás fejlesztése
- Marketingtevékenység elősegítése, rendezvények támogatása
- A lovas turizmus céljaira kiképzett hagyományos lófajták támogatása

Eszközök:

- Vissza nem térítendő támogatás, melynek mértéke a fejlesztés teljes költségének legfeljebb 30%-a, de maximum 30 millió Ft. Előnyt jelent a magasabb fokú minősítés, a komplex turisztikai fejlesztés, a nagyobb önerő, a támogatás nemzetgazdasági hasznosulásának mértéke
- Nemzeti, regionális marketingtevékenységbe történő beillesztés
- Együttműködés a társtárcaikkal, szakmai szervezetekkel, a szabályozás kritériumrendszerének kidolgozása
- Együttműködés a társmisztériumokkal, közös pályázatok
- Szakképzés korszerűsítése
- Nemzeti, regionális marketingtevékenységbe történő beillesztés
- Alkalmassági vizsgarendszer kialakítása.

A lovas turizmus támogatási rendszere **2001-től**, a *Széchenyi Terv* megindulásától kezdődően lényegesen átalakult. Míg korábban a pályázati rendszerek sokszor nem eléggé koordináltak, nem a vállalkozók valós igényeinek megfelelően, nem a piacra vitelt elsődlegesen elősegítő módon kerültek kialakításra, addig a 2001-től kiírt pályázatok a szakmai érdekképviselői szövetségeivel egyeztetve születtek meg.

A pályázati rendszer eredménye 2001-ben:

▪ támogatott pályázatok száma:	18
▪ megítélt támogatás mértéke:	208 millió forint
▪ támogatott beruházások összértéke:	1 milliárd forint
▪ megvalósuló fejlesztések:	232 lovas turisztikai szálláshely
	192 korszerű box
	3 fedeles lovarda
	50 új munkahely

A regionális idegenforgalmi bizottságok és területfejlesztési tanácsok sok esetben a központi kiírás alapján jelentették meg saját, a lovas turizmussal összefüggő pályázataikat. A különbség általában az volt, hogy a minimális bekerülési összeg alacsonyabb volt, így a kisebb fejlesztést megvalósítani kívánó vállalkozókat is ösztönözték a pályázataik beadására, ezáltal a lovas turizmus minőségi fejlesztésére.

2002-ben szinte változatlan tartalommal került meghirdetésre a lovas turizmus fejlesztését célzó pályázat, ami iránt a lovas turizmusban érdekelt vállalkozók továbbra is igen élénken érdeklődtek.

A 2002-es eredmények:

- támogatott pályázatok száma: 26
- megítélt támogatás mértéke: 345 millió forint
- támogatott beruházások összértéke: 1,8 milliárd forint
- megvalósuló fejlesztések: 249 lovas turisztikai szálláshely
336 korszerű box
8 fedeles lovarda
135 új munkahely

2002-ben a közel 400 regisztrált szolgáltatóhoz képest 225 minősített szolgáltató volt, közülük 103 az egy- vagy kétpatkós kategóriába tartozott, további 143 a patkós minősítés szintjét nem érte el.

2003-ban a Nyugat-dunántúli, Dél-dunántúli, Észak-alföldi és Dél-alföldi régiókban a regionális turisztikai pályázatok keretében nyerhettek támogatást a szolgáltatók.

2004-2006. között a Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Programja EU-s társfinanszírozással megvalósuló turisztikai pályázataik között van támogatási lehetőség működő lovasbázisok fejlesztésére. Az 1.2 intézkedés turisztikai fogadóképesség javítására irányul, ezen belül a 2. komponens, a vonzerőhöz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése tartalmazza a lovas turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésének támogatását.

NFT 1 Lovas turisztikai támogatásai, 2004-2006

AVOP- keretében támogatott lovas turisztikai fejlesztési projektek 2004-2006			
Azonosító	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Helyszín
AVOP-3.1.3.-2004-11-0010	Szabó Ernőné	Családi lovarda fejlesztése	Kehidakustány
AVOP-3.1.3.-2004-11-0016	CIKÁDOR Kereskedelmi és Vállalkozásszervező Kft.	Falusi szálláshelyek kialakítása a Lovas Udvarházban	Szedres
AVOP-3.1.3.-2004-12-0010	Lengyel Pál László	Falusi turizmus központ	Tabdi
AVOP-3.1.3.-2004-12-0015	Novák Pál	Aktív turisztikai szolgáltatás fejlesztés	Szatymaz
AVOP-3.1.3.-2005-03-0002	Dr. Ungvári Zsigmond	Lovas pályák építése	Mátészalka
AVOP-3.1.3.-2005-01-14	Maus Ilona	Falusi szálláshely fejlesztés	Zsámbék
AVOP-3.1.3-05/1-2006-07-0040	ifj. Kürti Ferenc	Lovasturisztikai szolgáltatás bővítése a Kürti-tanyán	Kecskéd

ROP- keretében támogatott lovas turisztikai projektek 2004-2006			
Azonosító	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Helyszín
ROP-1.2.2-05/1.-2005-08-0004	FRIGO-PLUS Kereskedelmi és Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság	A bagodi lovascentrum fejlesztése	Bagod
ROP-1.2.2-05/1.-2005-09-0003	Újszentiván Községi Önkormányzat	Lovas turizmus a Tisza-Maros szögben	Újszentiván
ROP-1.2.2-05/1.-2005-09-0015	PROSPER Lovasklub Korlátolt Felelősségű Társaság	Turisztikai vonzeerőkhöz kapcsolódó családbarát szolgáltatások fejlesztése a PROSPER Lovasklub Kft. Piliscséven működő lovaskomplexumában	Piliscsév
ROP-1.2.2-05/1.-2005-09-0027	Budahegyvidéki Lovasterápiás és Lovasturisztikai Kft.	Budahegyvidéki Lovasturisztikai és Lovasterápiás Központ fejlesztése turisztikai vonzerők környezetében nyújtott minőségi szolgáltatások kibővítése, illetve segítséggel élők turisztikai lehetőségeinek	Páty

Lovas turizmushoz kapcsolódó regionális támogatások, 2001-2003

Azonosító	Pályázó neve	Pályázat tárgya	Támogatás (eFt)	Össz.ktg(eFt)
SZT-TU-DAL-3-01-04-5	Szarvas Város Önkormányzata	Lovas pályához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztés	5 000	10 065
SZT-TU-DAL-3-01-11-1	Ispán Mezőgazdasági Szövetkezet	Lovas túrák háttérének kialakítása Kunadacson	2 529	10 115
SZT-TU-DAL-3-01-11-4	Izsák Gertrúd Erzsébet	Lóverseny pálya kialakítása	5 000	16 820
SZT-TU-EMA-2-01-09-2	FL Pannónia Kft.	Egeresvölgyi Lovastanya bővítése, fejlesztése	1 500	5 200
SZT-TU-NYD-1-01-09-1	Kozorics Zsolt	Szálláshelyek kialakítása a lovas turisztikában résztvevőknek	2 880	9 600
SZT-2002-TU-EMA-1-02-01-1	Ipoly-völgyi Lovas Diák-sportegyesület	Csatlakozás Észak-Magyarország lovas túra hálózatához	200	400
SZT-2002-TU-EMA-1-02-01-3	Szoboszláiné Huszár Rozália	Lovas túra útvonal pihenőhelyének kialakítása Sirokban	4 927	7 580
SZT-2002-TU-EMA-1-02-01-4	Bujáki Gyula	Darnói lovas tanya, Jurtaszálló Sirok	4 167	6 412
SZT-2002-TU-EMA-1-02-05-1	Szentesi Zsolt	A Hosszúváró pusztai, volt Beniczky urodalmi major cselédházának rehabilitációs programja	1 500	5 960
SZT-2002-TU-NYD-1-02-01-1	Nether-Sped Kft.	A szabadtéri lovas és táncprogram lebonyolításához fedett lelátó, színpad és lovas pálya építése	5 000	10 356
SZT-2002-TU-NYD-1-02-04-2	Payrits János	Lovas turizmushoz kapcsolódó gazdasági épület korszerűsítése	5 000	10 475
SZT-2002-TU-NYD-1-02-06-7	Szelle Kornél Miklós	Lovas turizmushoz kapcsolódó pihenőház és gazdasági épület felújítása	2 500	10 119

SZTP-2003-DDT-1/04/013	BUSINESS'97 KFT.	Lovas turisztikai eszközfejlesztés Nagyberkiben	1 450	2 903
SZTP-2003-DDT-1/04/016	Meiszterics László vállalkozó	Lovas bázis image és komplexitás növelése, lovas felszerelések vásárlása	4 191	8 384
SZTP-2003-DDT-1/05/002	Bajom-Agró Kft.	Lovas turisztikai eszközfejlesztés Bárdudvarnokon	4 000	10 097
SZTP-2003-DDT-1/05/006	Gyűrűfű Műhely Kft.	Gyűrűfű Lovastanya turisztikai kínálatának bővítése	1 600	3 200
SZTP-2003-DDT-1/05/018	Beanett Munkarüházati Betéti Társaság	Beanett Lovaspanzióban szálláshely és szolgáltatásfejlesztés	3 000	12 097
SZTP-2003-DDT-1/08/001	Somogy Kertje Kft.	Somogy Kertje lovas pihenő létesítése	2 800	8 000
SZTP-2003-DDT-1/08/006	Würth Ferenc	Hagyományörző lovas túra állomáshely és kézműves bemutató műhely kialakítása	3 000	6 818
SZTP-2003-DDT-1/09/003	Kassai Kft	Hagyományörző íjkészítés és lovas íjász bemutató feltételeinek megteremtése	2 000	5 288
SZTP-2003-DDT-1/09/013	Várong Községi Önkormányzat	A Várong Községi Panzió lovas szolgáltató infrastruktúrájának fejlesztése	1 500	2 835
SZTP-2003-DAL-1/06/002	Duskáné Mátyás Mónika	Gyermek És Ifjúsági Lovastábor Szolgáltatásainak Fejlesztése	2 921	4 495
SZTP-2003-DAL-1/06/003	Szántó Imre Egyéni Vállalkozó	A Hafkinger Lovasfarm szolgáltatásainak minőségi fejlesztése	2 646	4 071
SZTP-2003-DAL-1/06/009	Dr. Fröhlich Antalné	A Pejko Lovaspanzió konyhájának megvalósítása és szálláshelyeinek bővítése 4db. 3 férőhelyes apartmannal	5 000	10 278
SZTP-2003-DAL-1/06/015	Nimród-Lánc Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kft.	Lovas turizmus fejlesztése a háts-és túralovagoltatás feltételeinek megteremtésével	5 000	8 460
SZTP-2003-DAL-1/06/022	Tanyacsárda Kft.	Tanyacsárda Kft. új tanyacsárdájának területén működő lovas bázis fejlesztése	4 680	7 200
SZTP-2003-ÉAL-1/07/018	Pinczés Ildikó	Lóistálló felújítás	2 500	9 045
SZTP-2003-NYD-1/06/010	Szelle Kornél Miklós	Lovas turizmust kiszolgáló gazdasági épület modernizációja	2 762	5 525

**ROP 1.2 Turisztikai fogadóképesség javítása(2004)
AVOP 3.1.3 Lovas támogatások (2005)**

Régió	Megvalósulás helye	Kedvezményezett	Projekt megnevezése	Támogatás (eFt)
Dél-Alföld	Fülöpszállás	Biczó Csárda Lipicai Ménes Bt.	Biczó Csárda Lipicai Ménes Bt. szállás bővítése	80 923
Dél-Dunántúl	Mohács	HENGL PLAST Kft.	Minőségi szálláshelybővítés a Pegazus Lovasfarmon	22 481
Közép-Dunántúl	Piliscsév	PROSPER Lovasklub Kft.	Turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó családbarát szolgáltatások fejlesztése a PROSPER Lovasklub Kft. Piliscséven működő lovas-komplexumában	15 720
Nyugat-Dunántúl	Kehidakustány	Szabó Ernőné	Családi lovarda fejlesztése	4 031
Dél-Dunántúl	Szedres	CIKÁDOR Kereskedelmi és Vállalkozásszervező Kft.	Falusi szálláshelyek kialakítása a Lovas Udvarházban	9 000
Észak-Alföld	Nyírsaholy	Dr. Ungvári Zsigmond	Lovas pályák építése	

2001. évi lovas turisztikai fejlesztések a Széchenyi Tervben

pályázat száma	pályázó neve	jóváhagyott támogatás (eFt)	megpályázott támogatás (eFt)	fejlesztés teljes összege (eFt)	Új munkahelyek száma
SZT-TU-10-01-05-4	Ádám Kálmán Fémszerkezetgyártó Egyéni Cég	13 000	13 000	52 590	7
SZT-TU-10-01-09-2	ADVOCAT Szolg. és Ker. Kft.	10 740	10 740	35 800	0
SZT-TU-10-01-05-2	Bicskei Lovasudvar Kft.	8 000	20 390	67 973	0
SZT-TU-10-01-10-1	Borkuti Lovasklub	12 000	16 080	67 000	2
SZT-TU-10-01-08-2	Dohorné Kása Karolina	10 468	12 087	40 291	0
SZT-TU-10-01-09-1	Dr. Liszka Ferenc	9 100	9 100	30 333	0
SZT-TU-10-01-11-1	Gácsi Ménes Birtok Kft.	13 360	14 782	49 275	3
SZT-TU-10-01-09-3	GESTÜT Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	11 512	29 578	98 595	15
SZT-TU-10-01-07-1	Horváth Edit egyéni vállalkozó	11 092	11 092	36 975	0
SZT-TU-10-01-09-4	Király és Társa Kft.	4 914	4 914	18 200	2
SZT-TU-10-01-12-3	Lakatos Huba	19 000	19 000	64 100	10

SZT-TU-10-01-05-1	Lázár és Fiai Kft.	29 000	29 000	97 751	0
SZT-TU-10-01-10-4	Pannon Lovas Akadémia és Mezőgazdasági Szak-középiskola	3 598	25 186	35 980	0
SZT-TU-10-01-04-1	Sarlóspuszta Kft.	6 500	19 500	65 329	0
SZT-TU-10-01-09-7	Simonics Kft.	750	1 250	2 500	0
SZT-TU-10-01-10-8	Vadon Lovas Club Kft.	9 000	9 000	31 179	3
SZT-TU-10-01-09-6	Váradi Lovasfarm Kft.	6 098	6 098	20 328	4
SZT-TU-10-02-01-3	Zabhegyező 95 Bt.	30 000	57 000	197 696	4
Összesen:		208 132		1 011 895	50

2001-es központi pályázatok régióként

Régió	Nyert pályázatok száma	Lovarda	Boxos állás	Szállás-férőhely	Megítélt támogatás (eFt)	Igényelt támogatás (eFt)	Összes beruházás (eFt)	Új munkahely
Budapest-Közép-Dunavidék	2	0	40	25	35500	48 500	163 080	0
Dél-Alföld	4	0	18	72	34 480	36 099	131 409	13
Dél-Dunántúl	3	0	10	36	28 958	56 048	152 255	5
Észak-Magyarország	3	1	18	14	20 590	21 059	68 633	0
Közép-Dunántúl	5	2	86	85	79 604	137 060	465 339	29
Nyugat-Dunántúl	1	0	20	0	9 000	9 000	31 179	3
Összesen	18	3	192	232	208 132	307 766	1 011 895	50

2002. évi lovas turisztikai fejlesztések a Széchenyi Tervben

pályázat száma	pályázó neve	jóváhagyott támogatás (eFt)	megpályázott támogatás (eFt)	fejlesztés teljes összege (eFt)	Új munkahelyek száma
SZT-2002-TU-10-02-04-4	"Diamond Horse" Kft.	4 900	4 900	13 423	3
SZT-2002-TU-10-02-05-5	"V és B" Kereskedelmi Kft.	8 338	30 000	102 380	6
SZT-2002-TU-10-02-03-6	BIOTOP Építő és Szolgáltató Bt.	28 607	28 607	95 358	1
SZT-2002-TU-10-02-03-8	Colorado 2000 Sport és Szabadidős Kft.	20 000	20 000	72 000	7
SZT-2002-TU-10-02-03-2	Dél-Alföldi Lovasudvar Bt.	9 093	9 093	30 310	2
SZT-2002-TU-10-02-05-3	Demecseri Logisztikai Bt.	4 811	4 811	16 039	5
SZT-2002-TU-10-02-02-2	Dr.Sóvágó László	2 443,28	2 443,28	8 144,27	0
SZT-2002-TU-10-02-08-1	Dunagent Kft.	698	874	3 640	2
SZT-2002-TU-10-02-03-14	Fáy-Lovastanya Kft.	30 000	30 000	109 667	6

SZT-2002-TU-10-02-11-1	Fekete Zoltán	19 318	19 318	64 392	3
SZT-2002-TU-10-02-09-3	Fogadó az Öreg Préshez Kft.	13 000	30 000	588 947	15
SZT-2002-TU-10-02-11-6	Hertelendy Fürdő Kft.	5 500	10 209	34 030	2
SZT-2002-TU-10-02-03-1	Kreatív-Invest Kft.	19 497	24 000	81 540	16
SZT-2002-TU-10-02-03-4	Krucsoné Gergely Erzsébet	1 690	1 690	5 635	0
SZT-2002-TU-10-02-02-1	Major Tours Idegenforgalmi Vendéglátó és Szolgáltató Kft	10 000	10 000	34 500	9
SZT-2002-TU-10-02-08-2	MBO Kft.	13 516	13 516	47 107	7
SZT-2002-TU-10-02-03-13	Pegazus Lovasiskola Szolgáltató Egyéni cég	14 542	14 542	48 473	3
SZT-2002-TU-10-02-03-3	Pinczés Ildikó	30 000	30 000	100 837,5	5
SZT-2002-TU-10-02-11-3	Polgár Pince Kft.	5 305	5 305	17 682	2
SZT-2002-TU-10-02-03-10	PROMOBIL Rehabilitációs Rt.	16 800	16 800	70 000	4
SZT-2002-TU-10-02-11-2	Rácz Tanya Kft.	8 454	10 145	40 600	5
SZT-2002-TU-10-02-05-1	Szabó és Fiai Kft.	7 891	7 891	26 302	8
SZT-2002-TU-10-02-03-12	Technotext Kft.	21 555	21 555	71 850	4
SZT-2002-TU-10-02-03-15	Unikornis- Lovarda Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	20 368	23 000	86 000	8
SZT-2002-TU-10-02-09-2	Varga Imre	13 388	13 673	45 577	2
SZT-2002-TU-10-02-03-11	Verba Sándor	15 000	15 000	62 500	10
Összesen:		344 714,28	397 372,28	1 876 933,77	135

2002-es központi pályázatok régióként

Régió	Nyert pályázatok száma	Lovarda	Boxos állás	Szállás-férőhely	Megítelt támogatás (eFt)	Igényelt támogatás (eFt)	Összes beruházás (eFt)	Új munkahely
Balaton	1	0	14	0	19 318	19 318	64 392	3
Budapest-Közép-Dunavidék	8	4	162	106	160 718	163 635	584 952	41
Dél-Alföld	4	0	56	13	30 225	30 225	97 841	8
Dél-Dunántúl	5	2	52	16	47 094	79 659	276 232	31
Észak-Alföld	4	1	26	16	52 254,28	52 254,28	187 520,77	20
Közép-Dunántúl	2	0	10	90	20 891	37 891	615 249	23
Nyugat-Dunántúl	1	0	4	8	698	874	3 640	2
Tisza-tó	1	1	12	0	13 516	13 516	47 107	7
Összesen	26	8	336	249	344 714,28	397 372,28	1 876 933,77	135

2. A STRATÉGIA CÉLJAI ÉS EZEK ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Stratégiai cél: Magyarország váljon lovas barát turisztikai desztinációvá.

A helyzetelemzés alapján a lovas turizmus a szektor egyik fejlődő, első sorban speciális igényeket kielégítő alágazata, amely hosszú távon a magyarországi kínálat egyedi, a versenyképességet javító eleme lehet. Ehhez azonban folytatni kell a megkezdett minőségjavító fejlesztéseket, illetve a ki kell egészíteni a lovas szolgáltatások kínálatát új, csak Magyarországra jellemző sajátosságokkal.

A lovas turizmus területén elérni kívánt jövőkép szerint minden turisztikai régió a természeti, kulturális adottságainak megfelelő, komplex szolgáltatáscsomagokból álló kínálatot alakít ki. A régiók nem egymással versengő, hanem egymást kiegészítő kínálati szegmensekre specializálódnak a kínálat fejlesztése során és a hangsúlyosan megjelenik a marketing tevékenységben is.

A jövőkép alapján a lovas turizmus 2007-2013 közötti időszakra megfogalmazható **stratégiai célja: Magyarország váljon lovas barát turisztikai desztinációvá.**

A megvalósítás érdekében az alábbi területeken megvalósuló beavatkozásokkal (intézkedésekkel) érhető el:

- a) emberközpontú és hosszú távon jövedelmező fejlődés,
- b) a turistafogadás feltételeinek javítása
- c) attrakciófejlesztés
- d) emberi erőforrás fejlesztés
- e) PR és marketing
- f) hatósági szabályozás

A beavatkozások /intézkedések akkor lehetnek eredményesek, ha megvalósításuk során a vállalkozások, civil szervezetek, és a közszféra (önkormányzatok, kormányzati szervek) szorosan együttműködnek. Az eszközöknél a program kidolgozói feltüntették azokat a közreműködő partnereket akiknek meghatározó, kezdeményező szerepük van a végrehajtás során.

A stratégiában vázolt célkitűzések megvalósulása esetén az alábbi eredmények prognosztizálhatók:

- Hazánk újra lovas **turisztikai nagyhatalommá** válik, méltón történelmi, kulturális szellemiségéhez, hagyományaihoz.
- Magyarország **turizmusból származó bevétele** tovább **emelkedik**, a lovas turizmus terjedése révén.
- **Fokozódik a belföldi piac kiépítettsége**, valamint a lovas turisztikai szolgáltatások iránt potenciálisan érdeklődő külföldi lovas vendégek figyelve Magyarországra iránt.
- Egyes termékcsoportoknál (pl. lovas túra) **nő a magas fajlagos költségű vendégek száma**, más termékcsoportoknál – pl. iskolai gyermeklovaglás – nő a tömegértékesítés.
- A fedeles lovardákkal rendelkező létesítmények számának emelkedése miatt a **turisztikai szezon kitolódik**.
- **Mérséklődik** a turizmusban jelenleg tapasztalható nagyfokú **területi koncentráció** (Budapest és Balaton).

- Kialakul egy valós piaci igényeknek megfelelő lovas turisztikai termékcsalákkal rendelkező, hálózatszerűen, közel azonos minőségi normák szerint működő, **szabályozott lovas turisztikai szolgáltató rendszer**.
- Unikális és nemzetközi szinten is **versenyképes turisztikai termék** alakul ki.
- Pozitívan alakul a vendégek által hazánkról alkotott kép, javul a **vidéki térség imázsa**.
- Fokozódik a **vidéki térség/kistérség fellendülése (munkahelyteremtés, térségi szintű bevétel növekedés)**.
- Ráirányul a **figyelem** Magyarország egyéb turisztikai értékeire.
- Kedvezően változik a lakosság életmódja, **javul az életszínvonala**.

2. 1. Intézkedés: Emberközpontú és hosszú távon jövedelmező fejlődés

2. 1. 1. *Eszközök: Iskoláskorúak lovas oktatásának megszervezése*

Az iskolai lovaglásoktatás kérdése: Az oktatási programnál figyelembe kell venni, hogy a szolgáltatást igénybevevők képzése is rendkívüli fontosságú. Évtizedeken keresztül Magyarországon lehetetlen volt a lovas iskolai szolgáltatásokat széles körben igénybe venni, így aztán nem is alakult ki az a vendégkör, amely a nagyobb lovaglótudást igénylő szolgáltatásokat kereste volna. Új feladatként jelentkezik ennek a vevőkörnek a kialakítása. Ma már látszik a lovas turizmusban, hogy a belföldi igény a lovas szolgáltatóknál a teljes kereslethez viszonyítottan 90%. Az is köztudott, hogy a belföldi vendégkör igénye elsősorban a lovaglótudás megszerzésére irányul, így tehát tudomásul kell venni, hogy a belföldi piac építését kizárólag akkor lehet folytatni, amennyiben a lovaglást már iskolás korban megszerették. Ennek különféle módjai vannak:

A magyar lovas kultúra és lovas hagyományok ápolása rendkívül fontos kérdés a lovas turizmus körében is. Ennél a kérdésnél elsősorban nem kizárólag a lovaglás technikájának a tanításáról kell beszélnünk, hanem mindazokról a tárgyakról, amelyek a lovas kultúra és a lovas hagyományörzés körébe tartoznak. A terület tehát kétfelé bontható: egyrészt a lovaglás technikájának tanítási módja, másrészt a lóról és a lóval kapcsolatos történelmi hagyományok, kultúra tanítása. E körben lényegesen szélesebb területről beszélhetünk, hiszen itt a ló biológiai, etológiai, anatómiai ismeretei a biológia órákon, a történelmi hagyományok a történelem órákon taníthatók, a ló kapcsolódása a művészethez, zenéhez, kultúrához, irodalomhoz, képzőművészethez szintén széles körben taníthatók az általános iskolában. Szükséges egy ilyen jellegű jegyzet vagy tankönyv megírása. Ez ebben a helyzetben a könnyebbik feladat. A lovaglás oktatásának módja többféleképpen képzelhető el, attól függetlenül, hogy a Nemzeti Alap Tanterv szoros előírása miatt az általános iskolákban teljes körűen a lovaglás oktatás bevezetésének nincs reménye, mégis meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy általános iskolás korban a NAT-ba beépülve a lovaglás elsajátítható legyen. Elsősorban azokon a területeken lehet ezt megvalósítani, ahol az általános iskolának és a környéken lévő lovardának valamilyen szerződéses kapcsolatát létre lehet hozni. Ezeknek az oktatásoknak a támogatása az Oktatási és Kulturális Minisztérium büdzséjében normatív alapon célelőirányosan beállítható.

További módja a lovaglás tanításának az erdei iskolák rendszeréhez igazodóan fakultatív és tömbösített alapon képzelhető el, természetesen kizárólag olyan helyeken, ahol a lovas szakmai háttér is biztosított. Az iskoláskorú gyermekek lovagoltatása nem oldható meg kizárólag a szülők terhére, lehetővé kell tenni a lovagoltatásuk pénzügyi feltételeit, támogatni kell mindazokat a szakmailag jól kivitelezett táborokat, gyermekoktatási rendszereket és üdülési

formákat, melyek alkalmasak arra, hogy bővítsék a belföldi vendégkört. Ez nem normatív támogatás, mert azzal nem biztos, hogy eredmény érhető el. Különböző tudásszintű táborokat kell létrehozni több fokozattal, és ezeknek a fokozatoknak a teljesítése után lehet a normatív támogatást biztosítani. Például az egyes fokozatú táborban nem várunk mást a gyermektől, minthogy megismerje a lovat, esetleg etetni, itatni, ápolni is tudja. Az egy hetes tábor végén legfeljebb a lóra ülve körbevezethető. A következő táborok követelményeinek fokozatai nyilván ezt meghaladják. Minden esetben egy vizsgával kell zárulnia a tábornak, a támogatás megadása így lehetséges. Meg kell találni azokat a szolgáltatókat is, akik alkalmasak arra, hogy iskoláskorú gyerekeket lovagolni tanítsanak. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy azok a pedagógusok, vagy főiskolai hallgatók, akik kedvet éreznek a gyerekek tanítására, megfelelő tanfolyamokon elsajátíthassák a lovas oktatás alapjait. Természetesen a kezdeti időszakban a lovas szakemberek igénybevétele is szükséges, itt azonban találkozunk azzal a problémával, hogy maga a lovas szakember pedagógiai érzékkel nem, vagy csak korlátozott mértékben rendelkezik.

Felelős: Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Oktatási és Kulturális Minisztérium, lovas szolgáltatók

2. 2. A turistafogadás feltételeinek javítása

Ma Magyarországon a lovas szolgáltatók egymástól elszigetelten működnek. A turistafogadás legfontosabb feltétele lenne ezeket egy komplex lovas turisztikai terméké formálni, amelyhez az alábbi lépések szükségeltetnek:

- Komplex, több szolgáltatást egyszerre nyújtani tudó lovas központok létrehozása
- A tervezés és pályázati kiírás nem ad hoc jelleggel, hanem egy szakmai bizottság ajánlásával történjen
- A létesítmények legyenek alkalmasak az odalátogató vendégeknek egyéb programokat is kínálni
- Álljon rendelkezésre egy ajánlás, amely alapján a vállalkozó tájegységbe illően, és funkcionálisan tudja megvalósítani elképzelését. A terv használata mindenki számára ingyenesen elérhető legyen, és a terv alapján ajánlásokat lehessen találni, hogy hogyan lehet a leggazdaságosabban és a leghatékonyabban ilyen jellegű létesítményt létrehozni, felújítani, és ami legfontosabb, működtetni.
- Ennek az elképzelésnek harmonizálnia kell a többi minisztérium pályázataival és jogszabályi rendelkezéseivel.

Felelős: lovas szolgáltatók, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Magyar Lovas Turisztikai Szövetség, regionális fejlesztési tanácsok

2. 2. 1. Időjárástól független lovaglási lehetőségek biztosítása

Magyarországra ma még jellemző a lovas turizmus szezonálitása. A szezonálitás megszüntetése érdekében alkalmassá kell tenni a lovas szolgáltatókat, hogy az időjárástól függetlenül végezhesék a lovas turisztikai szolgáltatói tevékenységet. Ez részben a magasabb költségigényű fedeles lovardák építésével, ill. az ettől lényegesen alacsonyabb költségű ún. időjárás álló talajú pálya elvégzésével részben megoldható. Tekintettel arra, hogy jól látható módon a magyarországi lovas vendégek belföldről érkeznek, így az iskoláskorúak oktatásával összefüggő programok és a kezdő lovasok lovagoltatása a klasszikus lovas turisztikai szezonon kívül (október-április) gyakorolható. A lovas turisztikai vállalkozások életképességét csak akkor lehet fenntartani, ha az erős szezonális jelleg megszűnik.

2. 3. Attrakciófejlesztés

2. 3. 1. Túralovaglás

Magyarország legismertebb vezető lovas turisztikai terméke a lovas túra. A magyarországi lovas turizmus a 60-as években ezzel a termékkel indult, és ezzel tett szert világhírnévre. Sehol a világon nincs olyan lehetőség a szabad lovaglásra, mint Magyarországon, és sehol sem szerveztek olyan jó lovastúrákat, mint nálunk. Annak ellenére, hogy a lovas turisztikai termékcsalád minőségileg vezető eleme a lovas túrázás, jövedelmezősége csökkent, mert a vándortúrák során az étkezési és a szállás költségeket más-más helyen költik el a vendégek.

Időtartamát tekintve több variáció lehetséges: félnapos, napos, több napos, hetes túrákat ajánlhatunk ki. Leggyakoribb a 2-3 órás túra, az egész napos túráknál már pihenőt, pikniket is beiktatnak, illetve valamely vendéglátóipari egység (csárda) gasztronómiai szolgáltatása is színesítheti a túra programját. Csak komolyan megalapozott lovaglótudással vehet részt a lovas-vendég a 3-4-5 órás lovas túrán. Ha addig eljut egy kezdő lovas, hogy terepen, túralovagláson részt vehet, akkor megnyertük magunknak azt a kört, akik a lovas turizmus állandó potenciális vendégei lesznek. Ez az egyik legjobban jövedelmező ága a lovas-iparnak. A többnapos túrák irányultságukat tekintve lehetnek csillagtúrák, amikor a kiinduló bázisról indulnak, és odaérkeznek vissza estére. A körtúrák a kiinduló bázisról elindulva néhány nap, vagy hét után térnek ugyanoda vissza. Vándortúrán, meghatározott útvonalon lovagolnak végig a lovasok esténként megállva, és vagy sátrakban alszanak (ami ma már egyre ritkább), vagy pedig a közelben lévő szálláshelyekre térnek pihenni. Ma a vándortúrák szervezése egyre körülményesebb, bonyolultabb, bár ez a külföldiek által legkedveltebb, és a leginkább unikális szolgáltatás. Itt kell szólni arról az általános tévhitről, miszerint a vendég számára a lovas turizmus a lovas túrákat jelenti. A lovas turisztikai termékcsalád felsorolásából nyilvánvalóan látszik, hogy maga a lovas túrázás a lovas turisztikai szolgáltatásoknak csak egy kis szeletét adja. A lovas túrákra való felkészülés mind a ló, mind a lovas számára elmélyült szakmai munkát igényel, sikere az útvonalak, a szálláshelyek, a kapcsolódó szolgáltatások legteljesebb körének ismeretében, jól szervezeten lehetséges. Kiváló, együtt dolgozó, összeszokott, jó állóképességű, szilárd szervezetű és intelligens, terepen jól közlekedő lovakat igényel, nagy gyakorlatot követel meg attól, aki egy 8-10 fővel végigvonuló vándortúrán lovas vezetőként van jelen, de ugyanilyen felelőssége van a személyzetnek is, amely a lovas túrákat kiszolgálja. Lényegesen nagyobb a személyzetigénye, hiszen a lovas szolgáltató telephelyéről kiindulva kénytelen magával vinni 1-2 lovászt, kísérőautót, sofőrt, idegenvezetőt. Magasnak tűnő árai mellett óriási költségekkel is együtt jár a lovas túra lebonyolítása. A lovastúrák szokásos létszáma 10-12 fő, ennél nagyobb létszámmal körülményes a lovak együtt mozgatása. A túrákhoz mindig kell tartaléklovat, lószállítót is vinni, kivéve, ha a lovastúrák nomád jelleggel bonyolódnak, és a lócsere az adott területen könnyen megoldható. A lovas túrázók napi 35-40 km-t tudnak megtenni, két részletben, 2-2.5 óra délelőtti lovaglás, utána 1-1.5 órás pihenő, majd azt újra 2-2.5 órás délutáni lovaglás követi. Ennél többet nem ajánlatos megtenni a vendégek fáradtsága miatt. A lovas túrára jól felkészített lovak ezt a terhelést folyamatosan és hosszú ideig képesek tartani. A lovak felkészítése néhány ponton eltér az egyéb szolgáltatásokétól. A lovas túrára használt lovakat komoly állóképességi tréninggel kell felkészíteni a lovas túrákra, ezeknek a módszertana nagyjából megegyezik a 'military' szakág versenyre való felkészítésével. Eltérőek a körülményei az istállózásnak is, tehát sok ló azért nem képes részt venni ezeken a túrákon, mert nem tud alkalmazkodni a nap mint nap változó körülményekhez (más istálló, más széna). Az egyhetes lovas túra tervezett hossza 240-300 km-ig terjedhet. Egészséges és jól felkészült ló ezt a távolságot könnyedén teljesíti, hiszen a legtermészetesebben vannak használva, közlekednek vele.

A stratégiában több helyen és több alkalommal kerül megemlítésre a lovas túrák jelentősége, felhívva arra a figyelmet, hogy bár ez a legmagasabb költségi hányadú szolgáltatási forma és minőségileg is a legmagasabb szintű szolgáltatást igényli, a vendég létszám tekintetében azonban elmarad más lovardai szolgáltatásoktól. A szabad tereplovaslás lehetőségének jogszabályi biztosítása alapfeltétele a termék fennmaradásának és nemzetközi viszonylatban is ismert egyediségének. A következő fejlesztési szakaszban feltétlenül fontos az útvonalak bizonyos fokú kiépítése. Elkerülendő az útvonalak táblával való jelzése, hiszen ez a nemzetközi gyakorlatban ismert „szabadságérzés” mítoszt csorbitja (Franciaországban a lovas túra útvonalak kijelölése után számottevően csökkent a vendéglétszám). Ezen a területen legfontosabb és legszükségesebb a lovasok és a lovak szálláshelyének a kiépítése, illetve a meglévő szálláshelyek és istállók korszerűsítése. Miután a lovas turizmus természetéhez kötődő, szükségesnek látszik, hogy mind az építés, mind a felújítás tekintetében építész vagy építési csoport bírálja és hagyja jóvá a terveket, figyelembe véve a nemzeti építészeti sajátosságokat és természetesen a funkcionális feladatokat is. Nagy probléma, hogy ma vidéken alig található - szükség esetén- igénybe vehető istálló, az útközbeli pihenők kiépítése pedig teljes egészében hiányzik. Így elkerülhetetlen, hogy 30-40 km-ként az először ismert túraútvonalak mentén, később a kialakított új útvonalaknál is pihenőhelyeket alakítsanak ki. Ezen pihenő helyek lehetővé teszik, hogy mind a vendégek, mind a lovak az időjárástól függetlenül is megpihessenek (tájba illő pergola, esőbeálló és lóbeálló építése). Feltétlenül fontos, hogy a víznyerési, tűzrakási lehetőségek, valamint a higiéniai helységek kiépítése is megtörténjen. Az ilyen jellegű építmények többek közt a kerékpáros és a vízi turizmusban is használhatók.

Fontos, hogy a lovas túra útvonalak azon része biztosítva – majd karbantartva - legyen, amely fogattal is járható, követhető, megfelelő minőségű földutakon, gátakon. 2007-ben, majd ezt követően kétévenként a magyarországi lovas kínálat bemutatására célszerű egy Magyarországon átmenő, több régiót érintő túraútvonal bemutatása. A meglévő túraútvonalak közül egy egybefüggően Bécstől több régió érintésével Csengersimaig terjedő hálózat alkalmas erre. A túra-útvonalhálózatot a későbbiekben kiadvánnyal, filmmel és egyéb promóciós eszközökkel kül- és belföldön egyaránt népszerűsíteni kell, amely munkával a lovas turisztika mellett Magyarország védett értékei is bemutatásra kerülnek. Emellett a hálózat mellett célszerű még egy olyan túra-útvonalhálózatot is teljesen kiépíteni, amely Magyarország Dunántúli részein halad át. Ezzel az úttal kézenfekvő megoldás lehet a lovas turizmus és a már korábban Európába bevezetett wellness turizmus összekapcsolása. A túraútvonal hálózat sok helyen alkalmas arra, hogy összhangban kijelölésre kerüljön a vízi-, kerékpáros-, és gyalogtúra útvonalakkal, így a kiépített infrastruktúra sok helyen több célra is alkalmas lehet. Továbbá a középiskolások között egyre népszerűbb vízi túrák mellett haladó lovasok látványa tovább segítheti a lovas túrázás elterjedését. A túraútvonalak „kijelölésénél” célszerű a Magyar Lovas Turisztikai Szövetség ajánlására hagyatkozni.

Felelős: lovas szolgáltatók, önkormányzatok, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, érintett egyéb szervezetek

2. 3. 2. Vadászlovaslás

A vadászlovaslás angol tradicionális alapokon alakult ki, valamikor természetesen az élő állatra való vadászatot (rókára, Franciaországban szarvasra) jelentette. Ma az állatra való vadászat nem szokás, Angliában és Írországból nemrégiben betiltották az élő vadra történő vadászatot. Franciaországban a szarvasra való vadászat már nem lehetséges. A lovas turisztika termékcsaládjának stilizált formája a vadászlovaslás, amely - mint minőségi termék - a lovas turisztikai szolgáltatások csúcán áll. Kitűnően kiképzett, jó ugróképességgel rendelkező lo-

vakra, nagy tapasztalattal rendelkező lovasokra, körültekintő pályaépítésre, és mindenre kiterjedő alapos szervezésre van szükség ahhoz, hogy a vadászlovaglás, mint lovas turisztikai termék sikeres legyen. A vadászlovaglások meghatározott koreográfia szerint zajlanak. 20-25 lovas képezi a vadászlovaglás lovascapatát. A vadászlovaglás mostani lényege, hogy a vadászcsapat egy jelképes vadra vadászva csapatban, terepen, természetes akadályokat küzd le, melyeket több esetben meg kell építeni. Az akadályok megépítése a szakemberek területe, feladata. A vadászat a master vezetésével indul, általában kürtszóra. A terepre érkező lovasok egy rövid bemelegítés után (mely csapatban együtt lépést, ügetést és vágat jelent), egy hirtelen felbukkanó, a rókát szimbolizáló, vállán róka farkokkal vágató lovas kezdenek el üldözni a master vezetésével, akit nem szabad megelőzni. A „róka” rávezeti őket az akadályszakaszokra, melyeket a szervezőcsapat már megfelelő gondossággal felépített, és itt futamonként (run) a lovasok leküzdik az akadályokat. Lehetőség nyílik az akadályok melletti elhaladásra is. Úgy kell tehát megépíteni az akadályokat, hogy azoknak a lovasoknak, akik valamilyen oknál fogva nem vállalják az akadályok leküzdését, lehetőségük legyen az akadályok kikerülésére.

A teljes kiszolgáló lovas személyzet kizárólag szakmailag megalapozott lovaglótudással, és nagy gyakorlattal kell, hogy rendelkezzen. A vadászlovaglást csak olyan milióban lehet megrendezni, melyek fönntartják a vadászlovagláshoz kötődő illúzióérzést. Főúri kastélyok, kúriák, vadregényes természeti környezetben épült tiszta, igényesen berendezett parasztházak, vadászházak jöhetnek számításba szállásként.

Közismert tény, hogy Magyarországon a vadászlovaglás jelképes, soha nem élő vadra történő vadászatot jelent, egy szimbolikus jellegű lovas turisztikai termék. Korábban elsősorban az Európából érkező vendégkör számára szerveződött. Figyelembe kell venni azt a tény, hogy a valódi vadász lovaglás őshazájában, Angliában az ilyen jellegű tevékenységet betiltották. Ezzel az intézkedéssel az angol vadász klubok mozgási lehetősége szinte nullára redukálódott. Vélhetően egy jól irányzott marketing akcióval ez a vendégkör Magyarországra hozható. Az angol piac meghódítását tovább segítheti az egyre bővülő, ebből a desztinációból érkező low cost járatok száma.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 3. Lovas üdülés

A lovas udvarok, táborok egyik legfőbb bevételi forrását jelenti. Az üdülési feltételek javítása, és hangsúlyozott marketing tevékenysége sokat javíthat a kihasználtságon. A belföldi igénybevétel a korábbi egy – két hetes táborokról eltolódott a hétvégi lovas üdülés irányába. A 160 szolgáltatóból mintegy 120-nak ez a fő bevételi forrása.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 4. Fogathajtás és fogathajtás oktatás

Magyarország évtizedek óta a fogathajtás fellegvára. Számos olimpiai és világbajnokunk neve fémjelzi, általuk évek óta a világ fogathajtó élmezőnyébe tartozunk. A meglévő fogathajtó iskolák ismertségét tovább kell növelni mind a külföldi, mind a belföldi vendégek körében. A fogathajtó tanfolyamok bevétele több okból is magas, részben azért, mert a vendég általában egy helyhez kötődik, a szállást és az étkezést megoldva jelentősen javíthatják a fogathajtó tanfolyam jövedelmezőségét, ezen kívül a vendég tartózkodási ideje viszonylag hosszú, hiszen a fogathajtás alapjainak elsajátítása több napot, sőt hetet is igénybe vehet. Kevésbé károsítják a lovakat a tanuló hajtók, hiszen itt a lovat/lovakat kocsiból hajtva szakszerű irányítás

mellett kell használni. Az árak rendkívül változók. Tömegesen nincsenek fogathajtó tanfolyamok az országban, annak ellenére, hogy a lovas turizmus minőségi színvonalához szükséges fogathajtó tanfolyamok rendezéséhez mind lóanyaggal, mind szakemberrel, felszereléssel jól állunk. Érdemes lenne tehát több lovas iskolának ezzel a tevékenységgel is foglalkoznia, hiszen a lovas turizmus piacán ez még viszonylag fehér folt, kiaknázatlan terület.

Sajátos fogattúrákat kell kínálni és szervezni. Így bevonható az a passzív vendégkör is, aki a lovaglás technikai elemeit nem kívánja elsajátítani, de lovas élményre vágyik. A lovas turizmus ezen ágának fejlesztése azért is indokolt, mert a korábbi évek nagy nemzetközi fogathajtó versenyei bebizonyították, hogy ez a sportág nézői szinten rendkívül népszerű.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 5. Lovardai szolgáltatások

A lovardai szolgáltatásokat jellemzi, hogy azt elsősorban és döntő többségben belföldi vendégek veszik igénybe jelenleg különösen nagy a fiatal lovasok száma. Hazánkban évtizedekig nem terjedhetett el a lovaglás, és így nem is alakult ki egy olyan lovas réteg, amely fiatal korától kezdve ismerte a lovaglás örömeit, és sajátította el annak alapjait. Ez a feladat így a következő időszakra hárul. Annak érdekében, hogy a lovaglás még népszerűbbé és szokássá váljon fontos a ló és a lovaglás élmény népszerűsítése televízióban, rádióban és ismeretterjesztő filmekben.

Tudomásul kell vennünk, hogy a kezdeti években elsősorban kezdő lovasokkal találkozunk majd a lovardák, így a nagy városokban célszerű kialakítani olyan komplex lovas bázisokat, amelyek nem csak a lovaglás tanulásának, hanem egyéb szabadidős tevékenységeknek a helyszínei is lehetnek. Szükséges biztosítani ezen helyszínek időjárástól független működését, a vendég komfort érzetét vendéglátó egységgel, öltözőkkel, zuhanyzókkal, fűtött társalgóval növelni. Ilyen lovas bázisok kialakítására rendkívül nagy szükség van elsősorban Budapesten, ahol ma ez a kérdés nem megoldott (2-3 nagyobb lovarda kellene), vidéken elsősorban a megyeszékhelyeken, vagy nagyobb városokban. De mindezek mellett fontos, hogy régióként legalább egy lovas több funkciós szabadidő központ épüljön, melynek épületei más rendezvények megszervezésére is alkalmasak. Az a terület, ahol létezik ilyen helyszín, ott nem zöldmezős beruházásokat kell kezdeni, hanem a meglévő helyszín korszerűsítését, bővítését kell elvégezni.

A Budapest és környéki lovardákból kikerülő, már az alaptudást birtokló lovas vendégek a belföldi turizmust élénkíthetik azzal, hogy a vidéken sokkal szabadabban gyakorolható tereplovaglásokba, lovas túrákba bekapcsolódnak, és a vidéki infrastruktúrát használják.

Érdekes kezdeményezés lehet, hogy a vidéki, szezonálisan kihasználatlan minőségi lovas kapacitást novembertől áprilisig az ilyen újonnan létrehozott komplexumokba telepítik, így a Budapest és környéki lakosok ezekkel a szolgáltatókkal sportbarátságot köthetnek. A kialakult kapcsolat már indukálja azt, hogy a télen megismert szolgáltatóhoz a nyári hónapokban viszont a budapestiek látogatnak le, és használják az ottani teljes lovas és turisztikai infrastruktúrát.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 6. A lovas terápiás lovaglás

Egy igen magas igény szintű szolgáltatási forma, amelyhez speciális képzettségű lovas oktatóra van szükség. Ma a fejlett nyugat-európai országokban a terápiás lovaglás az egészségbiztosító pénztárak által finanszírozott formában működik (Németország, Svájc, Skandinávia), ez azt is jelenti, hogy számos lovas iskola fenntartását kiegészítő és mellékkeresetként a terápiás

lovaglásból is biztosíthatja. A terápiás lovagoltatásnak elkülönülnek az egészségügyi és a turisztikai vonatkozásai. A gyógy-lovagoltatásnak 3 területe ismert:

- Hippoterápia, amely a ló gyógyászati segédeszközként való felhasználására vonatkozik
- gyógypedagógiai lovaglás, lovas torna
- fogyatékosok lovagoltatása

Mindhárom terület alkalmas arra, hogy a lovas turizmusba beépüljön. Külföldről már mutatkozik igény a hippoterápiában résztvevő vendégeket Magyarországra küldeni. Hazánkban csak néhány helyszínen végzik szakszerűen, leginkább az egészségturizmushoz kapcsolható forma. Hazánk az egyéb alternatív gyógy módokban nemzetközi elismertséget szerzett már, így bár ez a szakterület komoly felkészültséget igényel, de a szakértők szerint fejlesztendő ágazat lehet.

Felelős: lovas szolgáltatók, Országos Egészségbiztosítási Pénztár

2. 3. 7. Lovas íjászat

Az alig bevezetett termékek közé tartozik a lovas íjászat, mely a jövőben, mint lovas turisztikai szolgáltatás is számba jöhet, főként speciálisan magyar eredete, minden ízében a magyarság nevéhez kötődő sajátossága miatt. Sajátos életformát, történelmet mutat be. A nomád, huszár, vagy egyéb katonai hagyományokhoz hasonlóan a lovas íjászat is egy sajátos magyar termék, hiszen olyan nemzeti sajátosságokkal rendelkezik, melyeknek sehol másutt a világon nincsenek gyökerei. Kuriózum, egzotikum, ez ma a világ turizmusára általában jellemző, a vendégek az egyedi érdekességekre, helyi specialitásokra vágynak. A lovas íjászatot néhány helyen tanítják Magyarországon, e termék kiterjesztése, bővítése is óriási lehetőséget rejt magában.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 8. Fogattúrák szervezése

A lovas túrákhoz hasonlóan, a fogattúrák is forgatókönyv szerint zajlanak. Bár a fogattúráknak többféle módja van, ma Magyarországon egyetlen típusa ismert, ez a cigánykocsi program a Kiskunságban. Lényege: lakókocsivá átalakított fogatot 1-2 lóval bérbe vesznek, és egy meghatározott útvonalon önállóan, kísérő nélkül közlekednek a vendégek. A cigánykocsi program korábbi népszerűsége mellett számtalan problémát is felvet, sokszor szakmailag nem megalapozott tudással bérelnek lovakat a vendégek. A felelősségvállalás kérdése sem kellően tisztázott. A lovas túrák mellett néhány alkalommal kísérő kocsik használata is ismert, azonban a ló és a fogat együtthaladása nem mindig lehetséges, mivel dombos-hegyes vidéken a lovascsapat haladása lényegesen gyorsabb. Sík területeken, megfelelő szervezéssel azonban a lovas és a fogatcsapat jól kiegészíthető egymással. Elsősorban olyan társaságoknak ajánlott, akik az aktív lovasok, és passzív (lovaglás szempontjából) baráti körrel, családdal együtt kívánnak részt venni a túrán. Szervezése rendkívül nehéz, hiszen egy 30-35 fős lovascsapatnak a vidéken való megfelelő körülmények közötti elszállásolása Magyarországon egyelőre szinte megoldhatatlan. Érdemes a termék fejlesztését előtérbe helyezni, mert az „jobb sorsra érdemes”.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 9. Lovasbemutatók

A magyarországi lovas turizmus egyik jellemzője, hogy a lovas hagyományok bemutatása lovas műsor keretében történik, ahol a vendégek alapvető vendéglátó ellátásban is részesülnek. A nagyobb helyszínek több tízezer embert is fogadnak évente, és bár nem konkrétan a lovas szolgáltatásokból származik a bevételek döntő része, ezek a rendezvények feltétlenül alkalmasak arra, hogy ráirányítsák a figyelmet a magyar lovas kultúra és a hagyományörzés fontosságára. Az átgondolt és tartalmas bemutatók mellett azonban számtalan gyenge minőségű szolgáltatással is találkozhatunk. Fontos, hogy a magyar lovas hagyományokat összegyűjtve és a bemutató helyszíneket rendszeresen ellenőrizve valójában az értéket képviselő bemutatók kerüljenek megszervezésre.

Különösen fontos, hogy a jövő potenciális lovas generációját megfelelő ismeretekkel lássuk el, bemutassuk nekik a magyar lovas hagyományokat, ráhangoljuk a lószereetre, növeljük nemzeti öntudatukat, ezáltal évenként rendszeresen több helyszínen is gyerek lovas találkozót szervezzünk. Az idelátogató fiatal generáció a lovak szeretete mellett a belföldi turizmus felé is orientálható.

A nagy rendezvényeknél különösen figyelni kell arra, hogy a rendezvények tartalma az állandó elemek mellett évenként megújuljon. Törekedni kell arra, hogy ezeken a rendezvényeken megjelenjen a lovas turisztikai kínálat. A szervezőknek törekedni kell arra, hogy ezek az országos szintű rendezvények minden évben lehetőleg ugyanabban a periódusban ismétlődjenek.

Az eddigi tervek szerint az MT Zrt. által meghirdetett belföldi tematikus év 2007-ben az örökségturizmus évével folytatódik, a világörökség, a vallásturizmus, a falusi turizmus, a kézművesség és a lovas turizmus, mint főbb elemeinek promotálásával. Célszerű lenne egy Közép-Európai régiót és/ vagy a Visegrádi Országokat bemutató lovas és idegenforgalmi rendezvényt szervezni, melynek Magyarország adhatna otthont. Az ehhez szükséges pénzügyi keretek egy részét az Európai Unió interregiós keretéből is elő lehetne teremteni.

Folytatható az eddig elkezdődött nyitott lovarda program, ill. célszerű más, a lovaglást népszerűsítő programok bevezetése, pl. gyerek lovas tagsági kártya, melyhez különféle kedvezmények, és tereplovás-vizsga letétele párosul.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 3. 10. Lovas klaszterek

A Magyarországon már kialakult termál klaszterekhez hasonlóan a lovas turizmus területén is javasolt klaszterek kialakítása. A régiós megoszlás szempontjából egyértelműen a sokszínű specializált kínálat megteremtésére kell törekedni. A jövőben egyre fontosabb szemponttá válik, hogy a turisztikai szolgáltatások megfelelően pozicionálják magukat, ezáltal elkerülhető, vagy tompítható lesz a konkurenciaharc. A klaszterek kezdetben a termelési-ipari szektorban valósultak meg, de a turizmus területén is indokolt a létrehozásuk, az érintett szolgáltatók bevonásával. A turisztikai klaszterek jelentősége mind a szakmai együttműködés, mind a források megszerzése szempontjából egyre nő. A klaszterekben az aktív turisztikai vállalkozók mellett támogató tagok is megjelenhetnek (pl. önkormányzatok). A résztvevők hatékony együttműködésével megvalósulhat a tudatos termékfejlesztés, humán erőforrás-fejlesztés, valamint a piacra jutás sikeresebbé tétele.

Felelős: regionális turisztikai szervezetek, lovas szolgáltatók

2. 4. Emberi erőforrás fejlesztés

Piaci igényeknek megfelelő képzés

Az oktatási programnak mindenképpen két részre kell válnia: részben az oktatók oktatására, részben az iskoláskorúak lovas oktatásának megszervezésére.

A lovas turizmusra jellemző, hogy az elmúlt évtizedekben, azaz kialakulásától kezdve mind a mai napig lovas turisztikai szolgáltatást bárki szakmai hozzáértés nélkül végezhet. Szakmai feltételeknek nem, csupán az általános vállalkozási feltételeknek kellett megfelelni. Ha számba vesszük, hogy a lovas turisztikai szolgáltatás a Ptk. szerint fokozott veszéllyel járó üzem, akkor megengedhetetlen, hogy megfelelő lovas szaktudás nélkül lovardát működtetni lehessen. A terület mielőbbi, gyors szabályozására van szükség a következő módon: a lovas iskolák működését hatósági engedélyhez (személyi, szakmai, tárgyi, pénzügyi feltételekhez) kell kötni.

Szakmai, személyi feltételek: lovardát csak szakmai végzettséggel rendelkező személyzet vezessen. Ilyen szakmai képzés az elmúlt évtizedekben nem volt.

A lovardáknak speciális igénye van a tekintetben, hogy a lovas oktató, lovas-túra-vezető minden szempontból megalapozott lovaglótudással kell, hogy rendelkezzen, de **ismernie szükséges az idegenforgalmi szempontokat (idegenvezetői, etikett-protokoll szabályok ismerete, nyelvtudás stb.)**, valamint alkalmaznia a pedagógiai eszközöket (át tudja adni tudását, kommunikáció készsége jó, türelmes, lelkes stb.).

Az oktatást tárgyaló fejezetben felsorolt mai képzési formák egyike sem felel meg teljes egészében ezeknek az elvárásoknak. A mezőgazdasági szakközépiskolák lótenyésztő szakmunkás képzései, és a közép és felsőoktatási képzések sem megfelelőek. A középfokú képzésben az idegenforgalmi ismeretek elsajátítását tartják fontosnak, kevés lovas szakmai háttérrel biztosítva.

Ha a szabályozórendszer fő elemének a lovas oktató képzettségét vesszük, akkor a jövőben biztosítani kell, hogy mindazok, akik ilyen végzettségre szert kívánnak tenni, azt megfelelő módon megtehessek. A jogszabály létrejöttétől számított 2 évig célszerű türelmi időt adni ezeknek a vizsgáknak a megszerzéséhez. A türelmi idő lejártá után azonban a szakmai végzettséggel nem rendelkező lovarda már nem működhet.

Szakmai-koordinációs szervezatként e területen a Magyar Lovas turisztikai Szövetség (MLTSZ) által felkért szakértői bizottságra lehet támaszkodni.

A lovas turizmus legsürgősebben megvalósítandó feladatai közé tartozik a lovas turisztikai szolgáltatásban és kiegészítő szolgáltatásban résztvevő személyzet kiképzése és továbbképzése, mely alatt értendő mindazon lovász, lovas oktató, valamint felsőfokú képzettségű személy oktatása is, aki a lovas turizmus teljes területén mind a lovas szakmai, mind az idegenforgalmi területen már valamilyen ismerettel rendelkezik.

Felelős: Oktatási és Kulturális Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Magyar Lovas Turisztikai Szövetség

2. 4. 1. Lótenyésztő szakmunkás

A képzési forma alapfokú végzettséget ad. A képesítés célja olyan fizikai munkát végző szakemberek képzése, akik rendelkeznek a lótartás, tenyésztés, sport, és verseny elméleti és gyakorlati alapjaival, önállóan is el tudják végezni a lovak szakszerű ápolását, az istálló munkákat, takarmányozást, szaporítást, csikónevelést. Képesek alapfokú szinten lovagolni és fogatot hajtani.

Értékelés: Tehetségtől függően speciális képzés után alkalmasak lehetnek verseny- és sport tevékenységre. A lovas turizmusban még ehhez a szinthez is szükséges hozzávenni, hogy megfelelő kommunikációs készséggel, megjelenéssel rendelkezzenek. Ezen ismereteket ebben a kategóriában - az OKJ kiegészítése, módosítása esetén - sikerrel át lehetne adni. A gyakorlati követelmények terén a lóhasználati és versenyzési ismeretek kapcsán jártasság szintjén kéri a tananyag a túralovaglásban való közreműködést. Ez a szint természetesen nem felel meg teljes egészében annak a kívánalomnak, amit a lovas turizmus igénye támaszt.

A lovardai oktatásban, valamint a túralovaglásban a közreműködést a készség szintjére kell emelni. Ezeket a követelményeket a vizsgarendszerbe is be kell építeni.

2. 4. 2. Belovagló (bereiter)

Szintén alapfokú iskolai végzettségnek minősül. Olyan szakemberek képzésére irányul ez az oktatási forma, akik képesek önállóan csikók, fiatal lovak alapfokú belovaglására. Megfelelő szakirányítás mellett alkalmasak a versenyzésre szánt lovak „megkívánt szintig” való felkészítésére, a díjlovagló, díjugrató, military kategóriákban. Alkalmasak kezdő lovasok oktatására futószáron és osztályban, szerszámok ápolására, karbantartására. A lóhasználati és versenyzési ismeretek terén ismeret szintjén kell tudniuk a túralovaglást, alkalmazás szintjén pedig a kezdő lovasok alapkiképzését. A gyakorlati követelmények terén, jártassági szinten kéri a túralovaglást, a kezdő lovasok alapkiképzésében való részvételét.

Értékelés: Az említett szakma csak akkor használható megfelelő módon a lovas turizmusban, ha az előbb felsorolt pontokat készség szintjén látja el a belovagló, valamint megfelelő pedagógiai, oktatási gyakorlattal is rendelkezik. A gyakorlati vizsgán pedig a lovas oktatásból is számot kell adnia.

2. 4. 3. Lótenyésztő szaktechnikus

Szintén OKJ-ben szereplő szakképesítés. A lótenyésztő szaktechnikus képes a kisüzemi lótenyésztés- és tartás teljes körű irányítására, szükség szerint a tartási munkák ellátására. Közép- és nagyüzemekben - felsőbb szintű vezetés mellett - képes a tartástechnológia betartására, középszintű vezetési feladatok végzésére. Egyéb területeken (törzskönyvezés, versenysport, értékesítés, idegenforgalmi szolgáltatás) speciális ismeretszerzés után önálló munkakör ellátására is alkalmas.

Értékelés: Ennél a területnél meg kell állnunk, a szaktechnikusi képzés tematikájában semmi az idegenforgalomra utaló képzés nem folyik, tehát teljesen nyilvánvaló, ez a képzettség önmagában nem alkalmas a lovas turizmus számára.

2. 4. 4. Lovas-túravezető

Az OKJ negyedig szakképesítése. Megszerzésének előfeltétele az érettségi, a munkakör betöltéséhez szükséges orvosi, egészségügyi alkalmasság. A szakképesítést megszerző személyek képesek lesznek hazai és külföldi lovas túra csoportok vezetésére, a lovas túra előkészítésére, a szakszerű tartás, takarmányozás, és használatuk megvalósítására, a vendégekkel kapcsolatos idegenvezetői, és vendéglátói tevékenység ellátására, a kapcsolódó pénzügyi feladatok elvégzésére.

A munkaterület jellemzése: a feladat ellátása nagyfokú önállóságot feltételez, a lovas túrázás veszélyes tevékenység – a különböző felkészültségű, korú, és érdeklődési körű vendégek, valamint a változatos körülmények miatt. Mindezek komoly szakmai felkészültséget, megfelelő alkalmazkodó, és kommunikációs készséget igényelnek. A túravezetőnek idegenforgalmi, vendéglátóipari, és pénzügyi tevékenységet is el kell tehát látnia. Társalgási szinten kell beszélnie legalább egy idegen nyelvet, és megfelelő szintű lovas tudással kell rendelkeznie.

Értékelés: Tulajdonképpen ez az a terület, ahol olyan szakembereket lehetne képezni, akik a lovas turizmus számára leginkább hasznosíthatók lennének. Az elnevezés nem túl szerencsés, a lovas túra a lovas szolgáltatásoknak csak egy töredék részét képezi, lényegesen nagyobb feladat a kezdők, haladók lovas oktatása, és a tereplovaglás vezetése. Kis létszámú lovas túra indul az országban, és 10 alatti azoknak a lovas-túravezetőknek a száma, akik a gyakorlatban is dolgoznak, és ez a szám nem is valószínű, hogy a kétszeresénél többre emelkedik, hiszen a lovas túrák végső száma a kevés érdeklődő miatt korlátozott.

Tananyaggal a lovas turizmusról ez a képzési forma nem rendelkezik, spontán módon, a meglévő szakemberekre építve tanítják a leendő lovas-túravezetőket. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen képzési formában részt vevő hallgatók lovaglótudása messze nem éri el azt a szintet, amellyel felelősséggel tudnának lovas túrát vezetni. Az észak-magyarországi, észak-alföldi régió területén a Debreceni Agrártudományi Egyetemen volt legutóbb egy ilyen túravezető képzés, ahol 15 hallgatóból 3 felelt meg a követelményeknek nagy kompromisszumok árán. Ennek az a veszélye, hogy míg a kompromisszumot egy oktatási intézményben még meg lehet tenni, a vendég elvárásai ezt nem fogják tolerálni.

Az OKJ-ben a lovas-túravezetőre vonatkozó feladatok körülírása messze nem elégíti ki a lovas turizmus követelményeit, tehát nem foglalkozik olyan területekkel, melyek a lovas turizmus gyakorlati alkalmazása számára rendkívül fontosak lennének, így a képzési jegyzék számának a megtartása mellett szükséges ennek a képzési formának az átalakítása a valódi igényeknek megfelelően. A vizsgáztatási követelményeknél feltétlenül megkövetelendő, hogy a vizsgáztatásban benne legyen a csoport vezetése terepen. A lovas-túravezető biztonsággal csak akkor tehet szert gyakorlatra, ha gyakorló képesítést kap, melyhez teljesíteni kell olyan lovas túrákat, amelyeket nagy tapasztalattal rendelkező lovas-túravezetők irányítanak. Legalább egy szezont, azaz 5-10 lovas túra gyakorlóként való vezetése is feltétele lenne tehát a végleges képzettség megszerzésének.

2. 4. 5. Sportoktató

Ilyen képzési formákat a megyei testnevelési sporthivatalok végeznek. Az is köztudott, hogy ezeknek a sportoktatói tanfolyamoknak a gyakorlati része rendkívül hiányos és gyenge, tehát nemhogy a lovas turizmusban, hanem a sport területén sem alkalmas arra, hogy hiánypótlásként lovas oktatókat képezzen.

2. 4. 6. Szakedző

Felsőfokú képzés a lovas turizmusban nem létezik, pillanatnyilag szakmai végzettségként a szakedzői végzettség az, ami a felsőfokú lovas végzettségnek számít, de tulajdonképpen a lovas turizmus számára itt sem képeznek szakembereket.

A lovas turizmus szakmai képzése három szinten képzelhető el: alap-, közép-, és felsőfokon, valamint felsőfokon lovastanár-képzés szükséges hatékonyan, egységes oktatási feltételek és követelményrendszer alapján:

- felsőfokú képesítéssel rendelkező, a komplex szolgáltatásokat nyújtó lovas bázisokat vezetni képes lovas szakemberek képzése,
- a magas lovas szakmai képzettséggel, emellett idegenforgalmi, protokoll és környezetvédelmi ismeretekkel, legalább érettségivel, megfelelő nyelvtudással rendelkező, a lovas turisztikai bázisokon a felelős lovas szakmai vezető szerepét betölteni képes szakember szintje,
- a felelős személynek segíteni képes, lovagolni biztosan tudó, emellett szakmunkát is ellátni képes alapképzettségű szakemberek képzése.

Kísérleti jelleggel 2000-ben a Budapesti Gazdasági Főiskola, valamint a Magyar Lovas Turisztikai Szövetség egy lovas turisztikai lovas oktatói tanfolyamot tartott, melyen több mint 100 jelentkező mellett 30 lovas oktató kiképzésére került sor. Alapkövetelmény volt az A0-ás military versenynek megfelelő szintű lovaglótudás, amely javaslatunk alapján egyben a lovas-túravezetőknek a záróvizsga követelménye is lehetne. Az a két hét, amely alatt a lovas oktatókat kiképezték, lehetőséget adott arra, hogy ne csak a hallgatók lovaglótudását mélyítsük el, hanem megmutassuk annak a módszertanát, hogy másokat hogyan lehet oktatni, hogyan lehet a túrákat vezetni, melyek azok a gyakorlati problémák, amelyek fölmerülhetnek a lovas oktatás, és a lovastúrák során.

2. 4. 7. Lovaskultúra-oktató

A képzés célja: a felsőfokú alapidiplomát szerzett szakemberek továbbképzése. A képzésben részt vevők különböző szektorokban (állami, egyesületi és magán), a lovaskultúra különböző területein – a képzés eredményeként – legyenek képesek alkalmazni a feladatok ellátásához szükséges legújabb elméleti és gyakorlati ismereteket.

Alapképzésben a végzettség szintje: egyetemi, főiskolai végzettség

Az oklevélben megnevezett szakképzettség: felsőfokú lovaskultúra oktató

A szakirányú továbbképzésben való részvétel feltételei (végzettség szintje, szakképzettség): egyetemi-főiskolai szintű oklevél, valamint a testkultúrában illetve a lovas kultúrában való jártasság igazolása.

A képzés az alábbi munkakörök betöltésére alkalmas szakembereket képez:

- gyermek-felnőtt lovas szakoktató
- lovas szaktanácsadó
- kutató, egyetemi oktató
- lovas létesítmény, illetve vállalkozásvezető
- lovas túravezető

Képzési idő: öt félév

2. 5. PR és marketing

2. 5. 1. Belföldi marketing eszközök

- Lovas témájú „kedvcsináló” **filmek** készítése, és a hazai közszolgálati és kereskedelmi televíziókban történő tematikus sugárzása.
- **Kiadvány:** a meglévő egyetlen kiadvány mellett célszerű lenne tematikus és egyéb szempontrendszer szerint kialakított kiadványokat létrehozni. Ilyenek lehetnek gyerekeknek szóló kiadványok, speciális lovas turisztikai ágakat bemutató kiadványok, illetve a vizuális kultúra elterjedésével filmek terjesztése is.
- **Kiállítások, vásárok:** az MLTSZ által koordinált részvétel, hiszen a hazai nagyközönség figyelmének lovas turisztikai lehetőségekre való irányítására jó alkalmat kínálnak ezen kiállítások.
- **Honlap:** ma Magyarországon kevesen vannak az állami turisztikai szervezetek közt, illetve a szolgáltató szektorban, akik rendelkeznek korszerű, és minden igényt kielégítő honlappal. Itt is törekedni kellene a legalább régiós szinten történő összefogásra. Olyan, a nemzetközi standardoknak megfelelő honlap kifejlesztésére van szükség, amely online foglalásokat is lehetővé tesz, ezzel is megkönnyítve a külföldiek szállásfoglalását. Ezen honlap promotálása, illetve minél elérhetőbbé tétele (pl. a különböző kereső programokban) a Magyar Turizmus Zrt. feladata lenne.
- **Study-tour:** a ma használatos marketing eszközök közül az egyik legköltségtakarékosabb és leghatékonyabb módszer. Így a belföldi és külföldi médiában tevékenykedő újságíróknak törekedniük kell bemutatni a hazai aktív és passzív lovas turisztikai kínálatot. Különösen nagy attrakciót jelentene egy olyan lovas túra bemutatása, amely keresztül szeli egész Magyarországot. Ez egyben a világ leghosszabb lovas túráját is jelentené, amely a szaksajtó mellett a kereskedelmi csatornák érdeklődését is biztosan felkeltené.
- **Kutatás:** a stratégia megvalósításával egyidejűleg folyamatos piackutatás szükséges: a Magyar Turizmus Zrt. minden évben végez kutatást a magyar lakosság utazási szokásainak vizsgálatára, amelyet a fejlesztések függvényében érdemes kibővíteni a lovas turizmust érintő további kérdésekkel.
- **Egyéb:** országos lovas rendezvények támogatása, promotálása, mely rendezvények elősegíthetik a gyermekek és diákok lovas, illetve turisztikai ismereteinek bővülését. Miután mind az MT Zrt., mind pedig az MLTSZ hatáskörét és lehetőségét túllépi a regionális formában történő termékfejlesztés koordinálása és piacra vitelének elősegítése, szükségszerűnek tűnik régiónkénti lovas turisztikai klaszterek létrehozásának, magalakításának támogatása. Nincs még egy olyan turisztikai termék, amely olyan mértékben igényelné a szolgáltatók közötti hálózatszerű együttműködés elősegítését és koordinálását, mint a lovas turizmus.

2. 5. 2. Külföldi marketing eszközök

- **Kiállítások, vásárok:** bár az idegenforgalmi jellegű vásárok egy része csökkenő népszerűséget mutat, mégis célszerű ezeken Magyarországot képviselni, ugyanis a lovas turizmusban legalább olyan fontos, de talán még kiemeltebb szerepe van a személyes kapcsolatnak, mint a turizmus egyéb ágazataiban. Régiós összefogás kialakítása szükséges, hogy a szolgáltatók ne egyenként, hanem legalább régiós, de inkább országos szinten mutakozhassanak be.
- **Rendezvényeken megjelenés:** hasznos lenne a nagy nemzetközi rendezvényeken a magyar lovas kínálat megjelentetése (pl. 2003. Aachen). Ezen rendezvények a lovas

turizmus népszerűsítésén túl egész Magyarország, illetve egyéb turisztikai ágazatok imázsára is pozitív hatással bírnak.

- **Study-tour:** A már említett, az országot keresztül szelő lovas túra - a világ leghosszabb lovas túrájaként - a hazai szaksajtó és média érdeklődésén túl biztosan felkeltené a világ szaksajtójának érdeklődését is. Ezen kívül hasznos lehet a meglévő piacon túl nyitni új piacok felé újságírók és lovas tour operatorok felkutatása és meghívása által.
- **Egyéb:** mára a lovas turizmussal foglalkozó szervezeteknél és szövetségeknél rendkívül nagy mennyiségű fénykép gyűlt már össze, amelyeket célszerű lenne egy könyv formájában publikálni.

A Visegrádi Országok turisztikai együttműködés keretén belül a lovas turizmus megjelentetése szintén előnyös lehet olyan távoli desztinációkban, ahol az egy-egy ország lovas képviselői anyagi okok miatt egyedül nem tudnak megjelenni.

A hagyományos marketing eszközök használatakor törekedni kell a hazánkat világversenyeken rendkívüli sikerrel képviselő versenyzők „reklámarcként” való megjelenítésére.

Felelős: Magyar Turizmus Zrt., lovas szolgáltatók

2. 6. Hatósági szabályozás bevezetése

2. 6. 1. A lovas turisztikai szolgáltatókra vonatkozó hatósági rendelet -hiánypótló jelleggel megszületett, jelenleg miniszteri aláírásra vár *(lsd. melléklet)*

Felelős: Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium

2. 6. 2. Patkós minősítési rendszer folyamatosságának, illetve a minőségi szolgáltatások meglétének biztosíthatósága

Jól ismert, hogy a lovas turizmusban 1998 óta működik a lovas szolgáltatók patkós minősítési rendszere. A minősítés piaci kategória, tehát nem hatósági oldalról szabályozza a szolgáltatók működését. A hatósági szabályozással, a miniszteri rendelettel kiegészítve megnyugtató módon rendezni a lovas turizmus gyakorlásának alapkérdéseit. A patkós minősítési rendszer – mint már említettük – Európában elsőként és egyedülálló módon jött létre azzal a céllal, hogy a vendégek számára garanciát adjon a szolgáltatók és a szolgáltatások minőségéről. Fenntartása és működtetése az MLTSZ-hez tartozik, minimum 2 évenkénti felülvizsgálata szükségszerű és indokolt. A lovak alkalmassági vizsgájának elvégzése úgyszintén két évenként, illetve új lovak beállítása esetén évente célszerű.

A piaci szabályozás egyik lehetősége a patkós rendszer besorolása után az ún. védjegyek elhelyezése azon lovardákra, melyek szolgáltatásaikat kiválóan teljesítik. A védjegyhez elsősorban előnyök társulnának. Azon túl, hogy a védjegy a vendég felé egy lényeges garancia elem, a központi forrásokból több olyan segítség is lehetséges, mely működését tovább segítheti. Ilyenek például a piacra jutás feltételeinek támogatása állami forrásokból, kizárólag a védjeggyel rendelkező lovardák számára.

Javaslat a védjegyrendszer kidolgozására

Napjainkban a minőség egyre nagyobb szerepet játszik életünkben különösen a szolgáltatások, így a turizmus területén is. A turisztikai szakma alapvető érdeke, hogy Magyarország a

nemzetközi piacon mint márka jelenjen meg. Ennek a célnak eléréséhez feltétlenül szükséges a megbízható színvonalú szolgáltatások garantálása. A magyar turisztikai fejlesztések, beruházások és szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások csak akkor lesznek eredményesek az Európai Unió, illetve a világ turisztikai piacán, ha kategóriájuknak megfelelően, állandó minőségű szolgáltatásokat nyújtanak.

Az MLTSZ lovas turisztikai minősítési rendszere 1998 óta működik önkéntes alapon. A jogi szabályozás alapján a szolgáltatások minimumfeltételei számon kérhetővé, ellenőrizhetővé válnak. A differenciált, és megbízható szolgáltatási színvonal fenntartásának fontos feltétele a minőségbiztosítási/védjegy rendszer működtetése. A lovas szolgáltatókra vonatkozó védjegyrendszert célszerű a már jól működő és részleteiben kidolgozott Turizmus Minőségi Díj releváns elemeinek figyelembe vételével és annak tapasztalatait felhasználva kialakítani, illetve annak rendszerén belül kidolgozni a lovas turisztikai szolgáltatások értékelési rendszerét, amely az igényes, szakmailag elkötelezett szolgáltatók számára védjegyként szolgálna.

Turizmus Minőségi Díj

2001-ben a téma koordinálását az akkori Turisztikai Helyettes Államtitkárság megbízásából a Magyar Turizmus Rt. végezte. A megalakult szervezőbizottság a Magyar Turizmus Minőségi Díj program (melynek alapját a Teljeskörű Minőségirányítás /TQM/ és az Európai Kiválósági Modell /EFQM/ rendszer jelenti) kidolgozását tartotta megfelelőnek, ami elősegítheti a magyar turizmus minőségi színvonalának emelését. Ennek megfelelően 2002-ben a négy alapszakra (szállodák, vendéglátóhelyek, idegenvezetők, utazási irodák) elkészült egy kritériumrendszer javaslat, amelyet a szakmai szervezetek és kamarák véleményeztek. 2003-ban elkészült a minőségi megbízottak képzésére szolgáló kézikönyv is. 2004-től az Országos Idegenforgalmi Bizottság átvette a Magyar Turizmus Rt.-től a program koordinálását.

A Magyar Turizmus Minőségi Díj célja

- A minőség kultúrájának megteremtése, minél szélesebb körű elterjesztése és fenntartása a magyar idegenforgalmi vállalkozások körében;
- A minőség tudat létrehozása a szolgáltatások színvonalának érdekében;
- A minőség iránti elkötelezettség növelése és a minőségben való gondolkodás motiválása;
- Turizmusunk versenyképességének erősítése és a versenyelőnyök hosszú távú biztosítása;
- A magasabb színvonalon szolgáltatást nyújtó vállalkozások pozitív megkülönböztetése;
- A turizmusból származó bevételek növelése.

A minőséget nem lehet az osztályba sorolással azonosítani, mert minden kategóriában az annak megfelelő minőséget kell biztosítani. A Minőségi Díj azokat a magyar turisztikai cégeket különbözteti meg, amelyek különleges erőfeszítéseket tettek és tesznek folyamatosan szolgáltatási minőségük javítása érdekében. A Díj a BIZALOM jele, ami a turisták számára azt jelenti, hogy a turisztikai vállalkozás a kategórián belül teljesíti, illetve túlteljesíti a minőségi követelményeket. A Díj megkönnyíti, sőt várhatóan befolyásolja a döntést, hogy a vendég a Díjjal rendelkező szolgáltatót válassza.

A Díj elnyerésével járó előnyök

Amennyiben a pályázó elnyeri a Magyar Turizmus Minőségi Díjat, azt tábla és oklevél formájában kapja meg, s azokat jól látható helyen kifüggesztheti. Promóciós tevékenysége során a logót jogosult használni. Ezen kívül kiemelt helyen szerepel a Magyar Turizmus Zrt. kiadványaiban, mindezek eredményeként nő a társadalmi és szakmai elismertsége.

A lovas szolgáltatók esetében az állandó minőséget és a leírtakat magába foglaló védjegyet csak a valamilyen minősítéssel már rendelkező lovas hely kérheti, amelyhez szükséges azon Bíráló Bizottság tagjainak helyszíni felmérése: gyakorlati szempontok miatt célszerű, hogy ugyanaz a Bizottság végezze a védjegyes bírálatot is, amely a minősítést is teszi. Az eljárási rend nagyrészt megegyező a minősítésnél alkalmazottal, azonban itt eltérő bírálati szempontrendszerrel kell kidolgozni, valamint ki kell térni a szolgáltatás minőségének rendszeres és véletlenszerű ellenőrzésére is. Alapelve, hogy a védjegyes létesítmény az átlagosan jó szolgáltatási színvonal folyamatos biztosítása mellett egy vagy több olyan kiemelkedően jó, az átlagot jelentős mértékben meghaladó, garantáltan tartós tulajdonsággal rendelkezzen, amely a minőségi lovas turizmusban meghatározó szerepet tölt be. A védjegyeljárással kapcsolatos, a lovas hely által fizetendő díj az összetettebb tevékenység miatt magasabb, mint a minősítési díj. Itt is el kell érni, hogy központi, vagy más külső pályázati forrásból a minősítéssel bíró lovas helyek a rendszer beindítását követő kb. három évben támogatást igényelhessenek az eljárási díj megfizetése céljából. A védjegyrendszer által a szolgáltató számára biztosított marketing értékének arányában a részvételi díj támogatások csökkenthetők. A minősítéssel együtt felhívásokat kell közzétenni a médiában vagy hírlevelekben a lehetőségre vonatkozóan. A szövetség programjához illeszkedve ki kell dolgozni a minőségi klub rövid- (egy-), közép- (öt-) és hosszú távú (tizenöt éves) marketing stratégiáját, melynek tartalmaznia kell azt a kiemelt piacra jutást segítő csomagot, melyet minden védjegyes létesítmény számára biztosítani kell. Ennek érdekében, ha lehetséges, már az indulástól - de középtávon mindenképpen - szerződést kell kötni a védjegyet elnyert szolgáltatóval. El kell dönteni, hogy ki a védjegyrendszer tulajdonosa, fenntartója, mivel erre a szervezetre hárul a rendszer működtetésének költsége (éves szinten több tízmillió forintos nagyságrendre volna szükség).

Felelős: Magyar Lovas Turisztikai Szövetség, Magyar Turizmus Zrt.

2. 6. 3. Istállók átalakítása, lótartás körülményeinek javítása

Az Európai Unió pusztán ajánlásokat fogalmaz meg a lótartás körülményeire vonatkozóan, a megyei állategészségügyi állomásokon és az FVM-ben önálló feladattal rendelkező hatósági állatorvost alkalmaznak, aki felelős az állatvédelmi szempontok érvényesítéséért. Sajnos az állatorvosoknak szerény lehetőségei vannak a szankcionálást illetően. Ezért volt indokolt a lovas turisztikai szolgáltatókról szóló rendelet-tervezetben a lótartásra vonatkozó minimum feltételek megállapítása. Ezzel ez az egyetlen jogszabály, amely a lótartás körülményeire állatvédelmi szempontok figyelembevételével is kiterjed.

Az MLTSZ javaslata a lótartásra vonatkozóan

- 1) Az istállóban a lovak tartása boxban történik. Az istálló belmagassága legalább 2,5 m. Bokszer méret min. 9 m², melynek rövidebb fala nem lehet kevesebb 2,5 méternél.
- 2) A létesítménynek rendelkeznie kell pihentető karámmal, ahol biztosított a szolgáltatást végző lovak pihenése. Mérete min. 150 m².
- 3) A létesítménynek rendelkeznie kell rögzített karámmal körülvett, egyenletes talajú lovas pályával. Minimum mérete 20m x 40m (min. 800 m²)
- 4) Öltöző, mosdó, WC megléte az ANTSZ engedélye alapján kialakítva.
- 5) A telep állategészségügyi állomás igazolásával rendelkezzen.

6) Nyereg és szerszámtároló helység megléte a ló létszámnak megfelelő számú nyereggel és szerszámmal. (1 patkónál 5 db nyereg)

7) A helynek rendelkeznie kell a rendeletben előírt szakképesítésű lovas szakemberrel.

Legfontosabb istálló adatok:

- belső magasság: 2,8-3,5 m
- folyosó szélesség: 2,5-3 m
- boks min. alapterülete: 9 nm
- boks ajtó min. szélessége: 1,2 m
- boks fal magassága: 2,2 m
- jászol, etető csésze, önitató magassága: 90 cm

Fenti adatok normál méretű, felnőtt félvér lovakra vonatkoznak.

Felelős: lovas szolgáltatók

2. 6. 4. Szabad tereplovaglás lehetőségének biztosítása jogszabályi alapon

A helyzetelemzés című fejezetben már említésre került a szabad tereplovaglás lehetőségének fontossága. Közismert és nyilvánvaló tény, hogy Magyarország unikális jellegét, sajátosságát a lovas turizmusban elsősorban a szabad tereplovaglás lehetősége adja meg. Ez a szabadság azonban elmondható, hogy ma már csak viszonylagos. Korábban említett tény, hogy az állami területek kezelői az elsődleges korlátai ennek a szabad tereplovaglásnak. Így aztán fontos lenne megalkotni egy olyan jogszabályt, amely lehetővé teszi, hogy más tulajdonosok zavarása nélkül a tereplovaglás megfelelő szabályok alapján, de szabadon folytatható legyen Magyarországon. A szabályozás lényege, hogy azokat a területeket kell a térképen kijelölni, és a természetben egyeztetni különféle kezelőkkel és hatósági szervekkel, ahol nem, vagy csak korlátozással lehet a tereplovaglást gyakorolni. Tehát a szabályozás lényege nem az, hogy megfelelő túraútvonalakat, vagy útvonalakat jelöljünk ki a lovagláshoz, hanem pont ellenkezőleg, azokat a területeket jelöljük meg, ahol nem, vagy csak korlátozással lehet a tereplovaglást gyakorolni. Ezen túlmenően fontos az önkormányzatokkal való egyeztetés, hiszen ma Magyarországon számtalan önkormányzati (állattartási) rendelet tiltja a lovak tartását, másrésztől, sok esetben - teljesen indokolatlanul - nem enged sem istállót építeni, sem meglévő istálló felújítani, olyan vidéki környezetben, ahol korábban évszázados hagyományai voltak az állattartásnak és egy megfelelő állategészségügyileg jól körbeírt állattartás ma sem jelenthet gondot. Figyelembe kell venni a jogi szabályozásnál, hogy vannak olyan védett és érzékeny természeti területek, amelyeknek látogatása mind gyalogosan, mind lóháton különös figyelmet igényel. Az ilyen természeti területek általában Nemzeti Parkok területén vannak, vagy különböző természetvédelmi kategória besorolásba kerülnek. Elképzelésünk szerint ezeken a területeken a lóval való mozgás a jogi lehetőségen túl olyan megoldási irányt is lehetővé tesz, amely szerint a megfelelően kiképzett és igazolvánnyal ellátott lovas vezetők szervezeten, a terület kezelőjének tudomásával és beleegyezésével vezetik végig a csoportot ezeken a területeken. Így jól ellenőrizhetővé válik a lovasok mozgása, meg van a felelős személy, és a természeti értékeket - amelyeket egyébként szívesen mutatnánk be másoknak is - a természethez legközelebb álló módon, lóháton minden károsodás nélkül tehetjük meg.

Felelős: lovas szolgáltatók, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, egyéb érintett szervezetek

2. 6. 5. Lóállomány feljavítása a magyar lófajták térnyerésével

A világ turisztikai piacán ismert, hogy leginkább azok a termékek adhatók el, amelyeknek valamilyen sajátosságuk van, egyediek, unikálisak, egy adott országra jellemzőek. Magyarországon és a ló neve évszázadokon át összekapcsolódik a történelemmel, jól ismert, jól bevezetett terméként. Nyilvánvaló, hogy mindazokat a természeti adottságokat és hazai lófajtákat felhasználva egy speciálisan, senki másra nem jellemző magyar turisztikai terméket, a magyar lovas turizmust alakíthatjuk ki akkor, ha annak minden eleme jellemző országunkra. Így elsősorban a méltán híres nemzetközi és világhírnévnek örvendő magyar fajtáinkat kell használni a lovas turizmusban. Ezeknek az előtérbe kerülése számtalan módon valósítható meg, többek között mindenképpen előnyt kell nyújtani a pályázati lehetőségeknél azoknak a szolgáltatóknak, akik hagyományos magyar fajtákkal végzik a szolgáltatást. A lovas turizmus speciális helyzetben van, tudniillik a szolgáltatást a társként jelenlévő lóval együtt végzi. Így bizonyos helyzetekben a turizmus oldaláról a ló kérdést mezőgazdasági kérdésnek, a mezőgazdaság oldaláról pedig turisztikai kérdésnek tekintik. Ennek számtalan hátránya lehet, ezért célszerű egy egységes szemlélet kialakítása. Tudomásul kell venni, hogy lovas turizmus ló nélkül nem létezik, és a lovas turizmusban szereplő lovak és lótartók támogatása elsősorban a turizmus oldaláról közelíthető meg, de nem tartjuk kizártnak azt sem, hogy bizonyos tenyésztési támogatások segítsék a hazai fajták használatát a lovas turizmusban.

A lovas turizmus nemzetközi hírnevét elsősorban a kisbéri fajtának köszönheti, fogathajtó sikereinket a lipicai lovak érték el, jól használható és jól ismert a furioso, a nóniusz, a gidrán, és úgyszintén nemzetközi hírnevű a shagya arab fajta, illetve ismert még a hucul és a magyar hidegvérű. A fajta kérdés pusztán egyik eleme a megfelelő szintű lóállománynak, a lovak alap kiképzése, folyamatos képzése, illetve továbbképzése rendkívül fontos eleme a lovas turizmusnak. A korábbi évtizedekben világosan kiderült, hogy azon áll, vagy bukik egy lovas szolgáltatás eredményessége, hírneve és keresettsége, hogy milyen jól belovagolt, jól használható, szabadidős partnerként is kiválóan mondható lóállomány áll rendelkezésre. Ennek érdekében meg kell szervezni a lovas turizmusban dolgozó lovak folyamatos képzését majd továbbképzését. Eredményes lovas turizmus csak és kizárólag a megfelelő természeti környezetben, az országra jellemző építészeti és gasztronómiai sajátosságokat kihasználva, kiképzett magyar lófajták alkalmazásával érhető el, ezáltal hazánk újra visszanyerheti régi hírnevét.

Felelős: lovas szolgáltatók, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

3. FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS FELADATOK MEGHATÁROZÁSA AZ EGYES RÉGIÓKBAN

A fejezet a stratégiához kapcsolódóan a kilenc turisztikai régió lovas turizmusra vonatkozó adottságai, terveit foglalja össze.

1. NYUGAT-DUNÁNTÚL

A lovaglás megjelenése a régiós stratégiában:

A stratégia készítői primer kutatás kapcsán kérdezték meg a régió turizmusának szereplőit – több más mellett – a régió turisztikai termékeinek minőségéről is. A lovas turizmus a 24 tagú mezőnyben a 19. helyet érte. A stratégia az aktív turizmus fejlesztését „relatív versenyelőny-nyel bíró prioritásként” határozta meg, és a lovas turizmus tekintetében az alábbi fejlesztési eszközöket írták elő:

- a már működő lovas bázisok szolgáltatásfejlesztése, fedeles lovardák építése
- lovas túra útvonalak kialakítása, túraajánlatok kidolgozása
- gyógy-lovagoltatás feltételeinek megteremtése
- a Magyar Lovasurisztikai Szövetség patkós minősítési rendszerének átfogó alkalmazás, illetve ennek megkövetelése

Túraútvonalak a régióban:

A régióban elsősorban a Szigetközben, a Duna és a holtágak mentén, valamint Zala megyében alakítható ki különleges, a nemzetközi szinten is érdekes túraútvonal. Itt elsősorban a Nemzeti Parkok, Natúrparkok, védett övezetek értékeinek bemutatására kell a hangsúlyt helyezni.

Ezen kívül meggondolandó a lovas túraútvonalak tematikus utakhoz történő csatlakoztatása (pl: Borostyánkőút, a római lovas katonák útján, valamint Szt. Márton út).

Magyar piacon sikeres lehet egy Nyugat-dunántúli, a reformkor nagyjainak kastélyait, kúriáit bejáró lovas túra, mely természetesen a lóverseny magyarországi meghonosítójának kastélyából, a nagycenki Széchenyi Kastélyból indulna, de érinthetné a körmendi Batthyány Kastélyt, és a sőjtöri Deák kúriát.

Postakocsizás:

A Nyugat-dunántúli régióban több szolgáltató, szervezet is foglalkozik egy különleges, lovas turisztikához köthető termék, a postakocsizás piacra vitelén. Pl. a sitkei kastélyfogadó postakocsijával a környékbeli nevezetességek: Sárvár, Kőszeg (itt egykor komoly postaállomás volt, ennek emlékére jelenleg egy magánkézben lévő postamúzeum működik) látogathatók meg. A keszthelyi kastély egy Keszthely-Lipica (Szlovénia) postakocsi útvonal kidolgozásán és működtetésén dolgozik.

2. DÉL-DUNÁNTÚL

Tervezett projektek:

A régióban a gyerekeket érintő programok vannak előtérben, a szakmai partnerek közül a MLTSZ a főszereplő. A kommunikációban a szabadság, a természet élménye és a magyar lófajták áll az előtérben. A marketing akciók megvalósításába szponzorokat is be lehet vonni, mert a lovasok általában magas fizetőképességű réteg, akiknek a fogyasztására az érintett vállalkozók számíthatnak.

A Regionális Marketing Igazgatóság gesztorálásával 2006-ban megalakult a régió lovas turisztikai klasztere, mely a legütőképesebb vállalkozásokat fogja össze.

Előkészületben van egy határon túli együttműködési pályázat finn, angol, spanyol és cseh partnerekkel egy európai lovas turisztikai program megvalósítására:

- képzési anyagok sztenderdizálása
- képzések végrehajtása
- nemzetközi minősítési rendszer kialakítása (ebben az MLTSZ a nemzetközi mintaadó partner)
- a minősítések lefolytatása
- nemzetközi marketing promóciós munka (az lenne a mi feladatunk)

A harmadik Országos Gyerek Lovas Találkozó rendezési jogának megszerzése, a lebonyolítás támogatása promóciós munkával, szponzorok szerzésével, pályázat írással, tanácsadással.

Egyéb akciók:

- Nyitott lovardák program: egész éven át tartó rendezvény sorozat, ingyenes lovaglási lehetőséggel minden hónap két hétvégén, nyereményjátékokkal, stb.
- A régióban évenként megrendezésre kerül a kétnapos lovas népfőiskola-kurzus, amely a lótarók, a hobbilovasok, a lovasiskolások számára az elvárható lovas ismeretekről ad aktuális tájékoztatást.
- "A ló az iskolába megy" országos program: 45 perces multimédiás prezentációs anyag készült az alsó tagozatos gyerekeknek (a ló bemutatása, a magyar lófajták ismertetése, "lónyelv óra", a lovas sportok bemutatása, a prezentáció helyszínének 10 km-es körzetében található lovardák bemutatása).
- A rendszeres lovas iskolások (régiókban több mint 1.200 iskoláskorú gyerek) számára országosan lovas gyerek kedvezmény kártya (ID kártya nyomtató) kiadása kezdődött el, amely jelentős árengedményt biztosít lovas újságok előfizetések, lovas felszerelések vásárlásakor, lovas táborok és lovas rendezvények belépőjének árából, stb.
- Kiemelt megjelenésre került sor a stratégiában is szereplő külföldi lovas turisztikai vásárokon 2007-ben.
- A külképviseleti honlapokon folyamatban van a lovas turisztikai site kialakítása az adott küldőterület nyelvén, és ezek pozicionálása a keresőkben. Folytatódnak a lovas újságírói tanulmányutak.
- Tervezési fázisban van az egész országra érvényes általános film, amelyet a területileg specifikus részekkel multimédiás (power point) vetítéssel lehet kiegészíteni. A prezentációkhoz konzultáció is kapcsolódna, és összeköthetők nyeremény játékkal.

3. BALATON

Turistafogadás feltételei:

A szezon meghosszabbítása szempontjából fontos lenne egész éves lovaglási lehetőséget biztosító fedett lovardák létesítése, ahol akár a gyermek és ifjúsági lovas oktatás is megoldható (akár a testnevelés órák keretein belül).

Promóció:

A Balatoni RTPI honlapja lehetőséget nyújt a Balaton régió lovas szolgáltatóinak ingyenes on-line megjelenésre. A lovas ajánlatok képekkel, leírásokkal, átlinkelési lehetőségekkel jelennek meg. Az aktív szabadidő leporelló lovas részében kizárólag az MLTSZ által minősített lovas létesítmények szerepelnek.

Emberi erőforrás:

A régióban hiányoznak a megfelelő tudással rendelkező lovas oktatók, túravezetők. Statisztikai adatok igazolják, hogy Balatonhoz érkező vendégek nagy százaléka szinte egyáltalán nem vagy csak alkalmanként lovagol. Ez mindenképpen képzett szakemberek szükségességét támasztja alá.

2005-ben a Balaton Fejlesztési Tanács, valamint a Dél-, a Közép-, és a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács közös pályázatot írt ki „Lovas turisztikai fogadóhelyek oktatói képzésének támogatására. A Veszprémi Egyetem Keszthelyi Karán 11 személy szerezte meg a lovas túravezetésre vonatkozó engedélyt.

Minőség:

A régióra jellemző a komplex szolgáltatásokat nyújtó létesítmények hiánya. Ezt mutatja a MLTSZ 2005-ös minősítése is, a régióban nem található 5 patkós minősítésű lovarda.

A lovas turizmus kapcsolata más szakmai területekkel:

A lovas turizmus, valamint a bor és gasztronómia kapcsolódása fontos, mindkettő igényes vendégkört céloz meg. Ez jó lehetőséget biztosít az aktív és passzív lovasok közös kikapcsolódására. A Balaton körüli borospincék és vendéglátóhelyek kiváló helyszínül szolgálnak a borok és ételek megköstölésére. A bor és gasztronómia a Balaton régió háttértelepüléseinek megismertetése szempontjából is fontos.

A lovas turizmus jogi környezete:

A szabad tereplovaglás lehetőségének megteremtése, megtartása elengedhetetlen a lovas turizmus fejlődése szempontjából. A Balaton-felvidéki Nemzeti Park, erdészetek, önkormányzatok, turisztikai szervezetek és a lovas szolgáltatók együttműködése szükséges ennek megvalósításához, hiszen a térség változatos domborzati viszonya, a látnivalók és természeti szépségek sokasága a tereplovaglást mindenképpen élvezetessé teszik.

PR és marketing:

A BRTPI 2007-ben a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal közös aktív kiadvány létrehozását tervezi. A regionális marketing iroda folyamatosan figyelemmel kíséri a régióban lévő lovas rendezvényeket, azokat díjakkal, kiadványok terjesztésével támogatja.

4. KÖZÉP-DUNÁNTÚL

A lovas turizmus helye a régió turizmusában, a régiós stratégiában, marketing tervben:

A régióban számtalan olyan turisztikai látványosság, attrakció, potenciális termék van, amely a lovas turizmussal kombinálható, „szigetszerűen” meg is található, de terméket kell formálni azokból. Nem hagyható figyelmen kívül a fogadóképesség kérdése sem, mely nélkül eladható termék nem képezhető.

Közel 10 olyan egyedi szolgáltatásokat nyújtó lovas park, -udvar, -panzió található (5, 4, 3 patkósak), amelyek speciális ajánlatokkal és programokkal várják a vendégeket. A régióban az alábbi turisztikai termékekkel kombinálható a lovas turizmus:

- természetjárás, ökoturizmus (Vértes Natúrpark, Velencei hegység, Móri borvidék)
- kastély- és várturizmus (sümei, csókakői várjátékok, Gorsiumi játékok, Monostori erőd, élő csatajelentek” és lovas huszár felvonulások a Mészeg-hegyen)
- rendezvényturizmus
- falusi turizmus (Kabókapusztá - kézművesség, tereplovaglás)
- borturizmus (Hétkuti Lovaspark)
- egészség- és wellness turizmus (Hétkuti Lovaspark Móron, Hasik Hotel Döbröntén, Pápa Lovas Club)
- kalandturizmus
- örökségturizmus, városlátogatás (a városokban ma már a lovas rendezvények résztvevői látványos történelmi felvonulásokat tartanak, pl. Székesfehérvár, Veszprém, Zirc, Pápa, stb.)
- vízi turizmus

A régió turizmus stratégiája kiemeli a lótenyésztési hagyományokat (Bábolna, Kisbér), a lovas turizmus színes kínálatát, valamint a kedvező – de sok helyen még kiépítendő – lovas túra lehetőségeket.

A lovas turizmus célcsoportjai a belföldi és külföldi nagyközönség, valamint a lovas szakma. Fontos feladat a hatékony marketing kommunikációs eszközök alkalmazása (honlap-fejlesztés, ismeretterjesztést elősegítő szóró ajándékok, nagyrendezvényeken való megjelenés, study-tourok szervezése, stb.), a kistérségekkel, oktatási intézményekkel, szakmai szervezetekkel való hatékonyabb együttműködés (gyakorlati képzés, továbbképzés, termékfejlesztés, stb.).

A civil kezdeményezések, lovas egyesületek, vállalkozók, a Tourinformok, illetve a KD RMI segítségével igyekeznek bekerülni a turizmus vérkeringésébe, amit a régió marketing tervében meghatározott marketingkutatói és kommunikációs akciók keretében a szolgáltatókkal, önkormányzatokkal közösen valósítanak meg.

Lovas turisztikai fejlesztési tervek a régióban (a teljesség igénye nélkül):

Móri Kistérség, Hétkuti Wellness Hotel és Lovaspark - szekerút, megépítése, borút kialakítása, táborozó helyek, fedett nyári beállók, pályák építése, szakemberképzés, rendezvények (évadnyitó „tavaszi lódobogás”, nyári Hétkuti lovasnap, bornapi lovasparádé), wellness hotelben medence felület növelése, sókamra, jégkamra, infrakabinok, új konferencia terem kialakítása, modern technikai eszközök beszerzése, minigolf kiépítése, gyógyvíz feltárása.

Sárvíz völgye - lovas szolgáltatások színvonalának növelése, díjugrató versenyek színvonalának javítása, kijelölt túraútvonalak építése, szervezett túrák kialakítása, speciális foglalkozások gyermekeknek, a lovaglás fortélyainak elsajátítása, lovaglásoktatás mozgássérülteknek, kocsikáztatás szervezett kereteken belül (utazási irodák bevonásával), fogatozás, kocsitúrák,

oktatás, lovaglás (egyéni és csoportos), terep-, vadász-, terápiás lovaglás, szállás- és étkezési lehetőségek javítása.

Gorsium Szabadtéri Múzeum és Régészeti Park Tácon - rendszeres lovas kocsis szállítás létesítése táci autóbusz megállótól a Régészeti Parkig, saját római lovas kocsi „park” beszerzése, a korábbi ifjúsági találkozók felélesztése a lovasok részvételével.

Oroszlányi Kistérség - Lovas farm vagy klubok kialakítása, szállás és étkezés, infrastruktúra javítása, lovaglőösvények kialakítása, lovas túrák szervezése, korcsoportos oktatás, lóápolás bemutatása (környezeti oktatás), sérült és kiskorú gyermekek részére pónilovakkal, kiscsikókkal való foglalkozás, nyári lovas táborok szervezése, lovas bemutatók, lovas és fogathajtó versenyek szervezése, vadászat lóhátról, lovas kocsik, fogatok, hintók bérlése.

Mezőföldi kistérség - a lótenyésztés, lovas versenyek, a fogathajtás, a szervezett lovas programok, a hobbilovaglás jó lóállomány, fedett lovardák, túraútvonalak lovas programok évtizedes hagyományain a szolgáltatások minőségének további javítása, a komplex turisztikai termékek kialakítása, bővítése. Az ifjúsági turizmus terén (Enying, Dég, Mezőszilas, Szabadhídvég), ifjúsági szállók, kempingek, erdei táborok kialakítása, sportrendezvények, kulturális animáció szervezése. A jól működő a falusi turizmus, vadász turizmus, a kerékpárturizmus fejlesztése, valamint a – Lajoskomárom, Mezőkomárom, Szabadhídvég térségben termálturizmus fejlesztése is a tervek között szerepel.

Egyesület Fejér Megye Falusi Turizmusáért - a FATOSZ és a Magyar Lovasturisztikai Szövetség együttműködési megállapodása keretében az OMÉK-en közös standon való megjelenés, specializált falusi vendéglátás kialakítása (pl. „lovasudvar-falusi szálláshely” kategória.)

Pákozdi Katonai Emlékhely - lovas rendezvények támogatása, huszár kavalkád c. rendezvény a hagyományteremtő huszár egyesületek tagjai korhű ruhában csatajelenetekkel minden év szeptember végén, huszártáborok, huszárpróba rendezvények évente többször a katonai emlékhelyen, mely során a látogatók megismerhetik a huszárok életvitelét, a tábor eseményeit, a gyakorlatozást, a ruhákat, a tartozékokat, dalokat (tárogató kíséretében).

Fehérvári Huszárok Egyesülete - a huszárokkal kapcsolatos hagyományok őrzése és nemzetközi jelentőségű találkozók szervezése (pl. a Magyar huszárok baráti találkozója és tornája) támogatással, határon átnyúló együttműködések és kapcsolati rendszerek kialakítása.

5. BUDAPEST-KÖZÉP-DUNAVIDÉK

Helyzetelemzés:

A régióban számos, komoly lovas hagyományokkal rendelkező település található, a lovas turisztikai kínálat a régióban:

- 2 kiemelt bemutatóhely (Lázár Lovaspark - Domonyvölgy; Patkó Kft. – Tök)
- 2 bemutatóhely (Apajpuszta Kft. – Apaj, Hajós Major; Kátai Csikós Puszta – Nagykáta)
- két 5 patkós (Sóskúti Lovassport Club; Tápiószentmárton Kincsem Lovaspark)
- három 4 patkós (Petneházy Lovascentrum és Huszárcsárda - Budapest-Adyliget; Stampok Szabadidőpark – Dunabogdány; V&S Lovasmajor - Tök)
- nyolc 3 patkós (Galga Lovas Klub – Galgamácsa; Rózsakúti Vadászház – Galgamácsa; Árpád Vére Lovasiskola - Gödöllő-Szarítópuszta; Babatvölgyi Lovas Központ - Gödöllő; Csikós Lovarda - Mende; Monor – Nyerges Hotel Lovasudvar; Korax Lovasklub – Ráckeve; Pegazus Lovasiskola – Zsámbék)
- kilenc 2 patkós (Akadémia Lovas Egyesület – Budapest XVII.; Esztergomi Lovasközpont; Sátorkő Kft. – Esztergom-Kertváros; Reiterhof – Isaszeg; Mathias Lovaspanzió – Kemenence-Királyháza; Pej Kft. – Kisoroszi; Deres Lovasudvar – Kistarcsa; Gátórházi Lovastanya és Fogadó – Nagykőrös; Öreg Tölgy Kastélyfogadó – Pusztazámor)
- három 1 patkós (Favorit Lovarda – Budapest XVI.; Galopp Major – Gyál; Zablakert Lovasiskola – Tahitótfalu)
- és egy nomád lovasszolgáltató (Nomád Kft. – Tahitótfalu).
- a fenti 30 létesítményen kívül még 18 településen van lovas létesítmény.

A lovagláson felüli szolgáltatáskínálat:

- Lovasoktatás: Apaj, Budapest-Petneházy Lovasctr., Budapest-Rákoskeresztúr, Budapest-Rákosszentmihály, Dunabogdány, Esztergom, Esztergom-Kertváros, Galgamácsa, Gödöllő, Gyál, Isaszeg, Kisoroszi, Kistarcsa, Mende, Monor, Nagykőrös, Pusztazámor, Ráckeve, Sóskút, Tahitótfalu, Tápiószentmárton, Tök, Zsámbék;
- Gyógylovagoltatás: Budapest-Petneházy Lovascentrum, Monor, Nagykőrös, Tahitótfalu;
- Méneslátogatás: Esztergom, Tápiószentmárton, Tök;
- Fogatozás: Apaj, Budapest-Petneházy Lovasctr., Domonyvölgy, Dunabogdány, Galgamácsa, Gödöllő, Kisoroszi, Mende, Nagykáta, Nagykőrös, Ráckeve, Sóskút, Tahitótfalu, Tápiószentmárton, Tök;
- Lovasbemutató: Apaj, Budapest-Petneházy Lovascentrum, Domonyvölgy, Galgamácsa, Gödöllő, Kisoroszi, Nagykáta, Nagykőrös, Sóskút, Tahitótfalu, Tápiószentmárton, Tök;
- Fedeles lovarda: Dunabogdány, Galgamácsa, Gödöllő, Ráckeve, Sóskút, Tápiószentmárton, Tök.
- Terep- és túralovaglás: Apaj, Budapest-Petneházy Lovascentrum, Budapest-Rákosszentmihály, Dunabogdány, Esztergom, Galgamácsa, Gödöllő, Gyál, Isaszeg, Kemenence, Kistarcsa, Mende, Pusztazámor, Ráckeve, Sóskút, Tahitótfalu, Tápiószentmárton, Tök, Zsámbék;
- Vadászlovaglás: Apaj, Galgamácsa, Gödöllő, Isaszeg, Tahitótfalu;
- Díjlovaglás: Apaj, Bp.-Rákoskeresztúr, Esztergom-Kertváros, Galgamácsa, Gödöllő, Kisoroszi, Monor, Sóskút, Tápiószentmárton, Tök, Zsámbék;
- Díjugratás: Apaj, Bp.-Rákoskeresztúr, Dunabogdány, Esztergom, Esztergom-Kertváros, Galgamácsa, Gödöllő, Isaszeg, Kisoroszi, Kistarcsa, Mende, Nagykőrös, Ráckeve, Sóskút, Tápiószentmárton, Tök;
- Military: Gödöllő, Kistarcsa;
- Lovastornászat (voltizs): Ráckeve, Sóskút;

- Távlovaglás: Dunabogdány, Galgamácsa, Tahitótfalu;
- Fogathajtás: Domonyvölgy, Galgamácsa, Kemence, Mende, Nagykőrös, Tápiószentmárton, Tök;
- Lovasverseny: Budapest-Rákoskeresztúr, Esztergom, Galgamácsa, Gödöllő, Isaszeg, Monor, Nagykőrös, Ráckeve, Sósút, Tápiószentmárton, Tök;

Fejlesztési célok és feladatok:

- Szálláshely és éttermi fejlesztés van folyamatban a Lázár Lovasparkban és a tápiószentmártoni Kincsem Lovasparkban.
- A régiót érintő három **lovastúra-útvonal** (a Palócföldi Lovastúra, Árpád Lovastúra, Kiskun Lovastúra) mellett újabb **egyedi és csoportos, vezetett, illetve önvezetési túraajánlatok** kidolgozása szükséges különböző nehézségi fokozatok, hosszúság és időtartam szerint. A lovastúra-útvonalak mentén 20-30 km-enként szükséges turistafogadó állomásokat és fedeles lovardákat létesíteni a lovak „rekreációjához” szükséges szakemberek közreműködésével.
- Hosszabb **csillagtúrákat** az alföldi központokhoz (Apaj, Nagykőrös, Ráckeve, Tápiószentmárton) kapcsolódva lehet kialakítani, a régió északi és északnyugati területei (pl. a Duna-Ipoly Nemzeti Park területe) a **tereplovaglás** fejlesztésének lehetséges színterei, **távlovaglásra** a Dunakanyarban (Dunabogdány, Tahitótfalu) és a Gödöllői-dombvidéken (Galgamácsa) van lehetőség. A fejlesztésének előfeltétele az érintett vállalkozók összefogásának ösztönzése, támogatása.
- További fejlesztési lehetőségeket jelent **sportlovaglás**: díjlovaglás, díjugratás, akadályversenyek stb. Egyedinek számít a régióban a háromnapos lovasverseny (military), valamint a lovas torna (voltige, vagy „voltizs”).
- A **fogathajtás** a dél- és kelet-pest megyei területeket (Cegléd-Nagykőrös környékét és a Tápió-mentét) kapcsolja be a régió turisztikai vérkeringésébe, egyaránt népszerű a kettes és a négyes fogat, valamint a póniló (Galgamácsa, Nagykőrös), a lovas turizmus évében (2007) kiemelkedő szerephez juthat a kocséri Póni Derby.
- A frekvenciát, kiépültebb lovas turisztikai szolgáltatókra jellemző a **csikósbemutató** (Apaj, Domonyvölgy, Tápiószentmárton stb.) egyedi attrakció, amit a külföldi vendég máshol nem láthat. Ehhez szükséges az átlagosnál szakavatottabb vendéglátó háttér, pedagógiai érzék és kiemelkedő idegennyelv-ismeret.
- A **gyógy-lovagoltatás** feltétele a jól képzett gyógy-lovas szakemberek szerződtetése. A gyógy-lovagoltatás költségeinek optimalizálása érdekében a föl kell vetni, hogy – hasonlóan a termálkúrához, gyögymasszázshoz és egyéb gyógyterápiákhoz – a gyógy-lovaglás költségeit is támogassa a társadalombiztosítás.

Marketing feladatok:

A régió egyedi lovas turisztikai terméke Budapesten a Kincsem park, ahol élményt nyújtó lóversenyre lehet járni, és kívánságra csoportoknak egyedi lóversenyeket is szerveznek, ez a program kiemelkedő incentive program. Belföldön és külföldön egyaránt jól értékesíthető a póni lovaglás. 2007-ben nemzeti parkok, világörökségi helyszínek bejárásával, lovas programok felfedezésével iskolai versenyre kerül sor. A vetélkedő díjait a régió vállalkozói adják össze.

Értékesítés:

A lovas turisztikai szolgáltatók gyakran párhuzamos értékesítő tevékenysége gyakran meglehetősen elavult módszerekkel valósul meg. Szükség van egy központi lovas honlap elkészítésére, foglalási lehetőséggel, így szélesebb információt kaphatna az érdeklődő, és azonnal be is foglalhatná a kiválasztott objektumot.

6-7. ÉSZAK-MAGYARORSZÁG ÉS ÉSZAK-ALFÖLD

Az észak-magyarországi és észak-alföldi régiókban a lovas turisztikai kínálat növelésére, a kapacitások fejlesztésére a piac által igazolható igény, és megvalósíthatósági lehetőség prognosztizálható.

Az Észak-Magyarországi régió turizmusfejlesztési stratégiája 2007-13. közötti időszakban az aktív turizmus keretében lovas bázisok fejlesztését tűzi ki célul. Ezzel összhangban van a lovas turizmus fejlesztésére vonatkozó tanulmány, amely a következő pontokban foglalja össze a két régióban megoldandó feladatokat:

1. A lovak szakszerű kiképzése, regisztrációja, alkalmassági vizsgáiknak letétele.
2. A régió számára szükséges lovas turisztikai lovas oktatók megjelölt helyen történő kiképzése, felkészítése (30-40 fő).
3. A meglévő lovas bázisok fogadóképességének javítása, néhány új fogadóháza vállalkozói alapon, pályázati rendszerben támogatással történő kialakítása.
4. A meglévő minőségi szolgáltatások piacra vitelének megszervezése. Új termékek: erdei iskola, életmódtáborok, fogattúrák kialakítása, bevezetése (próbaüzemeltetése).
5. A védjegyrendszer bevezetése.
6. A rendszer bemutatása a külföldi és belföldi utazásszervezőknek, szaksajtónak.
7. Megjelenés a tavaszi, nemzetközi és hazai kiállításokon.
8. Informatikai rendszer kiépítésének megindítása.
9. A hálózatot működtető szervezet létrehozása, működési feltételeinek biztosítása.

A tanulmány és mellékletei alapul szolgálhatnak egy működőképes és fenntartható lovas turisztikai hálózat létrehozásához, valamint támpontot ad a kiírt és kiírandó pályázatokhoz, melyek a lovas turizmus infrastrukturális fejlesztésére irányulnak.

(a tanulmány és mellékletei letölthetők a www.nordtur.hu régiós turisztikai portál szakmai hírek oldaláról)

A termékfejlesztési program céljai és várható eredményei:

- A régió turisztikai bevétele növekedik a lovas turizmus révén.
- Fokozódik a belföldi piac kiépítettsége, valamint a lovas turisztikai szolgáltatások iránt potenciálisan érdeklődő külföldi lovas vendégek figyelmé a két régió iránt.
- Egyes termékcsoporthoz (pl. lovas túra) nő a magas fajlagos költségű vendégek száma, más termékcsoporthoz – pl. iskolai gyermeklovaglás – nő a tömegértékesítés.
- A turisztikai szezon kitolódik, a fedeles lovardákkal rendelkező létesítmények száma emelkedik.
- Kialakul egy valós piaci igényeknek megfelelő lovas turisztikai termékcsaláddal rendelkező, hálózatszerűen, közel azonos minőségi normák szerint működő, szabályozott lovas turisztikai szolgáltató rendszer.
- Pozitívan alakul a vendégek által a két régióról alkotott kép, javul a vidéki térség imázsa.
- Fokozódik a vidéki térség/kistérség fellendülése (munkahelyteremtés, térségi szintű bevétel növekedés)
- Ráirányul a figyelem a két régió egyéb gazdasági, turisztikai értékeire.
- Kedvezően változik a lakosság életmódja.

8. DÉL-ALFÖLD

Javasolt fejlesztések:

- A lovas tanyák szolgáltatásainak fejlesztése mellett a terápiás lovaglás a gyógy- és termál-fürdőkhez közeli lovas tanyák esetén kiemelten támogatandó. Fontos feladat a tevékenységek finanszírozási oldalának megteremtése megvizsgálva a társadalom-biztosítási és a mezőgazdasági és vidékfejlesztési források igénybevételeének lehetőségét.
- Az emberi erőforrások fejlesztése keretében a lovagláshoz, lótenyésztéshez szükséges eszközök készítéséhez kapcsolódó szakmák (kovács, bognár, szijgyártó) oktatása, „fel-élesztése” szükséges, aminek a régióban komoly hagyományai vannak.
- További lovas túraútvonalak kijelölése indokolt.
- A hagyományőrző lovas programok (honfoglalás kori hagyományokat ápoló programok, huszárbandériumok, lovas íjászat) nagyobb támogatás esetén jelentősebb vonzerőként szerepelhetnének a régió kínálatában.

Marketing:

- Lovas rendezvények és westernfarmok promóciójának nagyobb támogatása lenne indokolt.
- Az ifjúsági korcsoportnak szánt kiadványokban hangsúlyosan kellene szerepelnie a lovas ajánlatoknak.
- Célszerű lenne lovas rendezvénynaptár kiadása is.

Szervezeti keretek:

- Minden régióban egy-egy regionális lovas klaszter létrehozása lenne szükséges.

9. TISZA-TÓ

Kapcsolódás a stratégiai célokhoz:

Az egyedi természeti adottságokra épülő turisztikai formák fokozott gazdasági jelentőségének elismertetése, szakmailag megalapozott és fenntartható mértékű fejlesztése, minőségi színvonalának javítása, illetve a turizmus a lakosság számára hosszú távú alternatív bevételi forrás, mint stratégiai célokhoz egyaránt kapcsolódik.

Célkitűzés:

A lovas turizmus a régió vezető turisztikai termékeinek (ökoturizmus, vízi és vízparti aktív turizmus) remek kiegészítő elemévé válhat.

Indoklás:

Magyarország lovas hagyományai, a kiépült lovas bázisok, a meglévő lóállomány, a képzett szakemberek, valamint a kitűnő környezeti feltételek alapos lehetőséget kínálnak a lovas turizmus fejlesztésére. A Hortobágyon működő vállalkozások hatékonyabb működését szolgálhatja komplex csomagok létrehozása.

A lovas fogadók lovardák szolgáltatásai más turisztikai ágazat háttéréül is szolgálhatnak. Az ökoturizmus és a lovas turizmus jól illeszkednek egymáshoz, a vízi életterek csónakos bemutatásához hasonlóan a szárazföldi élőhelyek bemutatásához a lovas szolgáltatók tudnának jól kapcsolódni. Az intézkedés jelentős szerepet játszhat a turisztikai szezon meghosszabbításában, és a régió perifériális fekvésű településeinek a turizmusba való integrálásában.

Fejlesztési javaslatok:

- Lovas fogadók hálózatának kialakítása
- Lovas túra útvonalak kialakítása
- Oktatóbázisok létesítése
- A lovas turizmus komplex fejlesztésbe kapcsolása
- A lovas turizmus háttérének fejlesztése (lótartás támogatása)

4. MELLÉKLETEK

4. 1. A MAGYAR TURIZMUS ZRT. TÁJÉKOZTATÓJA A MAGYAR LAKOSSÁG UTAZÁSI SZOKÁSAI ÉS A MAGYAR TURIZMUS ZRT. BEL- FÖLDI MARKETINGTEVÉKENYSÉGE C. PREZENTÁCIÓHOZ

A magyar lakosság utazási szokásairól a Magyar Turizmus Zrt. éves gyakorisággal végez kutatást. A 2005 decemberében végzett felmérés a 2004. december eleje és 2005. november vége között megvalósult egy- és többnapos utazásokat és a többnapos utazások közül legfontosabbnak ítélt főutazásokat vizsgálta.

2005-ben minden 100 háztartásból 79 részt vett a turizmusban (2004-ben 75%) vagyis tett legalább egy, egy- vagy többnapos, belföldi vagy külföldi utazást. A háztartások 18%-a csak egynapos, 14%-a csak többnapos, 47%-a egy- és többnapos utazáson is részt vett.

A magyar háztartások utazási aktivitása (részvételi arány a háztartások százalékában)

Belföldi	Külföldi
Egynapos utazáson	
62,4%	7,4%
Többnapos utazáson	
49,4%	22,7%
Főutazáson	
26,1%	16,9%

Forrás: Magyar Turizmus Zrt.

A magyar lakosság turisztikai fogyasztását tekintve a belföldi utazások jóval nagyobb szerepet töltenek be, mint a külföldiek.

Belföldi turizmus

Egynapos utazások

➤ 2005-ben minden 100 háztartásból 62 részt vett egynapos belföldi utazáson 2004 decembere és 2005 novembere között a magyar háztartások 64,9%-a vett részt egynapos utazáson, azaz kiránduláson. A kirándulók 88,7%-a csak belföldi kirándulást tett. Csak külföldre a háztartások 3,9%-a kirándult, míg 7,4% belföldön és külföldön is járt. Belföldi kiránduláson a háztartások 62,4%-a vett részt.

➤ A kirándulók jellemzően magyarországi úti célokat kerestek fel, a legnépszerűbb a Budapest-Közép-Dunavidék régió volt.

Egy magyar háztartás a vizsgált időszakban átlagosan 3,4 alkalommal kirándult belföldön. A belföldi kirándulások legkedveltebb úti céljai a Budapest-Közép-Dunavidék (17,6%), a Dél-Dunántúl (16,8%) és az Észak-Magyarország (14,8%), valamint a Balaton (14,0%) turisztikai régiók voltak.

A motivációk közül kiemelkedik a rokonok és ismerősök felkeresése (23,8%), a vízparti kirándulás (17,2%) és a vásárlás (12,0%). Egy belföldi kiránduláson átlagosan 2,07 fő vett részt. A belföldi kirándulások többsége a nyári hónapokra esett, ekkor bonyolították le a belföldi

kirándulások 49,8%-át, a téli hónapokban viszont szinte egyáltalán nem kirándultak a magyar háztartások.

A kiránduláson részt vevők 31,5%-a gyűjt a kirándulás előtt vagy közben turisztikai információt. A belföldi kirándulások esetében a legnépszerűbb információforrások a prospektusok (38,3%), az internet (36,6%) és korábban ott járt ismerősök tapasztalatai (36,2%).

Többnapos utazások

➤ 2005-ben minden 100 háztartásból 61 vett részt többnapos utazáson, amelyek 81,5%-ának úti célja Magyarország volt.

2004 decembere és 2005 novembere között a magyar háztartások 60,8%-a vett részt többnapos utazáson. Az utazók 62,5%-a csak belföldi utazáson vett részt, 19,0% belföldön és külföldön is járt, csak külföldre pedig 18,5% utazott. Belföldi többnapos utazáson minden második háztartás vett részt.

➤ Többnapos utazásaink legkedveltebb desztinációja továbbra is a Balaton. Egy belföldre utazó háztartás átlagosan 2,7 utazáson vett részt, ami az összes magyar háztartásra vetítve 2,59 utazást jelent háztartásonként. A belföldi utazások legkedveltebb úti céljai a Balaton (24,8%) és a Budapest-Közép-Dunavidék (22,1%) turisztikai régiók voltak.

A belföldi utazáson részt vevők motivációi közül kiemelkedik a rokonok és ismerősök felkeresése (36,9%), a vízparti üdülés (18,6%) és a saját nyaraló, második otthon felkeresése (11,3%). A belföldi utazások között az 1-3 éjszakásak, azaz a hétvégi utazások dominálnak. A belföldi utazások átlagos hossza 4,45 éjszaka volt. Az utazások többsége (41,4%) július-augusztusra esett.

Az utazók 48,7%-a gyűjt az utazás előtt vagy közben turisztikai információt. A belföldi utazások esetében a legfontosabb turisztikai információforrások a korábban ott járt ismerősök (45,0%), az internet (41,1%), a térképek (40,9%) és a prospektusok (40,5%).

Főutazások

➤ Az év legfontosabb utazását 100 magyarból 61 Magyarországon tölti, a többség (39,6%) a Balatonnál.

2004. december eleje és 2005. november vége között a magyar háztartások 43,0%-ában, az utazáson részt vevő háztartások 71,3%-ában fordult elő főutazás, azaz olyan utazás, amelyet a háztartás tagjai valamilyen szempont alapján a legfontosabbnak tartottak az egész évben lebonyolított utazások közül. A főutazások 60,7%-a belföldi, 39,3%-a külföldi volt.

A belföldi főutazások legnépszerűbb desztinációja a Balaton (39,6%) volt. A második leggyakoribb úti célt, az Észak-Magyarország (13,5%) turisztikai régiót a Budapest-Közép-Dunavidék (9,4%) régió követte.

A belföldi főutazáson részt vevők leggyakoribb motivációja a vízparti üdülés (39,6%) volt, ezt az ismerősök, rokonok felkeresése (29,8%) követte. A harmadik helyen a hegyvidéki üdülés található 9,7%-os részesedéssel. A belföldi főutazásokon átlagosan 2,47 fő vett részt. A legtöbben augusztusban mentek főutazásra, az utazók 39,3%-a tett így. A válaszadók átlagosan 5,37 éjszakát töltöttek otthonuktól távol belföldi főutazásuk során.

A külföldi utazásokkal szemben a belföldi utazások során alacsonyabb a turisztikai információt gyűjtők aránya, aminek hátterében - többek között - az egy-egy turisztikai régióba visszatérők magas aránya áll. A főutazás előtt az utazók 29,5%-a gyűjtött turisztikai információt.

7,9% az utazás előtt és közben is, 18,1% csak az utazás előtt, 3,5% csak az utazás közben tájékozódott. Az információt gyűjtők prospektusokból (44,0%), korábban ott járt ismerősöktől (43,4%) és térképekből (34,0%) tájékozódtak a leggyakrabban. Az elmúlt években a legmarkánsabb változás az internet használat területén történt: míg 2001-ben a belföldi főutazás esetében a világháló használata 1%-ot mutatott, 2005-ben ez az arány 30%-ra emelkedett.

Az utazási irodák szerepe a belföldi utazások szervezésében alacsony és folyamatosan csökken: 2005-ben az utazásközvetítők a belföldi főutazások 5%-ának szervezésében vettek részt.

Belföldi főutazásaikkal a válaszadók rendkívül elégedettek voltak, az 1-től 5-ig terjedő skálán a vizsgált szempontok az ár és minőség összhangja kivételével (3,93) mindegyike 4 feletti átlagosztályzatot kapott.

2005-ben a belföldi turizmus a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján is igen kedvezően alakult.

- A kereskedelmi szálláshelyeken 3,5 millió magyar vendég 8,7 millió vendégéjszakát töltött el. A vendégek száma 5,3%-kal, a vendégéjszakák száma 3,5%-kal növekedett a 2004. évhez képest.
- A kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalom alapján a legnépszerűbb turisztikai régió a Balaton volt, a dobogó második helyén a Budapest-Közép-Dunavidék áll, a bronzérmet az Észak-Magyarország régió szerezte meg. E három régió a vendégéjszakák több mint felét mondhatta magáénak.
- A vendégéjszakák csaknem 45%-a a három nyári hónapban realizálódott.
- A vendégéjszakák számában bekövetkezett növekedés a Balaton (+174 ezer vendégéjszaka), a Közép-Dunántúl (+94 ezer) és a Dél-Alföld (+78 ezer) régióknak, illetve a július (+74 ezer) és március (+73 ezer) hónapoknak köszönhető.
- A magyar vendégek átlagosan 2,5 éjszakát töltöttek a kereskedelmi szálláshelyeken.
- Minden tíz belföldi vendégéjszakából hatot szállodákban regisztráltak. A magasabb minőségű szolgáltatások iránti kereslet dinamikus bővülését jelzi, hogy a magasabb kategóriájú szálláshelyek vendégforgalma az átlagosnál jóval kedvezőbben alakult.
- A belföldi turizmus népszerűségének növekedéséhez jelentősen hozzájárul az üdülési csekk népszerűsége. A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány adatai szerint 2005-ben közvetlenül 12 milliárd forint értékben bocsátottak ki üdülési csekket.

Kiutazó turizmus

Egynapos utazások

➤ A külföldi kirándulások legnépszerűbb úti célja Ausztria

A kiránduláson részt vevő háztartások 11,3%-a tett külföldi kirándulást. A külföldi kiránduláson részt vevő háztartások átlagosan két külföldi kiránduláson vettek részt. A külföldi kirándulások legkedveltebb desztinációi Ausztria (57,7%), Szlovákia (15,1%) és Románia (11,4%) voltak.

A külföldi kirándulások fő motivációi közül kiemelkedik a városlátogatás (29,4%), a vásárlás (22,5%) és a rokonok és ismerősök felkeresése (16,4%). Egy kiránduláson átlagosan 1,7 fő vett részt. A külföldi kirándulások időpontjának eloszlása egyenletesebb, mint a belföldiekénél tapasztalt: a külföldi kirándulások aránya (15,1%) májusban volt a legmagasabb.

A külföldi kirándulások esetében elsősorban az útikönyveket (55,1%) és a korábban ott járt ismerősök tapasztalatát (50,0%), valamint a prospektusokat (43,2%) hívták segítségül. Az internetről 42% tájékozódott.

Többnapos utazások

➤ 100 magyar háztartás közül 23 vesz rész többnapos külföldi utazáson

➤ A többnapos utazások legnépszerűbb desztinációja Ausztria

A külföldi utazáson részt vevő háztartás átlagosan 1,46 utazást tett a vizsgált időszakban. A külföldi utazások legnépszerűbb desztinációi Ausztria (19,2%), Olaszország (9,4%) és Horvátország (9,0%) voltak. Az Európán kívüli utazások aránya 11,3%-ot tett ki.

A külföldi utazások fő motivációi közül kiemelkedik a vízparti üdülés (28,1%), a rokonok, ismerősök felkeresése (15,1%), a városlátogatás (13,8%) és a hegyvidéki üdülés (11,4%). Egy utazáson átlagosan 1,95 fő vett részt. A külföldi utazások között az egyhetes utazások domináltak, az utak fele 4-7 éjszakás volt. A külföldi utazások időtartama 6,95 éjszaka volt. A külföldi utazások többségét július (21,8%) - augusztusban (28,5%) bonyolították le, a téli hónapokra az utazások kevesebb, mint 10%-a (9,7%) esett.

A külföldi utazások esetében a legfontosabb turisztikai információforrások a prospektusok (52,7%), az internet (52,1%) és a korábban ott járt ismerősök tapasztalata (50,3%).

Főutazások

➤ Az év legfontosabb utazását 100 magyarból 39 tölti külföldön

➤ A legnépszerűbb desztináció Horvátország volt

A főutazásukat külföldön töltők által leggyakrabban említett úti cél Horvátország (15,3%) volt. Olaszországot a második (13,4%), Ausztriát (11,8%) és Bulgáriát (6,2%) a harmadik, illetve negyedik helyen említették. Az Európán kívüli főutazások részesedése 15,3% volt.

A külföldi főutazások leggyakoribb motivációja a vízparti üdülés (43,5%) volt, ezt a városlátogatás (15,2%) és az ismerősök, rokonok felkeresése (11,5%) követte. A külföldi főutazásokon átlagosan 2,15 fő vett részt. A legtöbben augusztusban vettek részt főutazáson, az utazók 36,4%-a tett így. A válaszadók harmada (30,3%-a) nem a nyári hónapokat választotta főutazásának időpontjaként. A válaszadók átlagosan 8,28 éjszakát töltöttek külföldi főutazással.

Az internet utazás megszervezésében betöltött szerepére külön is rákérdeztünk. Kifejezetten az utazás megszervezéséhez kapcsolódó információgyűjtésre az utazó háztartások 23,3%-a használta az internetet. Foglalásra 8,5% alkalmazta, míg 2,5% fizetett is interneten keresztül, miközben utazásait szervezte.

Forrás: Magyar Turizmus Zrt., *A magyar lakosság utazási szokásai, 2005* c. kutatás, készítette a M.Á.S.T. Piac- és Közvéleménykutató Társaság

További információk: Magyar Turizmus Zrt.

Kommunikációs Iroda

Tel.: 488-8748

Fax.: 488-8600

E-mail: pr@hungarytourism.hu

Internet: www.itthon.hu

4. 2. Egyéb statisztikai adatok

A Szonda Ipsos által készített statisztikák igen kedvező trendeket vázolnak fel a lovaglás jövőjét tekintve:

A **fiatalok** körében a legnagyobb érdeklődést kiváltó aktív üdülési forma a kirándulás, a természetjárás: 78%-uk nevezte meg kedvelt utazási és időtöltési tevékenységként. Ezt a kerékpározás követi, amely a megkérdezettek 56%-át érdekli. A vízi sportok iránt 50%, a *lovaglás iránt 29% mutat érdeklődést*. Legkevésbé a golf érdekli a fiatalokat, 9%-nyian vonzódnak iránta.

Az érdeklődés leginkább a természetjárás, kirándulás és a kerékpározás esetében jár együtt a tevékenység gyakorlásával. A természetjárás iránt érdeklődők aktívabbak a legnagyobb arányban, 39%-uk szokott rendszeresen kirándulni. A kerékpározás kedvelőinek 31%-a rendszeresen gyakorolja hobbiját, míg a szezonális jellegű vízi sportok szerelmeseinek csak 23%-a üzi gyakran tevékenységét. A költségigényesnek nevezhető *lovaglás* az iránta érdeklődők *16%-ánál rendszeres tevékenység*, míg a golfozás ennél a korosztálynál kizárólag alkalmasszerűen gyakorolt tevékenység.

A válaszolók többsége szerint hazánkban jó lehetőségek vannak az aktív üdülésre. A természetjárás, kirándulás lehetőségeit ítélték a legkedvezőbbben: 94% szerint nagyon jó lehetőségek vannak Magyarországon a természetjárásra, kirándulásra. A kerékpárosok is nagyon elégedettek, 81%-uk megfelelő körülményeket talál a kerékpártúrákhoz. A vízi sport és a *lovaglási lehetőségekről* is hasonlóan jó vélemények születtek: 66 illetve 64% *pozitív véleményt* adott a hazai helyzetről. A golf iránt érdeklődők közül többen – a megkérdezettek fele – vélik úgy, hogy nincsenek jó lehetőségek Magyarországon, mint akik kedvezően nyilatkoztak ezzel kapcsolatban (25%).

Lovagolni rendszeresen 16%, alkalmanként 40% szokott, az utóbbi adat alapján feltehető – csakúgy, mint a vízi sportok esetében – hogy a lakóhelytől távolabbi, elsősorban turisztikai és nem egyszerűen szabadidős aktivitásról van szó. *A lovaglás iránt érdeklődők 44%-a egyáltalán nem szokott lovagolni*, ez feltételezhetően annak is köszönhető, hogy a lovaglás meglehetősen költségigényes.

A magyar **felnőtt lakosság** körében a legnagyobb érdeklődést kiváltó aktív üdülési forma a kirándulás, a természetjárás: 73%-uk nevezte meg kedvelt utazási és időtöltési tevékenységként. Ezt a kerékpározás követi, amely a megkérdezettek 43%-át érdekli. A vízi sportok iránt 30%, a *lovaglás iránt 21% mutat érdeklődést*. Legkevésbé a golf érdekli a megkérdezetteket, 7%-nyian vonzódnak iránta.

Az érdeklődés leginkább a természetjárás, kirándulás esetében jár együtt a tevékenységgel. A természetjárás iránt érdeklődők aktívabbak a legnagyobb arányban, 34%-uk rendszeresen kirándulni. A kerékpározás kedvelőinek 23%-a rendszeresen gyakorolja hobbiját, míg a szezonális jellegű vízi sportok szerelmeseinek csak 15%-a üzi gyakran tevékenységét. A költségigényesnek nevezhető *lovaglás* az iránta érdeklődők *9%-ánál rendszeres tevékenység*, míg a golfozásnál 2% ez az arány.

A válaszolók többsége szerint hazánkban jó lehetőségek vannak az aktív üdülésre. A természetjárás, kirándulás lehetőségeit ítélték a legkedvezőbbben: 96 % szerint nagyon jó lehetőségek vannak Magyarországon a természetjárásra, kirándulásra. A kerékpárosok is elégedettek, 73%-uk megfelelő körülményeket talál a kerékpártúrákhoz. A *lovaglási- és vízi sport lehetőségekről* is hasonlóan jó vélemények születtek. 72 illetve 64% *pozitív véleményt* adott a hazai

helyzetről. A golf iránt érdeklődők közül többen - négytizednyien - vélik úgy, hogy nincsenek jó lehetőségek Magyarországon, mint akik kedvezően nyilatkoztak ezzel kapcsolatban (29%).

A vízi sportok és a *lovaglás* iránt a fiatalok az átlagosnál jobban érdeklődnek, míg a 60 év felettiek szinte alig. Ugyanakkor nem mondhatjuk, hogy az életkor emelkedésével egyértelműen csökkenne az érdeklődés, hiszen a 40-49 év közöttiek a legfiatalabbakéhoz hasonló mértékű vonzást jelent ez a két üdülési forma. Közös vonás, hogy a férfiak valamint az érettségizettek és a diplomások körében ezek az aktív üdülési tevékenységek fontosabbnak nevezhetők. A vízi sportoknál még azt a sajátosságot is érzékelhetjük, hogy a fővárosiak vonzódása erőteljesebb, mint a vidékieké.

A lovaglás iránt érdeklődők között is 57% egyáltalán nem szokott lovagolni, ez feltételezhetően annak is köszönhető, hogy a lovaglás meglehetősen költségigényes. Az érdeklődők 33%-a alkalmanként, míg rendszeresen mindössze 9% lovagol. Az átlagnál rendszeresebben lovagolnak a fiatalok és a nagyvárosiak.

A táblázatok és az azokban levő adatok összehasonlíthatósága miatt a vizsgált lovas tevékenységek adatai mellett a vízi turizmusra vonatkozó táblázatok is megtalálhatók.

A 14-25 ÉVES FIATALOK VÉLEMÉNYE AZ AKTÍV ÜDÜLÉSI ÉS KULTURÁLIS TEVÉKENYSÉGEKRŐL¹

Mennyire érdekli Önt a lovaglás, mint üdülés közbeni tevékenység?
(válaszok százalékos megoszlása, N=500)

	nagyon érdekli	érdekli	is-is	nem érdekli	egyál- talan nem érdekli	nem tudja, válasz- hiány	átlag- érték (1,5)
A kérdezett neme							
férfi	16	7	21	17	39		2,4
nő	20	17	21	15	26	1	2,9
A kérdezett életkora							
14-16 éves	21	7	22	22	27	1	2,7
17-19 éves	20	15	16	19	30		2,8
20-22 éves	18	10	18	11	42	1	2,5
23-25 éves	12	13	28	16	31		2,6
Iskolai végzettsége							
alapfokú	19	9	18	22	32		2,6
középfokú	17	13	23	13	34		2,6
felsőfokú	15	23	23	15	24		3
A lakóhely típusa							
Budapest	18	12	19	19	32		2,7
nagyváros	15	7	25	16	37		2,4
város	24	13	18	13	32		2,8
község	14	13	24	15	34		2,6
összesen	17	12	21	16	34		2,6

¹ Szonda Ipsos, 2000. augusztus

Mennyire érdeklik Önt a vízi sportok, mint üdülés közbeni tevékenységek?
(válaszok százalékos megoszlása, N=500)

	nagyon érdekli	érdekli	is-is	nem érdekli	egyáltalán nem érdekli	nem tudja, válaszhiány	átlagérték (1,5)
A kérdezett neme							
férfi	21	33	26	11	9		3,5
nő	23	22	27	16	12		3,3
A kérdezett életkora							
14-16 éves	27	27	23	12	10	1	3,5
17-19 éves	32	24	20	17	7		3,5
20-22 éves	12	36	29	12	11		3,8
23-25 éves	23	22	30	10	14	1	3,3
Iskolai végzettsége							
alapfokú	26	31	20	10	13		3,5
középfokú	20	26	30	15	9		3,3
felsőfokú	17	42	33	8			3,7
A lakóhely típusa							
Budapest	21	35	31	7	6		3,6
nagyváros	16	24	26	23	11		3,1
város	29	24	22	13	12		3,4
község	22	27	26	12	14		3,3
összesen	22	28	26	13	11	0	3,4

Milyen gyakran szoktak lovagolni?

(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=146)

	rendsze- resen	alkalman- ként	szinte egyálta- lán nem
A kérdezett neme			
férfi	25	35	40
nő	11	44	45
A kérdezett életkora			
14-16 éves	15	40	45
17-19 éves	7	42	51
20-22 éves	23	35	42
23-25 éves	16	47	37
Iskolai végzettsége			
alapfokú	14	49	37
középfokú	18	36	46
felsőfokú		50	50
A lakóhely típusa			
Budapest	14	47	39
nagyváros	16	32	52
város	12	43	45
község	21	36	43
összesen	16	40	44

Milyen gyakran szoktak vízi sportokat űzni?
 (válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekelnek a vízi sportok
 N=252)

	rendszeresen	alkalmanként	szinte egyáltalán nem
A kérdezett neme			
férfi	23	62	15
nő	22	61	17
A kérdezett életkora			
14-16 éves	23	63	14
17-19 éves	28	52	20
20-22 éves	25	65	10
23-25 éves	16	66	18
Iskolai végzettsége			
alapfokú	20	57	23
középfokú	24	65	10
felsőfokú	25	63	12
A lakóhely típusa			
Budapest	26	65	9
nagyváros	25	64	11
város	23	57	20
község	18	61	20
összesen	23	62	15

A FELNŐTT LAKOSSÁG VÉLEMÉNYE AZ AKTÍV ÜDÜLÉSI ÉS KULTURÁLIS TEVÉKENYSÉGEKRŐL²

Mennyire érdekli Önt a lovaglás, mint üdülés közbeni tevékenység?
(válaszok százalékos megoszlása, N=998)

	nagyon érdekli	érdekli	is-is	nem érdekli	egyál- talan nem érdekli	nem tudja, válasz- hiány	átlag- érték
A kérdezett neme							
férfi	12,4	9,6	17,1	13,2	47,2	0,4	2,3
nő	10,9	7,5	10,0	9,0	62,1	0,4	2
A kérdezett életkora							
18-29 éves	17,6	12,9	19,7	13,7	36,1		2,6
30-39 éves	9,9	6,9	16,8	17,8	47,5	1,0	2,1
40-49 éves	13,7	14,3	14,3	9,9	47,8		2,4
50-59 éves	8,4	6,4	10,0	6,8	67,6	0,8	1,8
60 feletti	8,0	1,3	2,0	5,3	83,3		1,5
Iskolai végzettsége							
alapfokú	9,3	7,1	10,0	8,9	64,2	0,4	1,9
középfokú	13,8	9,8	17,7	13,2	45,1	0,5	2,3
felsőfokú	12,0	9,3	9,3	11,1	58,3		2,1
A lakóhely típusa							
Budapest	15,4	8,7	7,7	11,3	56,9		2,1
nagyváros	6,1	5,5	12,2	17,1	59,1		1,8
város	12,0	7,2	12,0	10,8	57,4	0,8	2,1
község	11,6	10,6	17,5	8,5	51,3	0,5	2,2
összesen	11,5	8,5	13,3	11,0	55,2	0,4	2,1

² Szonda Ipsos, 2000. július

Mennyire érdeklik Önt a vízi sportok, mint üdülés közbeni tevékenységek?
(válaszok százalékos megoszlása, N=998)

	nagyon érdekli	érdekli	is-is	nem érdekli	egyáltalán nem érdekli	átlagérték
A kérdezett neme						
férfi	18,0	19,5	24,2	13,7	24,6	2,9
nő	11,1	12,5	15,5	14,5	46,4	2,3
A kérdezett életkora						
18-29 éves	20,5	20,9	23,5	17,5	17,5	3,1
30-39 éves	14,3	19,7	21,7	15,3	29,1	2,8
40-49 éves	13,1	26,3	21,3	13,8	25,6	2,9
50-59 éves	12,8	7,6	15,2	14,4	50,0	2,2
60 feletti	8,6	4,6	15,9	7,9	62,9	1,9
Iskolai végzettsége						
alapfokú	10,2	9,6	16,0	13,8	50,4	2,2
középfokú	17,0	22,3	20,5	14,8	25,5	2,9
felsőfokú	20,4	14,8	30,6	13,9	20,4	3
A lakóhely típusa						
Budapest	21,6	22,2	20,1	4,6	31,4	3
nagyváros	12,7	15,8	24,2	18,2	29,1	2,6
város	10,7	15,4	17,8	17,8	38,3	2,4
község	13,9	12,9	18,3	14,9	39,9	2,5
összesen	14,4	15,8	19,5	14,2	36,1	2,6

Milyen gyakran szoktak lovagolni?

(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	rendsze- resen	alkalman- ként	szinte egyál- talan nem	nem tudja, válaszhiány
A kérdezett neme				
férfi	12,7	35,3	51,0	1,0
nő	6,1	30,6	63,3	
A kérdezett életkora				
18-29 éves	18,3	32,4	49,3	
30-39 éves	8,6	51,4	40,0	
40-49 éves	6,8	31,8	61,4	
50-59 éves	16,2	83,8		
60 feletti	30,8	61,5	7,7	
Iskolai végzettsége				
alapfokú	4,0	29,3	66,7	
középfokú	14,6	35,0	49,5	1,0
felsőfokú	39,1	60,9		
A lakóhely típusa				
Budapest	8,3	45,8	45,8	
nagyváros	15,8	15,8	68,4	
város	12,5	35,4	50,0	2,1
község	7,0	29,1	64,0	
összesen	9,5	33,3	56,7	0,5

Milyen gyakran szoktak vízi sportokat űzni?
(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekelnek a vízi sportok
N=300)

	rendszeresen	alkalmanként	szinte egyáltalán nem
A kérdezett neme			
férfi	20,6	57,1	22,3
nő	8,0	63,2	28,8
A kérdezett életkora			
18-29 éves	15,5	66,0	18,6
30-39 éves	18,6	64,3	17,1
40-49 éves	14,5	56,5	29,0
50-59 éves	11,5	44,2	44,2
60 feletti	10,0	65,0	25,0
Iskolai végzettsége			
alapfokú	8,9	53,3	37,8
középfokú	15,7	63,4	20,9
felsőfokú	26,3	60,5	13,2
A lakóhely típusa			
Budapest	7,1	74,1	18,8
nagyváros	15,2	65,2	19,6
város	27,7	46,2	26,2
község	13,5	54,8	31,7
összesen	15,0	60,0	25,0

Magyarországon milyen lehetőségek vannak a lovaglásra?
(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás, N=201)

	jó lehetőségek vannak	nincsenek jó lehetőségek	nem tudja, válaszhiány
A kérdezett neme			
férfi	78,4	18,6	2,9
nő	65,3	23,5	11,2
A kérdezett életkora			
18-29 éves	63,4	28,2	8,5
30-39 éves	70,6	23,5	5,9
40-49 éves	75,0	18,2	6,8
50-59 éves	81,1	10,8	8,1
60 feletti	85,7	14,3	
Iskolai végzettsége			
alapfokú	83,8	10,8	5,4
középfokú	64,1	29,1	6,8
felsőfokú	69,6	17,4	13,0
A lakóhely típusa			
Budapest	72,3	14,9	12,8
nagyváros	63,2	31,6	5,3
város	79,6	20,4	
község	69,8	20,9	9,3
összesen	72,1	20,4	7,5

Mennyire érdekli a lovas túra lóháton?

(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem
A kérdezett neme			
férfi	55,3	32,0	12,6
nő	44,3	36,1	19,6
A kérdezett életkora			
18-29 éves	56,9	36,1	6,9
30-39 éves	54,3	40,0	5,7
40-49 éves	52,3	29,5	18,2
50-59 éves	37,8	40,5	21,6
60 feletti	30,8	69,2	
Iskolai végzettsége			
alapfokú	51,4	33,8	14,9
középfokú	45,6	36,9	17,5
felsőfokú	72,7	18,2	9,1
A lakóhely típusa			
Budapest	48,9	34,0	17,0
nagyváros	52,6	36,8	10,5
város	49,0	30,6	20,4
község	51,8	34,1	14,1
összesen	50,5	33,5	16,0

Mennyire érdekli a lovas túra kocsin?

(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem	nem tudja	válaszhiány
A kérdezett neme					
férfi	28,2	42,7	27,2	1,0	1,0
nő	35,1	30,9	34,0		
A kérdezett életkora					
18-29 éves	26,8	43,7	29,6		
30-39 éves	42,9	40,0	11,4	2,9	2,9
40-49 éves	31,8	29,5	38,6		
50-59 éves	29,7	40,5	29,7		
60 feletti	23,1	15,4	61,5		
Iskolai végzettsége					
alapfokú	42,7	32,0	22,7	1,3	1,3
középfokú	25,2	41,7	33,0		
felsőfokú	21,7	30,4	47,8		
A lakóhely típusa					
Budapest	27,7	36,2	36,2		
nagyváros	31,6	31,6	36,8		
város	28,6	36,7	34,7		
község	33,7	39,5	24,4	1,2	1,2
összesen	30,8	37,3	30,8	0,5	0,5

Mennyire érdekli a lovastábor?

(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem	nem tudja, válaszhiány
A kérdezett neme				
férfi	24,0	39,4	32,7	3,8
nő	36,7	29,6	29,6	4,1
A kérdezett életkora				
18-29 éves	40,3	41,7	16,7	1,4
30-39 éves	28,6	34,3	28,6	8,6
40-49 éves	38,6	27,3	31,8	2,3
50-59 éves	8,3	36,1	50,0	5,6
60 feletti	15,4	15,4	69,2	
Iskolai végzettsége				
alapfokú	24,0	34,7	34,7	6,7
középfokú	33,7	33,7	29,8	2,9
felsőfokú	39,1	39,1	21,7	
A lakóhely típusa				
Budapest	23,4	48,9	27,7	
nagyváros	47,4	31,6	21,1	
város	28,0	30,0	38,0	4,0
község	32,6	30,2	30,2	7,0
összesen	30,7	34,7	30,7	4,0

Mennyire érdeklí az oktató tanfolyam díjlovaglásban?
 (válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem	nem tudja	válaszhiány
A kérdezett neme					
férfi	10,6	17,3	67,3	2,9	1,9
nő	23,7	22,7	52,6	1,0	
A kérdezett életkora					
18-29 éves	21,1	29,6	47,9	1,4	
30-39 éves	11,4	28,6	51,4	2,9	5,7
40-49 éves	18,2	6,8	72,7	2,3	
50-59 éves	16,2	16,2	67,6		
60 feletti	7,7	92,3			
Iskolai végzettsége					
alapfokú	16,0	20,0	58,7	2,7	2,7
középfokú	18,3	22,1	58,7	1,0	
felsőfokú	13,6	9,1	72,7	4,5	
A lakóhely típusa					
Budapest	10,6	17,0	66,0	2,1	4,3
nagyváros	26,3	36,8	36,8		
város	16,7	12,5	70,8		
község	17,4	22,1	57,0	3,5	
összesen	16,5	20,0	60,5	2,0	1,0

Mennyire érdeklő az oktató tanfolyam díjugratásban?
 (válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem	nem tudja, válaszhiány
A kérdezett neme				
férfi	15,5	13,6	66,0	4,9
nő	13,4	23,7	62,9	
A kérdezett életkora				
18-29 éves	11,1	30,6	56,9	1,4
30-39 éves	11,8	14,7	64,7	8,8
40-49 éves	13,3	11,1	73,3	2,2
50-59 éves	24,3	10,8	64,9	
60 feletti	23,1	76,9		
Iskolai végzettsége				
alapfokú	16,2	17,6	60,8	5,4
középfokú	15,4	19,2	65,4	
felsőfokú	4,5	18,2	72,7	4,5
A lakóhely típusa				
Budapest	28,3	65,2	6,5	
nagyváros	25,0	30,0	45,0	
város	16,3	6,1	77,6	
község	17,6	17,6	62,4	2,4
összesen	14,0	18,5	65,0	2,5

Mennyire érdekli az oktató tanfolyam fogathajtásban?
(válaszok százalékos megoszlása azok körében, akiket érdekel a lovaglás N=201)

	nagyon	kicsit	egyáltalán nem	nem tudja	válaszhiány
A kérdezett neme					
férfi	21,4	16,5	59,2	2,9	
nő	18,6	15,5	64,9	1,0	
A kérdezett életkora					
18-29 éves	16,9	25,4	56,3	1,4	
30-39 éves	16,7	22,2	55,6	2,8	2,8
40-49 éves	20,5	9,1	68,2	2,3	
50-59 éves	25,0	8,3	66,7		
60 feletti	23,1	76,9			
Iskolai végzettsége					
alapfokú	24,0	14,7	57,3	2,7	1,3
középfokú	19,4	19,4	61,2		
felsőfokú	9,1	9,1	77,3	4,5	
A lakóhely típusa					
Budapest	15,2	17,4	65,2	2,2	
nagyváros	21,1	21,1	57,9		
város	24,5	10,2	63,3	2,0	
község	20,0	17,6	60,0	2,4	
összesen	20,1	16,1	61,8	1,5	0,5